

”Det är *personer* som samarbetar”

Dialog, samarbete och konflikt
inom folkdansfältet i Finland och Norden

Bettina Westerholm, 34773

Pro gradu-avhandling i Nordisk folkloristik

Handledare: Lena Marander-Eklund

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi

Åbo Akademi

2016

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH TEOLOGI

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Nordisk folkloristik	
Författare: Bettina Westerholm	
Arbetets titel: ”Det är <i>personer</i> som samarbetar” – Dialog, samarbete och konflikt inom folkdansfältet i Finland och Norden	
Handledare: Lena Marander-Eklund	Handledare:
<p>Abstrakt: Avhandlingen handlar om berättande om samarbete inom folkdansfältet i Finland och Norden med fokus på konflikter som uppkommer i samarbetet inom och mellan folkdansorganisationer. Organisationerna som framhävs i avhandlingen är Suomalaisen Kansantanssin Ystävät (SKY), Finlands Svenska Folkdansring (FSF) och Förbundet Nordlek. Materialet som undersökts består av tre tematiska djupintervjuer med personer som är eller har varit aktiva inom organisationerna. Intervjuerna transkriberades etnopoetiskt för att behålla samtalets karaktär, och det är dessa transkriberingar som fungerat som det huvudsakliga analysmaterialet.</p> <p>Syftet med avhandlingen var att undersöka hur samarbetet inom och mellan organisationerna framställs i intervjuerna. Jag frågar mig hurdana typer av konflikter som enligt informanterna uppkommit i samarbetet och på vilka sätt informanterna berättar om dessa konflikter. Som analysmetod valde dialogisk berättelseanalys, vilket betyder att fokus ligger såväl på det som berättades som på hur det berättades. De teoretiska utgångspunkterna utgjordes av dialog och konfliktteori. De valdes efter att de första delarna av analysen, det vill säga då intervjuerna och transkriberingarna, var gjorda, och det framkom mönster i materialet.</p> <p>I intervjuerna framkom fem huvudsakliga teman: organisation, sociala relationer, språk och kommunikation, tradition, samt intresse. Organisatoriska konflikter handlade om oklara riktlinjer och strukturella problem. De dominerade i intervjuerna och fungerade som en röd tråd genom dem. Vikten av fungerande sociala relationer betonades, eftersom det aldrig är organisationer som samarbetar sinsemellan, utan det handlar om personer. Språk och kommunikation fick en framträdande roll såväl i nordiska som finländska sammanhang. I nordiska sammanhang handlade det om att hitta ett gemensamt språk för att förstå varandra, medan det i finländska sammanhang drogs paralleller till språkstriderna i början av 1900-talet och hur de påverkade samarbetet mellan finlandssvenskarna och de finskspråkiga. Vad kommunikation beträffar framkom det att exempelvis det nordiska samarbetet har blivit betydligt smidigare i och med teknologins framfart. Sist men inte minst togs två mer känslö- och värdeladdade teman upp i form av tradition och intresse. Traditionsdiskussionerna handlade om vem som äger tradition, vad man får göra med den, vem som bestämmer vad som är rätt och fel att göra med den och så vidare. Det sjunkande intresset för folkdans var ett orosmoment.</p> <p>Samtliga informanter var ense om att samarbete är positivt och att det behövs. Drivkraften bakom detta är det gemensamma intresset för folkdans och en vilja att det ska fortleva.</p>	
Nyckelord: Folkdans, dialog, samarbete, konflikt	
Datum: 20.4.2016	Sidoantal: 103
Abstraktet godkänt som mognadsprov:	

Innehåll

1 Inledning och syfte	4
2 Bakgrund och tidigare forskning	6
2.1 Den organiserade folkdansverksamheten i Finland och Norden	7
2.1.1 Drivkrafter bakom folkdansrörelsens uppkomst i Svenskfinland	8
2.1.2 Suomalaisen Kansantanssin Ystävät	10
2.1.3 Finlands Svenska Folkdansring	13
2.1.4 Förbundet Nordlek	16
2.2 Folkdansforskning i Finland och Norden	18
3 Material och forskningsetik	20
3.1 Material och insamling	20
3.1.1 Intervju och transkribering	22
3.3 Forskningsetiska aspekter	25
4 Teoretisk och metodologisk diskussion	26
4.1 Dialog och berättelse	27
4.1.1 Dialog	27
4.2.2 Dialogisk berättelseanalys	31
4.2 Konfliktteori	35
5 Dialog och konflikt – Berättande om samarbete	41
5.1 Organisation	42
5.2 Sociala relationer	53
5.3 Språk och kommunikation	57
5.4 Tradition	66
5.5 Intresset	76
6 Resultat – Dialog för ett gemensamt intresse	81
7 Avslutande diskussion	87
Sammanfattning	89

Källor och litteratur.....	91
Bilagor	104

1 Inledning och syfte

Inom folkdansfältet i Finland och Norden har samarbetet mellan organisationer en över hundra år lång historia. Suomalaisen Kansantanssin Ystävät (SKY), Finska Folkdansens Vänner, grundades år 1901 som en tvåspråkig folkdansorganisation, vilket var ett praktexempel på samarbete i en tid då språksituationen mellan finsk- och svenskspråkiga i Finland var spänd och konfliktfylld (jfr Enqvist 2008). År 1906 grundades Föreningen Brage som en paraplyorganisation för finlandssvensk folkkultur, vilket ledde till spänningar inom det tvåspråkiga SKY. Då det år 1908 beslöts att SKY skulle bli helt och hållet finskspråkigt avgick ett flertal finlandssvenskar från föreningen. Först senare återupprättades ett mer aktivt samarbete, främst för att tillsammans ordna nordiska folkdansstämmor i Finland (Huuskonen 2001: 18–19, 75–79, Biskop 2007a: 175–180).

På nordisk nivå började folkdanssamarbetet också i början av 1900-talet då den rikssvenska organisationen Stockholms folkdansföreningars centralkommitté bjöd enskilda folkdansgrupper från Finland, Norge och Danmark till en folkdanskongress år 1920, vilket ur nordiskt perspektiv resulterade i ett årligt samarbete för att ordna gemensamma sommarfester. Från Finland hade Föreningen Brages danslag fått inbjudan och deltog. Vid medlet av 1920-talet bjöd man även med de finskspråkiga (Biskop 2007d: 284–285, SKY Pöytäkirja liite 20.4.1925).

Samarbete är en form av kommunikation och på så sätt folklöre. Dan Ben-Amos har definierat folklöre som ”artistic communication in small groups” i artikeln ”Towards a Definition of Folklore in Context” (Ben Amos 1971: 13). Enligt Ben-Amos betyder detta att folklöre är någonting som sker människor emellan, aldrig fristående för sig själv, och att det handlar om artistisk kommunikation betyder att det är någonting utöver det vardagliga samtalet, någonting som sticker ut. Jag hävdar att samarbete är en form av artistisk kommunikation i små grupper, en handling människor emellan och därmed ett slags uttryck för folklöre, speciellt som alla parter i det här fallet delar ett intresse för folkdans. Alf Arvidsson har vidareutvecklat Ben-Amos definition och menar att medlemmarna i gruppen även är målet för denna artistiska

kommunikation, vilket i sin tur ger folkloren en god grogrund att spridas (Arvidsson 1999: 21).

Folkdans i sig är ett folkloreuttryck. Enligt Arvidsson (1999) är människans kropp skapt till att vara i rörelse, och i dansen blir själva kroppen ett estetiskt uttrycksmedel, vilket kan ses som en form av artistisk kommunikation (ibid.: 139). Dans blir en del av människors tankevärld och föreställningar jämsides med andra folkloreuttryck, hävdar Juha-Matti Aronen i artikeln ”Kangasalan tanssit yhteisenä perinteenä” (Aronen 2003: 113). Han anser vidare att det är folkloristens uppgift att tolka det vardagliga och självklara, och därmed se dans även då det inte aktivt utövas, bland annat i muntligt tal eller i nedskrivna texter (ibid.: 113).

Som folkdansare och aktiv inom folkdansfältet är ämnesvalet för avhandlingen någonting som känns relevant för mig. Jag är främst aktiv som dansare, folkdansinstruktör och chefredaktör för tidskriften *Folkdansaren* och inte på organisationsnivå. Jag har knutit kontakter till personer som är aktiva inom folkdansorganisationer i Finland och Norden, och på så sätt har jag en uppfattning om hur samarbetet ser ut. Intresset för ämnet har uppkommit genom interaktion med dessa personer i kontrast till sådant det skrivits tidigare (jfr t.ex. Biskop 2007a: 175–188). Det som slog mig var att personer som varit med om samarbetet det skrivits om inte riktigt fått komma till tals personligen. Det här fick mig att undra huruvida de muntliga berättelserna skiljde sig från det som skrivits i bland annat mötesprotokoll och verksamhetsberättelser.

Avhandlingen handlar om berättande om samarbete med fokus på konflikter som uppkommit i samarbetet såväl inom folkdansorganisationer i Finland och Norden som mellan dessa organisationer. De för avhandlingen utförda intervjuerna handlar om samarbete inom folkdansfältet i Finland och Norden. Syftet är att undersöka hur samarbetet inom och mellan organisationerna framställs i intervjuerna. Jag frågar mig hurdana typer av konflikt som enligt informanterna uppkommit i samarbetet och på vilka sätt informanterna berättar om dessa konflikter. För att uppnå syftet har jag använt dels dialogisk berättelseanalys och dels konfliktteori.

För avhandlingen har jag gjort tre djupintervjuer med personer som är eller har varit involverade i såväl det finländska som det nordiska folkdanssamarbetet. Personerna är valda enligt sina aktiviteter på området, samt deras vilja att delta i en forskningsintervju. I kapitel tre, om materialet, går jag närmare in på etiska frågor kring intervjuerna, samt hur materialet skapats och behandlats.

För att nå avhandlingens syfte har jag använt mig av dialogisk berättelseanalys och konfliktteori. På så sätt har jag nått de aspekter av intervjumaterialet som är relevanta för syftet och avhandlingens tema. I kapitel fyra behandlar jag de teoretiska utgångspunkterna närmare och för en metodologisk diskussion kring dialog och berättande.

Kapitel fem är tillägnat analysen. Här presenterar jag för avhandlingens syfte relevanta delar av materialet och redogör för deras betydelse i samarbetet inom folkdansfältet i Finland och Norden, med fokus på konflikt och dialog.

Resultaten för analysen presenteras i kapitel sex, och där knyter jag dem samman med avhandlingens syfte och frågeställningar. Kapitel sju består av en avslutande diskussion, där jag går i dialog med analysens resultat och för dem vidare.

2 Bakgrund och tidigare forskning

Den organiserade folkdansrörelsen i Finland uppkom vid 1900-talets början, närmare bestämt genom grundandet av Suomalaisen Kansantanssin Ystävät (SKY) år 1901. Vid ungefär samma tidpunkt uppstod ett flertal folkdansorganisationer runtom i Norden, och detta ledde småningom till skapandet av ett nordiskt folkdansfält.

I det här kapitlet presenterar jag de tre organisationer som är mest framträdande i organiserandet av folkdansrörelsen i Finland och Norden, det vill säga SKY, Finlands Svenska Folkdansring (FSF) och Förbundet Nordlek. För att kunna göra det är det av stor vikt att känna till de faktorer som bidrog till en organiserad folkdansverksamhet, och jag har valt att använda det svenskspråkiga Finland som exempel för det. Valet grundar sig på att folkdansverksamhetens

historia i Norden i stora drag har liknande, bakomliggande drivkrafter, och att ge en fullständig överblick av det hela är dels att lägga tårta på tårta, dels inte av vikt för avhandlingen (jfr Bakka & Biskop red. 2007). Jag går vidare till det finska Finland vid presentationen av SKY och till det övriga Norden i delkapitlet om Förbundet Nordlek.

Jag kommer även att redogöra för tidigare folkdansforskning i Finland och Norden. Detta gör jag dels för att det ger avhandlingen såväl djup som bredd, dels för att ge en förståelse för hur folkdansfältet ser ut och fungerar. Delkapitlet fokuserar på samarbete inom folkdansfältet i Finland och Norden, eftersom samsarbetsaspekten är den mest relevanta för avhandlingen. Jag har valt att strukturera kapitlet kronologiskt för att ge en inblick i de "orsak och verkan"-förhållanden som lett till folkdansrörelsens uppkomst i Finland och Norden under den senare delen av 1800-talet och framåt.

2.1 Den organiserade folkdansverksamheten i Finland och Norden

För att hitta den nordiska, organiserade¹ folkdansrörelsens rötter bör man gå tillbaka till den 6 maj 1881 och till Uppsala, där den blivande föreningen Philochoros elitkår gav sin första daterade uppvisning. Philochoros bestod då av unga, manliga studerande som visade "inhemska dansar [sic]" och "karaktärsdans" (Andersson 2007b: 309–310). I september år 1880 samlades dessa unga studerande för första gången på Gustaf Sundströms initiativ, med målet att reformera dansen så den blev mer estetisk och visuellt tilltalande, det vill säga en estradprodukt. Småningom fann Philochoros som ett gemensamt mål att återuppliva svenska folkdanser, och gruppens uppvisningar inspirerade i stort sett hela Norden (ibid.: 309).

Philochoros turnéer runtom i Sverige bidrog till att folkdanslag växte fram i snabb takt genom den inspiration föreningen påbjöd. Svenska Folkdansens Vänner grundades år 1893, och var den första som uppstod som en direkt påföljd av Philochoros framfart. Föreningen turnerade i Finland år 1887, åkte till Köpenhamn i samband med en Sverige-turné år 1899, och därifrån vidare till Kristiania i Köpenhamn och Holmenkollen i Oslo (ibid.: 312–313).

¹ Med den organiserade folkdansrörelsen avses bildandet av föreningar och förbund med folkdans som huvudsaklig verksamhet, eller med folkdans som en delverksamhet bland andra.

Philochoros uppvisningar i Finland uppmärksammades stort i tidningspressen. Deras inflytande inspirerade till bildandet av folkdanslag och att lyfta upp folklig dans på scenen, och på längre sikt även till grundandet av SKY år 1901. Det fanns dock även andra faktorer som påverkade uppkomsten av den organiserade folkdansrörelsen i Finland, vilket jag härnäst exemplifierar med Svenskfinland i fokus.

2.1.1 Drivkrafter bakom folkdansrörelsens uppkomst i Svenskfinland

Det var inte enbart Philochoros som bidrog till att folkdansrörelsen kom att slå rot och växa omkring sekelskiftet 1900. I *Dansen för åskådare* (2012) lyfter Gunnel Biskop fram de drivkrafter som ledde till ett ökat intresse för folkdansen som estradprodukt och insamlingsobjekt i det svenska Finland. I kölvattnet av den inspiration som kom till Finland genom Philochoros fanns det eldsjälar som tog det som sin uppgift att bilda folkdanslag och hitta traditionsbärare, personer som hade kunskap om och kunde lära ut allmogesamhällets danser till folkdanslagen. Eldsjälar, såsom Nils Oskar Jansson (1862–1927) i Kimito och Victor Allardt (1862–1922) i Lapträsk, såg till att folkdanslagen hade möjlighet att visa upp det traditionsbärarna lärt dem, och spelade därför den största och viktigaste rollen vad gällde att göra folkdansen till en estradprodukt (Biskop 2012: 219, 237, 295–300).

De bakomliggande drivkrafterna till scenisk folkdans i det svenska Finland var, enligt Biskop, dels nationella och dels ekonomiska. Den första dokumenterade folkdansuppvisningen i Finland hölls på Runebergsdagen, den 5 februari 1866, och då var folkdräkterna i fokus, inte dansen. Ända in på 1900-talet framhävdades folkdräkterna framom danserna i tidningspressen, och fosterländskheten lyftes starkt fram. Tanken på den fosterländska folkdräkten upprätthölls av tidningspressen en lång tid framöver, och även folkdansen fick därigenom en nationell prägel (ibid.: 306–310).

Vad beträffar de ekonomiska drivkrafterna var de starkt sammanknutna med de nationella strävandena. Om detta skriver Biskop:

De ekonomiska medlen behövdes för att förverkliga ideella mål inom de nationella strävandena /.../ För att nå detta mål brukades dansen som ett av medlen, som ett av programnumren som skulle locka och roa en publik. (ibid.: 314)

De medel som samlades in vid tillfällen där bland annat folkdans framfördes användes alltså till att främja nationalismen på olika sätt. Arbetet för det svenska i Finland understöddes och hjälpte till att stärka den svenska identiteten. Pengarna som samlades in gick alltså till olika institutioner såsom skolor, Svenska Folkskolans Vänner och föreningsverksamhet (ibid.: 312).

För att komma åt och kunna utöva folkdans från Finlands svenskbygder krävdes att dansandet och danserna dokumenterades på något vis. Traditionsbärarna skulle inte komma att finnas i tid och evighet, och allmogesamhällets kultur, den så kallade folkkulturen, ansågs vara utdöende. Bibliotekarien vid Universitetsbiblioteket H. A. Reinholm (1819–1883), som även var intendent för bibliotekets etnografiska samlingar och senare kyrkoherde i Sveaborgs församling, var den första att dokumentera danser i Finland. Uppteckningarna av danser och lekar är från 1840-talet, och utgör tillsammans ett digert traditionsmaterial i Finska litteratursällskapets samlingar. Reinholm planerade att ge ut en tryckt version av dansbeskrivningarna på 1850-talet, men manuskriptet godkändes inte. Beskrivningarna var för otydliga och fragmentariska, och att anteckningarna dels var på svenska och dels på finska gjorde inte saken bättre. Att göra tydliga dansbeskrivningar var, och är, väldigt svårt och utmanande, speciellt om man inte kunde dansen själv och därtill inte hade en terminologi att ty sig till. Med tanke på att Reinholm varken kunde dansa eller hade tillgång till en etablerad folkdansterminologi är det inte förvånande att beskrivningarna var bristfälliga (Biskop 2007a: 35).

Reinholm var samtida med bland annat Johan Oskar Immanuel Rancken (1824–1895), som var en stor drivkraft bakom att ett stort finlandssvenskt folklorematerial från 1860-talet och framåt dokumenterades (Österlund-Pötzsch & Ekrem 2008: 24–29). Bland annat hans initiativ ledde till att intresset för att samla in folkloristiskt material i Finlands svenskbygder växte under 1860-talet, och studenter tilldelades stipendier för att åka ut till landsbygden och uppteckna bland annat visor (Biskop 2007a: 35).

I stort sett var Philochoros inflytande och de nationalistiska impulserna, vilket omfattade bland annat att samla in folklorematerial och bilda folkdanslag, som lade grunden för folkdansrörelsen i Finland. I exemplen ovan har jag lyft fram

det svenskspråkiga Finland, men på finska sidan gällde i stort sett samma impulser och samma inspiration. Att insamlandet av folklorematerial kom igång i det finska Finland var också en bidragande faktor till att arbetet även kom igång på svenska sidan, en reaktion på det finska initiativet (Österlund-Pötszch & Ekrem 2008: 20–23).

I stället för att gå närmare in på drivkrafter bakom folkdansrörelsens uppkomst i det finska Finland i ett skilt underkapitel går jag in på de faktorer som direkt bidrog till grundandet av SKY, för att undvika upprepning. Jag presenterar även föreningens historia och organisation, och går därefter vidare till FSF och dess uppkomst via Föreningen Brage.

2.1.2 Suomalaisen Kansantanssin Ystävät

En kedja av händelser ledde till grundandet av SKY år 1901, bland annat Philochoros inflytande och nationalistiska strävanden. Vid sekelskiftet 1900 var folkdans, eller nationaldans, i folkdräkter på scenen redan en bekant företeelse, och intresset för att ta tillvara den finländska danstraditionen växte sig allt starkare.

Den första initiativtagaren till en finländsk folkdansorganisation Eino I. Parmanen låg bakom det faktum att finländska folkdanser, lekar och modeller av dräkter började samlas in. Han var också en av dem som valdes in i SKY:s allra första styrelse år 1901 (Biskop 2007b: 437.)

Då Parmanen flyttade till Helsingfors gick han med i den Österbottniska avdelningen, till vilken hörde en korporation med namnet Suomenmieliset Pohjalaiset, det vill säga finsksinnade österbottningar. Inom korporationen förespråkade Parmanen insamlandet och flera medlemmar visade intresse för att grunda en folkdansförening. Antalet intresserade inom Österbottniska avdelningen var dock inte tillräckligt, så man vände sig även till andra avdelningar för att hitta potentiella medlemmar. Det här ledde till att ungefär ett tjugotal personer våren 1901 bildade en förening, vars mål var att samla in och utöva folkdans (ibid.: 437).

Den första styrelsen, bestående av studenterna Eino I. Parmanen, Väinö Pfaler och magister Heikki Klemetti, tog sig an uppdraget att utarbeta stadgar för den

nya folkdansföreningen. Väinö Pfaller kände personligen Philochoros sekreterare, Gunnar Nyström, och kontaktade honom och bad om råd. Philochoros hade inga stadgar Nyström kunde ge som exempel, men istället skickade han detaljer rörande föreningens administration och arbetsordning till Pfaller för att ge dem någonting att arbeta med (ibid.: 438).

Den nybildade studentföreningen hann samlas till en knapp handfull övningar på våren 1901 innan terminsslutet. Då Parmanen återvände på hösten såg han en annons i tidningen där det sammankallades till ett möte för att diskutera bildandet av en nationaldansförening. Sammankallarna var Linda Bremer och Selma Wellingk. På mötet den 8 oktober 1901, där bland annat Parmanen deltog tillsammans med ungefär femtio andra, beslöts att den nybildade studentföreningen skulle gå samman med folkdansföreningen som höll på att bildas, och man beslöt att grunda den tvåspråkiga föreningen Suomalaisen Kansantanssin Ystävät – Finska Folkdansens Vänner. Trettiofem personer skrev omedelbart in sig som medlemmar, och bland dem valde föreningen sin första styrelse (ibid.: 348).

Grundandet av SKY kan ses som en fortsättning på uppkomsten av akademiska organisationer i Finland under 1800-talet, såsom Finska Litteratursällskapet, grundat 1831, och Suomen Muinaismuistoyhdistys, grundad 1870. Precis som alla andra likasinnade organisationer önskade SKY främja nationella intressen, förstärka och lyfta fram finländskhet. Det var också trenden med traditionsorganisationer som gjorde att folkliga kulturuttryck togs ur sin ursprungliga kontext och applicerades till en organiserad fritidsverksamhet, till skillnad från levande tradition (Huuskonen 2001: 14–15).

Enligt Huuskonen finns det inga protokoll bevarade från SKY:s första verksamhetsår. De första bevarade dokumenten över verksamheten är från 1905, fyra år efter föreningens grundande. Ett protokoll från oktober 1905, exempelvis, indikerar att verksamheten legat nere hela det föregående året. Med andra ord hade SKY en rätt så mödosam början (ibid.: 17).

Därefter tog verksamheten fart. År 1906 hade SKY 36 medlemmar, och efter endast två år hade antalet fördubblats. Anna-Mari Huuskonen menar att tillväxten dels berodde på de populära familjekvällarna som hölls i Studenthusets

musiksal i Helsingfors, dels på den reklam föreningen gjorde genom utskick till andra föreningar och förbund, där de redogjorde för SKY:s mål och verksamhet (ibid.: 18). De ordnades regelbundna övningar, kurser och evenemang, föreningens geografiska område växte sig ytterom Helsingforsregionen, och år 1911 utkom deras första publikation, *Suomalaisia kansantanhuja* (Pulkkinen red. 1911).

Det var dock inte utan komplikationer som verksamheten kom igång i början av 1900-talet. Föreningen Brage i Helsingfors grundades år 1906 som en paraplyorganisation för finlandssvenska folkkulturella uttrycksformer, med målet att lyfta fram och värna om den finlandssvenska folkkulturen. Detta omfattade bland annat dans, lekar och dräkter. Grundandet av Föreningen Brage medförde osämja inom SKY, och meningsskiljaktigheter kring föreningens tvåspråkighet uppstod (Huuskonen 2001: 19).

Osämjan mellan språkgrupperna inom SKY kan ställas i direkt relation till språkstriderna mellan fennomaterna och svekomanerna, det vill säga finskhets- och svenskhetsivrare, som var allmänt förekommande kring sekelskiftet 1900 fram till andra världskriget. På finskt håll dominerade Johan Vilhelm Snellmans finsknationalistiska åsikter, och på svenskt håll fanns bland annat Axel Olof Freudenthal, som var liberalt inriktad, och Carl Gustaf Estlander, som var mer konservativ och kulturellt inriktad. Kring tiden då Brage grundades var språkstriderna på väg att eskalera. På Snellmans hundraårsdag den 12 juni 1906 bytte omkring hundratusen finska medborgare sina svenska namn mot finska, och bland annat Tekniska Högskolan förfinskades. Samma år grundades även Svenska Folkpartiet, som var en bidragande orsak till att många av de finsknationalistiska initiativen under 1920- och 1930-talen aldrig genomfördes. Även om man kan säga att de mer öppna språkstriderna upphörde i samband med andra världskriget var efterdyningarna mer seglivade, bland annat hos dem som växt upp under tiden innan kriget, samt inom litteraturen (Enqvist 2008: 7, 12–13, 46, 69, 75–79; Enqvist 2011: 127–140).

Beslutet att SKY skulle bli en enspråkigt finsk förening togs slutligen på ett möte den 20 november 1908, där de som förespråkade enspråkighet nätt och jämnt vann med rösterna 10–9. Då slutresultatet var klart avgick flera av

SKY:s finlandssvenska medlemmar ur föreningen och ur dess styrelse (Huuskonen 2001: 19).

Under krigsåren 1918–1919 låg SKY:s verksamhet totalt nere. Inga övningar hölls innan inbördeskrigets slut år 1920. Efter kriget blåstes nytt liv i SKY, och allting kom igång igen med mycket mer kraft än tidigare. Det ordnades kurser igen och uppvisningarnas popularitet växte, även ytterom Helsingfors (ibid.: 20–23). År 1925 fick SKY en inbjudan av det rikssvenska förbundet Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur att delta i den femte nordiska bygdeungdomsstämman, och blev startskottet för SKY inom det nordiska samarbetet (SKY Pöytäkirja liite 20.4.1925). Under andra världskriget stod verksamheten stilla igen, men återupptogs strax efteråt (Huuskonen 2001: 37–40).

År 1963 blev föreningen en nationell paraplyorganisation för ett flertal underavdelningar, då 18 stycken, efter att ha varit såväl en lokal som en nationell organisation under en längre tid. Staten kunde inte understöda en lokal organisation, och staden, dvs. Helsingfors, kunde inte heller understöda en nationell organisation. År 1965 beslöts det slutligen att SKY skulle bli en riksorganisation (ibid.:44–45). Idag har den en separat barn- och ungdoms-avdelning med skild styrelse, Kansantanssinuorten Liitto (KTNL), och arbetar jämsides med de andra finskspråkiga paraplyorganisationerna Suomen Nuorisoseurat (SN) och Karjalainen Nuorisoliitto (KN), samt den finlandssvenska FSF, som jag redogör för härnäst.

2.1.3 Finlands Svenska Folkdansring

Finlands Svenska Folkdansring har sin bakgrund i Föreningen Brage, som grundades år 1906 av Otto Andersson. Som tidigare nämnts irriterade grundandet av Föreningen Brage den finskspråkiga majoriteten i SKY, med den påföljden att den tvåspråkiga föreningen år 1908 stadgeenligt blev enspråkigt finskt, och därmed avgick flera av de finlandssvenska medlemmarna (Huuskonen 2001: 19).

Målsättningen med Föreningen Brage var att främja och vårda folkdiktning, folkmusik och folkdans från Finlands svenskbygder genom att ta tillvara och på olika sätt lyfta fram och synliggöra dem. Från början var Anderssons tanke att Brage skulle vara en både kulturellt och vetenskapligt inriktad organisation,

men då föreningen fyllde tio konstaterade Andersson att den vetenskapliga delen förblivit närmast en tanke (Biskop 2007c: 454, Nyqvist 2007: 126).

År 1920 inbjöds Brages danslag att delta i den första nordiska folkdanskongressen i Stockholm av Sveriges Folkdansföreningars Centralkommitté. Kongressens syfte var att grunda ett riksförbund för alla folkdanslag i Sverige, och det fann sin form i Svenska Folkdansringen, som år 1924 ändrade namn till Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur². Möjligheter till att bilda ett nordiskt folkdansförbund togs också upp till diskussion på kongressen, men det blev inte av då. Istället tog det nordiska samarbetet form i så kallade nordiska bygdeungdomsstämmor, som från och med 1920 började ordnas årligen i Sverige, Finland, Norge och Danmark i tur och ordning (Biskop 2007a: 76–77).

Kongressen i Stockholm och de årliga nordiska stämmorna kan ses som delar av den händelsekedja som ledde till grundandet av Finlands Svenska Folkdansring. Det tidiga nordiska samarbete var alltså av stor betydelse för folkdansrörelsens utveckling i Norden, såväl nationellt som internationellt. Under 1920-talet ordnades samkväm i Helsingfors för traktens alla folkdanslag på initiativ av Föreningen Brages folkdanslags ledare Anna-Lisa Slotte (gift Dale). Samkvämen hölls av de olika föreningarna i tur och ordning. Idén till en fastare folkdansorganisation föddes under ett samkväm den 17 april 1931, och man beslöt att ta upp frågan under ett representantmöte för att diskutera frågan vidare (Karlsson 1981: 5).

Den 21 april 1931 sammankallades representantmötet och man bildade en kommitté som skulle utarbeta förslag till stadgar för det nya förbundet. Finlands Svenska Folkdansring konstituerades den 12 maj 1931. Förbundets hade flera målsättningar. Rent organisatoriskt skulle det fungera som ett samlande organ för finlandssvenska folkdanslag och folkvisedanslag. Därtill skulle man genom förbundet sprida intresse för och kunskap om folkdanser, folkvisedanser och lekar, och väcka förståelse för allmogemusik och bygdedräkter. Genom detta skulle det skapas starkt vänskapsband mellan finlandssvensk

² År 2005 tog organisationen tillbaka det ursprungliga namnet, dvs. Svenska Folkdansringen (Biskop 2007a: 76).

ungdom. Till målsättningarna hörde ytterligare att främja samarbetet med motsvarande organisationer i de övriga nordiska länderna (ibid.: 80).

Det nygrundande förbundet höll sitt första årsmöte den 5 juli 1931. Där beslöts att FSF skulle inbjuda till nordisk stämma år 1934, och förslaget lades fram under stämman i Köpenhamn 1931. Den nordiska stämman i Finland 1934 blev landets första och hade då FSF som ensam arrangör. Förbundet började också arrangera stämmor varje år på sommaren i samband med årsmötet, och dessa väckte uppmärksamhet i pressen (ibid.: 81).

FSF byggde snabbt upp en omfattande kursverksamhet. Redan år 1932 höll man den första så kallade januarikursen, som idag motsvaras av förbundets vinterkurs. Kursens längd och form har ändrats med åren. I dag är dess syfte att samla dansare från hela FSF:s verksamhetsområde dels för att öva inför den kommande sommarfesten, dels för att ge fördjupning inom något dansområde, såsom polska, dansteknik eller dansutläring. Kursen ger dansare från olika orter möjlighet att träffas, knyta kontaktnät och stärka gemenskapen i det geografiskt välutspridda förbundet. Utöver kurser för dansare och instruktörer ordnade FSF även kurser för spelmän (ibid.: 86–95).

Förbundets blomstringsperiod var under åren 1970–1990. FSF hade rekordantal medlemmar, det ordnades rikligt med olika kurser och instruktörsutbildningar, samt specialkurser. Vid den här tiden började FSF också utbilda juniorledare (ibid.: 98–108, 291). Uppsvinget har ett samband med den så kallade folkmusikvågen som sköljde över Norden på 1970-talet. Fenomenet uppkom som en följd av den sociala och kulturella utvecklingen i Europa under 1960- och 1970-talet. Intresset för folkmusiken ökade på sina ställen explosionsartat. Man dokumenterade, bildade spelmanslag, byggde instrument och började spela in skivor. Då folkmusiken som genre banade sin väg in i musikundervisningen på folkhögskolor och musikinstitut höjdes den tekniska och konstnärliga nivån, vilket betydde att de nya spelmännen som utbildades kunde musikteori och var notkunniga till skillnad från dem som lärt sig spela på gehör. Den musikaliska medvetenheten hos spelmännen ökade, och det var genom dessa unga spelmän, det vill säga ungdomar och studerande, som folkmusikvågen fördes framåt. Spelmansstämmor och folkmusikfestivaler tog

steget in på de nordiska scenerna under den här tiden. Hand i hand med musiken gick även dansen. Massmedia, allt från TV till lokaltidningar, framhävde och talade för folkmusiken, och då fick man även upp ögonen för att det fanns någonting att dansa till (Roth 1985a: 8–9, 13–14; Roth 1985b: 172–175).

Ett område som länge förblivit osynligt i FSF:s historia är samarbetet med de finska organisationerna i Finland. Under 1940-talet råkade FSF och SKY uppträda vid samma evenemang vid två tillfällen, vilket ledde till att FSF inbjöd SKY till en gammeldansafton år 1945. Samarbetet sträckte sig småningom från danskvällar till kursverksamhet, och år 1950 samarbetade FSF och SKY genom att organisera den nordiska sommarstämman i Helsingfors tillsammans (Biskop 2007a: 175–176).

Under medlet av 1960-talet närmade sig FSF och SKY tillsammans Suomen Nuorison Liitto (SNL), och den 21 november 1967 grundades Kansantanssin Yhteistyötömikunta, Samarbetsnämnden för Folkdansverksamhet. Nämnden upplöstes 2004 och ersattes av Folklore Suomi Finland ry och Centralförbundet för folkmusik r.f. (ibid.: 176–177). Numera sköts det nationella samarbetet främst genom Centret för folkmusik och –dans³ (KEK, 16.3.2016).

2.1.4 Förbundet Nordlek

För Finlands del inleddes det nordiska samarbetet genom Brages danslags inbjudan att delta i den nordiska folkdanskongressen i Stockholm år 1920 av Sveriges Folkdansföreningars Centralkommitté. År 1939 sammankallade Svenska Ungdomsföreningen för Bygdekultur till ytterligare ett möte i Stockholm, och det var mer eller mindre då som det regelbundna nordiska samarbetet mellan Finland, Sverige, Norge och Danmark kom igång. Man beslöt att börja hålla nordiska möten i februari varje år, och under dessa möten fastslogs när och var den följande stämman skulle hållas. Det var också på det här mötet som det beslöts att FSF och SKY skulle delta som två skilda representanter i de nordiska stämmorna och inte tillsammans. Organisationerna ansågs representera två vitt skilda traditions-, språk- och kulturområden. Tillhörighetsmarkören kvarstår än idag (Biskop 2007a: 181).

³ Fi. Kansanmusiikin ja –tanssin edistämiskeskus = KEK.

Under 1960-talet togs frågan om ett fastare samarbete med tydligare organisation upp, men ledde inte till någonting förrän 1972 då förslaget om ett avtalsbaserat samarbete lades fram under ett möte i Varala i Tammerfors. Tre år senare på Biskops-Arnö i Stockholm undertecknades det första Nordlek-avtalet. Avtalet administrerades av Nordlekrådet, som var det högsta beslutande organet med en representant från varje avtalspart (ibid.: 185–186).

På Nordlekrådets ordinarie möte i Göteborg år 1981 beslöt man grunda en styrelse med en representant från varje medlemsland. De autonoma områdena, det vill säga Färöarna och Åland, hade dock inte en representant i styrelsen utan bara i själva rådet. Grundandet av en styrelse underlättade beslutsprocessen så till vida att den kunde fatta mindre viktiga beslut snabbt och bara de allra största och viktigaste frågorna togs upp på rådsmötena (FSF VB 1981: 6, SKY TK 1981: 3).

År 2003 togs Nordlek-avtalet upp till diskussion igen på rådsmötet i Næstved i Danmark. I FSF:s verksamhetsberättelse år 2003 framkommer att Nordlekrådet beslöt att tillsätta en grupp på fem personer, det vill säga en representant från varje land, för att se över Nordleks organisation och de olika avdelningarnas uppgifter och göra upp minst tre olika förslag på organisationsmodeller. De två följande åren presenterade Framtidsgruppen sina förslag på de ordinarie rådsmötena och gick därifrån vidare med sitt arbete. Det nya Nordlek-avtalet godkändes på ordinarie rådsmöte i Göteborg den 24 april 2006 och trädde omgående i kraft. Den största skillnaden mellan det nya avtalet och originalet var att det inte längre krävdes enhällighet gällande beslut, utan konsensus var tillräckligt. Skillnaden mellan enhällighet och konsensus är att ifall enhällighet krävs, måste alla parter samtycka (även de som inte är närvarande på mötet), medan konsensus avser att om ingen protesterar är beslutet giltigt. På det viset kringgick man bland annat problemet med att alla rådsmedlemmar inte deltog i alla möten (FSF VB 2003: 11, FSF VB 2006: 9, SKY TK 2006: 8, IF mgt 2015/106).

Efter många år av osäkerhet registrerades Förbundet Nordlek via Sverige efter ett ordinarie rådsmöte i Steinkjer i Norge den 9 juli 2012. Föreningens ändamål

är i korthet ”att främja den traditionella nordiska folkkulturen” (Nordlek, Stadgar, 16.1.2016).

Till förbundets huvudsakliga verksamhetsformer hör att organisera den nordiska sommarstämman NORDLEK vart tredje år i något av de nordiska länderna. Motsvarande stämma för barn- och ungdomar, BARNLEK, arrangeras också vart tredje år, dock inte samtidigt som NORDLEK. Island och Färöarna organiserar ISLEIK respektive HAVLEIKUR med ojämna mellanrum, och år 2013 ordnades den första GRÖNLEK-stämman på Grönland. Därtill ordnas det nordiska ungdomsläget Nordring vart tredje år (Nordlek, Stämmor och arrangemang, 16.1.2016).

För att förstå samarbete inom folkdansfältet i Finland och Norden är det nödvändigt att känna till organisationerna och deras bakgrund. Att jag lyfter fram SKY, FSF och Förbundet Nordlek beror på informanternas aktivitet inom dessa organisationer. Det är dem de utgår från i sina svar, och därmed är de relevanta för avhandlingen. I analysen kommer jag att kontextualisera materialet mot organisationernas bakgrund dels med stöd från litteraturen, och dels med hjälp av verksamhetsberättelser, protokoll och dylika dokument.

2.2 Folkdansforskning i Finland och Norden

Forskning om samarbete inom folkdansrörelsen inom Finland och Norden är ett område som lätt faller i skymundan eller överses helt och hållet. Det har skrivits en del om samarbetet mellan olika folkdansorganisationer, medan samarbetet inom själva organisationerna förbisetts nästan helt. Även om det finns litteratur kring organisationsstruktur, involverade personer och deras arbete, syns inte de underliggande mönster som gör en intresseorganisation till det den är, det vill säga ett nätverk av personer som arbetar för ett gemensamt intresse.

För avhandlingen har speciellt Gunnel Biskops arbete om FSF och folkdansrörelsen varit av stor betydelse. Boken *Dans i Lag. Den organiserade folkdansens framväxt samt bruk och liv inom Finlands Svenska Folkdansring r.f. under 75 år* (Biskop 2007a) är ett omfattande verk där författaren i detalj går igenom organisationens historia, även samarbetet med andra likasinnade organisation i Finland och Norden. Genom *Dans i Lag* har jag fått en såväl

bredare som djupare uppfattning och kunskap om en av de organisationer som är central för avhandlingen.

Lika viktig som *Dans i Lag* har Anna-Mari Huuskonens pro gradu-avhandling *Kansantanssi aatteena ja ajanvietteenä. Suomalaisen Kansantanssin Ystävät 1901–2001*. (Huuskonen 2001). Hennes avhandling är samtidigt SKY:s hundraårshistorik, precis som *Dans i Lag* är FSF 75-årshistorik. I motsats till Biskop, som skriver ur ett detaljrikt inifrånperspektiv och ur en allmän folkdansarsynvinkel, har Huuskonen tagit sig an SKY sett ur individens perspektiv. Främst fokuserar hon på att lyfta fram de personer och de drivkrafter som genom SKY:s historia motiverat andra till att dansa.

Huuskonens perspektiv har såväl för- som nackdelar. Å ena sidan är det tack-samt vad gäller att se mönster som kännetecknar samarbete såväl inom organisationen som i interaktion med andra organisationer. Å andra sidan är Huuskonen, som hon själv medger, en utomstående forskare som inte hade någon insikt i organisationen alls innan hon tog sig an arbetet att skriva historiken. Utifrånperspektivet har även det för- och nackdel. Medan det är bra med ett annorlunda perspektiv på en hundraårig organisation, har det också eventuellt medfört komplikationer vad gäller att kunna tolka folkdansrörelsen och folkdansfältet ur ett inifrånperspektiv. Relevanta detaljer glider lätt undan om man inte vet exakt vad man letar efter i ett sammanhang man kanske inte förstår. Trots nackdelarna är Huuskonens verk ett viktigt perspektiv på SKY, och utan vidare relevant för avhandlingen.

Ett tredje verk av vikt, och det som väger tyngst vad beträffar tidigare folkdansforskning i Norden, är *Norden i Dans. Folk – Fag – Forskning*. (Bakka & Biskop, red. 2007). Boken är ett samarbetsverk mellan tretton folkdansforskare från Finland, Sverige, Norge, Danmark, Island och Färöarna, med Nordisk Förening för Folkdansforskning (NFF) som samlande faktor. I antologin behandlas folkdansfältet i Norden med yttersta precision och noggrannhet. Författarna redogör för historisk-topografisk litteratur från de involverade länderna, insamling och publicering av folklivsmaterial, folklivsskildringar, arkiv med relevant folkloristiskt material, folkdans på scenen, nytraditionalism,

folkdansforskning, samt en genomgång av folkdansrörelsen i Norden, allt från dess rötter och dess huvudsakliga linje genom tiderna, till dess många sidospår.

I det här kapitlet har jag strävat till att ge en inblick i folkdansrörelsen med Svenskfinland som exempel, samt presenterat de tre centrala organisationerna för avhandlingen, det vill säga SKY, FSF och Förbundet Nordlek. Därtill har jag lyft fram de delar av folkdansforskningen i Finland och Norden som är av större relevans för avhandlingen.

3 Material och forskningsetik

Tre djupintervjuer ligger som grund för den här avhandlingen. Intervjuerna har samarbete inom folkdansrörelsen i Finland och Norden som tema, och frågorna var formulerade därefter. Samtliga informanter är eller har varit organisationsaktiva inom antingen SKY eller FSF och i det som sedan år 2012 heter Förbundet Nordlek. Alla tre är eller har också varit aktiva folkdansare och folkdansinstruktörer.

I det här kapitlet presenterar jag intervjumaterialet och informanterna närmare, samt går igenom forskningsetiska aspekter kring mitt val av material och metod. Jag diskuterar även insamlingsmetoden och hur materialet behandlats.

3.1 Material och insamling

Materialet består av tre intervjuer, ungefär en timme långa. Två av intervjuerna är gjorda hemma hos informanterna, medan den tredje är gjord i ett utrymme som tillhör en förening informanten är aktiv i. Alla informanterna har starka anknytningar till folkdansrörelsen i Finland och Norden, och en av dem är fortfarande väldigt aktiv, medan de två andra har tagit ett steg tillbaka.

Jag har valt informanterna utgående från det tema jag blev intresserad av och ville veta mera om, det vill säga samarbete inom folkdansrörelsen i Finland och Norden. Kalle⁴ var den första informanten jag kontaktade, och honom kände jag inte sedan tidigare. Han var också den äldsta av informanterna, då han strax innan intervjun fyllt 85 år. Kalle hade varit aktiv väldigt länge inom både SKY

⁴ Alla informanternas namn är anonyma. Mer om anonymiteten finns i den forskningsetiska diskussionen senare i kapitlet.

och Nordlek⁵ och talade flytande svenska, vilket gjorde stämningen vid köksbordet i hans lägenhet i Helsingfors avslappnad och hemtrevlig. Det var inte mycket jag behövde fråga, eftersom han berättade väldigt inlevelsefullt och utförligt om sina upplevelser. Intervjun med Kalle gav mig ett utförligt och digert material att arbeta med (IF mgt 2015/106).

Efter intervjun med Kalle⁶ beslöt jag att kontakta ytterligare två potentiella informanter, den här gången sådana som är och har varit aktiva inom FSF och Förbundet Nordlek, men delvis under olika tidsperioder. Den första var Maria, som jag var bekant med sedan förr men inte kände så väl, och den andra var Lisa, som har en närastående relation till mig.

Lisa intervjuade jag vid hennes köksbord. Först var hon en aning spänd, vilket närmast hade att göra med att hon inte var van att ett samtal mellan oss spelas in, men började småningom berätta mer ledigt och avslappnat. Jag ställde mer följdfrågor till henne än Kalle i början, men då det började löpa behövdes det inte längre. Jag försökte undvika att intervjun skulle bli en debatt, eftersom det uppkom frågor som vi diskuterat tidigare och som vi båda har starka åsikter om, speciellt då vi båda visste att våra åsikter inte riktigt gick ihop med varandra. I efterhand kan jag säga att rädslan var obefogad, eftersom hon svarade väldigt ärligt och höll sin egen ståndpunkt. Lisas intervju blev också en aning kortare än Kalles, men då transkriberingen var klar insåg jag att hon hunnit säga mer än han på kortare tid. Det här beror dels på att svenska är hennes modersmål, och dels på att hon kunde räkna med att jag förstod vad hon avsåg trots att hon talade snabbt (IF mgt 2015/107).

Intervjun med Maria ägde rum i ett föreningsutrymme i Helsingfors. Utrymmet tillhörde en förening hon varit aktiv i sedan barnsben, så hon kände sig hemmastadd där och verkade lugn och avslappnad under hela intervjun. Hon höll sig också till ämnet så väl att jag faktiskt fick lov att ställa följdfrågor utgående från mitt uppgjorda frågeschema. Såväl tidsmässigt som textmässigt är intervjun med henne en aning kortare än de två övriga, men är trots det väldigt

⁵ Han var inte längre aktiv inom organisationen då det blev Förbundet Nordlek.

⁶ En djupintervju med Kalle var från början tänkt att vara hela materialet, men efteråt ansåg jag dels att den var en aning för kort, och dels hade intervjutillfället sporrat mig att vilja tala med några fler personer om ämnet.

utförlig och innehållsrik. Trots att vi inte kände varandra så bra är vi ändå bekanta, så vi hade något slags förhandsuppfattningar om varandra, vilket också framkom i intervjusituationen (IF mgt 2015/108). Samtliga informanter skrev och undertecknade ett intervjuavtal för Cultura – Kulturvetenskapliga arkivet vid Åbo Akademi, där intervjuerna arkiverades.

3.1.1 Intervju och transkribering

I syftet att intervjua informanterna gjorde jag upp ett frågeschema och tog med ett intervjuavtal, anteckningsmaterial en diktafon för att spela in samtalet med.

Enligt Sofie Strandén kännetecknas den folkloristiska intervjun av:

öppna frågor, där den intervjuade får berätta fritt, och uppföljande följdfrågor som ska hjälpa intervjupersonen att förklara djupgående och ytterligare utveckla sina tankegångar och resonemang. (Strandén 2010: 24)

Eftersom intervjuerna inte är ensidiga, det vill säga att forskaren enbart ställer frågor och informanten enbart besvarar dem, utan en kommunikativ handling som sker i samspel mellan informanten och intervjuaren kan intervjuerna ses som samtal. Karin Ahlberg menar att samtalet är den gemensamma nämnaren i alla former muntligt baserade berättelsestudier, eftersom intervjun precis som det vardagliga samtalet är en unik social interaktion mellan två eller flera personer. Forskningssamtalet skiljer sig från vardagligt samtal genom att det genomförs med en annan nivå av medvetenhet. Forskaren har en metodologisk medvetenhet gällande interaktion, frågor och tolkar redan i lyssnandet kritiskt det som sägs (Ahlberg 2004: 75, Klein 1990: 44, Kvale 1997: 26, jfr Mishler 1986).

Forskningssamtalet består av att informanten berättar och forskaren ställer frågor som informanten svarar på. Samtalet bandas in och behandlas därefter av forskaren. I berättandet ger informanten en inblick i sin verklighet, sina personliga upplevelser och erfarenheter. Därmed kan intervjusituationen betraktas som ett möte⁷ dit samtliga parter för med sig sina egna tankar och känslor. Forskningsmaterialet skapas alltså av informanten och intervjuaren tillsammans, och de frågor intervjuaren ställer riktar informantens uppmärksamhet.

⁷ Sofie Strandén påpekar att intervjusituationen dock inte bara är ”ett snabbt möte mellan två eller flera personer” (Strandén 2010: 15–16), och Ruth Illman poängterar att en intervju är ett möte ”med en annan som subjekt” (Illman 2004: 47).

samhet på samma sätt som informantens svar riktar intervjuarens uppmärksamhet till att ställa följdfrågor genom aktivt lyssnande (Fägerborg 1999: 55, 57; Kvale 1997: 166–167).

De intervjuer som utgör avhandlingens material är snarast tematiska. Jag utgick från temat samarbete inom folkdansfältet i Finland och Norden, men hade inte någon fastslagen struktur för hur intervjun skulle se ut. Frågorna handlade om samarbete, och konflikterna blev synliga i svaren. Jag ställde sedan följdfrågor kring konflikterna i en del fall. Trots frågeschemat⁸ hade jag inte heller några fasta frågor, utan använde schemat som ett stöd att falla tillbaka på ifall det skulle behövas. Intervjuerna kan dock även ses som djupintervjuer, eftersom informanterna delade med sig av sig själva, sina erfarenheter och upplevelser och gick djupt in på temat för intervjun (jfr Marander-Eklund 2000).

Makt är en faktor som bör tas i beaktande såväl i intervjusituationen som i den fortsatta behandlingen av materialet. Trots att det är jag som forskare som gjort frågeschemat för intervjun, samt analyserar och tolkar materialet innehar även informanten makt, eftersom hen besitter information och kunskap som jag önskar ta del av. Huruvida informanten är villig att dela med sig av sin kunskap eller inte påverkar således mina möjligheter att vidare producera kunskap, det vill säga att göra vetenskap. Makten ligger alltså fördelad mellan forskaren och informanten, och inte bara på den ena parten, och det är eftersträvansvärt att försöka nå en så jämlik relation mellan dem som möjligt (Strandén 2010: 70–71, Kvale 1997: 13, Trost 1997: 68, Portelli 1997: 46).

Genom transkriberingsprocessen övergår materialet från en muntlig till en skriftlig form. Steinar Kvale menar att intervjun således avkontextualiseras från samtalet som ägde rum då materialet skapades, och att den färdiga, utskrivna transkriptionen är en av forskaren tolkad konstruktion av det samtalet.

Transkriberingsprocessen är även en inledande analys av materialet, eftersom det är en strukturering av det material forskaren har att arbeta med (Kvale 1997: 152, 155).

Som tillvägagångssätt använde jag Catherine Riessmans (1993) modell för transkribering. Först lyssnade jag på inspelningarna och gjorde en

⁸ Se bilaga 1.

råtranskription där jag även noterade en del inre och yttre faktorer, såsom skratt (inre) och klockans tickande (yttre). Därefter lyssnade jag på inspelningarna om igen och gjorde en ”retranskribering” (eng. retranscription) utgående från råtranskriberingen och inspelningen. Båda gångerna spolade jag tillbaka flera gånger och lyssnade för att så noggrant som möjligt fånga samtalet och dess karaktär i skrift. Den här metoden leder även till att transkriberingen inte enbart innehåller berättelser, utan också frågor, svar och vardagligt samtal. För mig som forskare är det här även ett ypperligt sätt att bekanta mig med och sätta mig in i materialet (Ahlberg 2004: 78, 80; jfr Riessman 1993 och Asp 2002).

Transkriberingen kan ses som en del av analysen. Genom att bearbeta det muntliga till skriftlig form skapar forskaren någonting nytt, en version som är lämplig att analysera och tolka vidare. Beroende på vem transkriberingen är avsedd för och hur den ska användas kan den dock se ut på olika sätt (Ahlberg 2004: 78–80, jfr Kvale 1997).

Barbro Klein menar att transformationen från muntligt till skriftligt är en medveten överföring, och förespråkar etnopoetisk transkribering. Den etnopoetiska transkriberingsmetoden innebär att man lyfter fram den kommunikativa karaktären som kännetecknar folkloristiska, dialogiska intervjuer. Metoden omfattar även att i text markera paralingvistiska faktorer, såsom skratt, pauser, harklingar och så vidare, som annars inte skulle synas i transkriptionen. Man strävar alltså till att i skrift bibehålla den muntliga karaktären och de talspråkliga nyanserna som förekommer i den inspelade versionen av intervjun (Klein 1990: 43, Klein 2006: 81, Marander-Eklund 2004: 106, jfr Tedlock 1983).

Transkriberingen jag som forskare använder för att analysera är noggrant gjord enligt den inspelade intervjun, medan citat som presenteras i avhandlingen har redigerats en aning för att vara mer läsvänliga. Jag väljer dock att inte omforma citaten till helt skriftspråklig form, eftersom de talspråkliga nyanserna i transkriptionerna ger materialet en viss förankring i den intervjusituation materialet skapades. Således har jag låtit paralingvistiska markörer (skratt, harklingar, pauser) stå kvar, tillsammans med yttre ljud (trafikbuller, klocka tickar) och det jag själv sagt, för att hålla kvar den dialogiska samtals-

karaktären i intervjun. Jag har dock rensat bort åtskilliga upprepningar och dylikt jag uppfattat som icke-meningsbärande utfyllnad (jfr Strandén 2010).

För att hålla den dialogiska och etnopoetiska strukturen på citaten i analysen har jag valt att lämna kvar markeringarna för när informanten understryker och *poängterar* någonting, samt när hen säger någonting **kraftigare**. Informanternas namn markeras med K för Kalle, L för Lisa och M för Maria. Intervjuarens namn markeras med B för Bettina. Tre punkter ... markerar en kortare tankepaus eller att upprepningar av småord har städats bort för att göra texten mer läsvänlig. Markören /.../ betyder att jag hoppat över ett längre stycke för att visa på den sammanhängande berättelsen, om berättaren gått in på sidospår exempelvis. Sidospåret klargör jag i analysen av citatet om det är av vikt för sammanhanget. Sist men inte minst har jag satt en del ord inom [klammer] för att tydliggöra någonting eller lagt till något ord som i intervjusammanhanget inte sades, men som gör den skrivna texten mer läsvänlig. Jag strävar alltså till att behålla talets dialogiska karaktär och samtidigt göra texten lättare att läsa.

3.3 Forskningsetiska aspekter

Som forskare bör jag vara medveten om min egen positionering till ämnet, det vill säga samarbete inom folkdansfältet i Finland och Norden, och min egen inverkan på forskningen, alltså självreflexivitet. Jag är aktiv inom folkdansfältet i Finland och Norden, innehar ett förtroendeuppdrag inom FSF och jag har deltagit i aktiviteter som uppkommit genom samarbete inom och mellan organisationerna, och har även samarbetat inom folkdansfältet på gräsrotsnivå, både som folkdansinstruktör, dansare och som styrelsemedlem. Således har jag en förhandsuppfattning om hur samarbete inom folkdansverksamheten går till. Jag har däremot inte varit en aktiv part inom samarbete på organisationsnivå inom varken FSF, SKY eller Förbundet Nordlek. Att jag är finlandssvensk bör även beaktas, eftersom min språkliga bakgrund kan påverka hur jag förhåller mig till de olika organisationerna. Här hänvisar jag igen till min inaktivitet på organisationsnivå och hävdar att jag inte hade några större förutfattade meningar gentemot något av förbunden. Då jag intervjuade Kalle var det första gången jag hörde att SKY var tvåspråkigt från början, exempelvis, och hade ingen aning om den inre språkstriden.

Informanterna innehade kunskap om samarbete på helt andra nivåer än mig, och hade även betydligt mer erfarenhet av dylika situationer, vilket ledde till att jag i analysen av materialet kunnat ha deras perspektiv i åtanke, utgående från det de berättat för mig. Insidesperspektivet jag har av ämnet ser jag som positivt i och med att det fanns en ömsesidig förståelse mellan mig och informanten, som kunde räkna ut vad jag kände till och vad som kunde vara ny information för mig. Det här ledde i sin tur till att jag kunde kontextualisera intervjuerna, vilket jag återkommer till i teorikapitlet.

Alla informanters namn har anonymiserats i avhandlingen för att skydda deras integritet. Problemet med anonymisering är att trots att namnen byts ut bör jag ändå, för att uppnå en önskvärd forskningsvaliditet, berätta om informanterna och deras bakgrund så det framkommer varför jag valt dem som informanter. En som är insatt i folkdansfältet i Finland och Norden kan lätt gissa sig fram till vem jag intervjuat utgående från de identifikationsfaktorer som framkommer. Citaten jag valt ut som exempel ur intervjumaterialet är ytterligare en identifikationsfaktor på grund av deras innehåll. Anonymitet kontra verklighetsförankring och autenticitet är en svårlöst forskningsproblematik som jag som forskare bör ta i beaktande och även ta ansvar för (jfr Alver 1992).

Det finns alltid en risk att informanten missförstås och kan ta illa upp, och det måste jag försöka undvika så väl som möjligt. Medvetenheten om personerna jag talat med gör att jag inte heller har någon önskan om att låta dem bli missförstådda, utan tvärtom respekterar deras berättelser och uttalanden (jfr Thompson 1980: 199). Varje gång jag ser transkriberingarna påminns jag om intervjusituationen och min upplevelse av hur informanterna berättade om någonting. Även om analysprocessen lett till att jag plockat isär texten och pusslat ihop den igen i nya konstellationer finns medvetenheten om personerna kvar, och det kan hjälpa till att undvika missförstånd (jfr Strandén 2010: 76).

4 Teoretisk och metodologisk diskussion

Avhandlingen handlar om berättande om samarbete med fokus på konflikter som uppkommit i samarbetet såväl inom folkdansorganisationer i Finland och Norden som mellan dessa organisationer. I det här kapitlet går jag närmare på

dialog, dialogisk berättelseanalys och konfliktteori, som utgör de teoretiska och metodologiska utgångspunkterna för analysen.

4.1 Dialog och berättelse

Konflikt och upplösning är centrala i en berättelse. I *Folklorens former* (1999) skriver Alf Arvidsson att en berättelse består av minst två händelser som står i ett "orsak och verkan"-förhållande⁹ till varandra, det vill säga dels en händelse som skapar spänning (konflikt) och en händelse som upphäver spänningen (upplösning)¹⁰ (Arvidsson 1999: 46). I den här delen av kapitlet presenterar jag avhandlingens berättelsesteoretiska bakgrund med fokus på berättandets etnografi och dialog.

4.1.1 Dialog

Alf Arvidsson menar att en berättelse utmärks av att berättaren intar en auktoritär position och har stor kontroll över berättelsen. Hen besitter någon kunskap eller information som lyssnaren inte har, och hen känner till berättelsens händelseförlopp och väljer hur hen framför den (ibid.: 24). Berättaren förmedlar värderingar, upplevelser och erfarenheter som hen finner viktiga för sig själv eller för sin grupp genom att använda olika stilistiska verktyg, troper, röstlägen, gester och så vidare (Klein 2006: 14).

För såväl berättaren som åhöraren är berättelsesituationen en estetisk upplevelse, där berättaren utför en performans och lyssnaren aktivt tar till sig och tolkar det hen erfar (Fine 1984: 78ff). Berättelsesituationen är sensuell, det vill säga att den omfattar flera sinnen än bara hörsel, som exempelvis syn och känsla. Upplevelsen av den är omedelbar och man reagerar på den med en gång, som då man skrattar när någon berättar en vits. Varje enskild berättelse är också en unik, integrerad upplevelse, en enskild helhet som kommer genom den unika situation i vilken berättelsen framförs (Arvidsson 1999: 91).

I syfte att genom tolkning av berättelserna i forskningsmaterialet nå förståelse för vad de innebär har jag vänt mig till hermeneutiken. Den hermeneutiska tolkningsprocessen beskrivs ofta som en cirkel- eller spiral i ständig rörelse

⁹ Eng. action and reaction. Termen myntad av William Labov (jfr Labov 1981).

¹⁰ Arvidsson menar dock också att den här aspekten inte alltid framhävs i berättandet, eftersom en berättelse kan ha olika syfte i olika situationer. Berättelsen kan likväl användas för att förmedla någonting annat, såsom bilder av roller, tider eller platser (Arvidsson 1999: 47).

mellan del och helhet. Medan helheten lyfter fram och belyser delarna, ger de i sin tur helheten djup, uppbyggnad och komplexitet. Helheten kan således tolkas utgående från delarna, och delarna kan tolkas utgående från helheten. Carola Skott talar även om en dubbel cirkelrörelse i artikeln ”Innebörd och mening – det hermeneutiska perspektivet” (Skott 2004). Metaforen är en påminnelse om att den som tolkar är i ständig växelverkan med det som tolkas. Hen påverkar materialet med sina tolkningar, vilka bestående av kunskap och tidigare erfarenhet, medan hen själv också påverkas av materialet (ibid.: 68).

Den hermeneutiska tolkningsprocessen innefattar alltså det som ska tolkas, dess kontext, samt den som tolkar det hela. Denna process ses som kunskapsproducerande. Eerika Koskinen-Koivisto (2014) skriver i sin doktorsavhandling *Her Own Worth. Negotiations of Subjectivity in the Life Narrative of a Female Labourer*: ”From the perspective of hermeneutics, knowledge production is a continuous process rooted in history and tradition, but taking place in the present.” (Koskinen-Koivisto 2014: 31). Med det påståendet menar hon att både forskaren och informanten kommer till intervjutillfället och med individuella erfarenheter, föreställningar och uppfattningar om världen. Under intervjun bearbetar de sin egen förståelse, vilket i forskarens fall leder till nya insikter i hens forskningsfält. Idealiskt sett skulle dialogen även leda till att forskarens slutgiltiga arbete skulle innehålla en fusion mellan forskarens och informantens föreställningar och uppfattningar i ämnet (Koskinen-Koivisto 2014: 31). Det här fenomenet kallas horisontsammansmältning, det vill säga att forskarens och informantens respektive mentala synfält utvidgas genom att de lyfter fram områden som den andra inte varit medveten om tidigare. Två horisonter, två synfält, sammansmälter och såväl forskarens som informantens värld vidgas (Skott 2004: 69, jfr Gadamer 2004/1975).

Eftersom jag använt intervjun som fältinsamlingsmetod är det insamlade materialet av naturen dialogiskt. En dialog är kommunikation mellan två eller flera parter, ett samtal. Det handlar dock om mer än så, eftersom en dialog även innefattar bland annat ontologiska, funktionella, etiska och politiska dimensioner, och här kommer den dialogiska antropologin in. Inom dialogisk antropologi tas dialogens dimensioner i beaktande och konversationen analyseras på

ett djupare plan, samt kontextualiseras till den historiska, politiska och filosofiska bakgrund där den ägde rum (Koskinen-Koivisto 2014: 31).

I boken *Mikhail Bakhtin: The Dialogical Principle* (1984) tolkar Tzvetan Todorov dialogisering enligt följande: "There is no utterance without relation to other utterances" (Todorov 1984: 60). Dialogisering handlar alltså om intertextualitet¹¹. All text, i bred bemärkelse, relaterar på något vis till tidigare texter. Dialogisering vidgar alltså dialogbegreppet ytterligare genom att introducera den intertextuella dimensionen. Parterna i konversationen för inte bara en dialog sinsemellan, utan även med allting som existerar i själva berättandet, såsom personer, tider och platser (ibid.: x, 48).

Insamlingen av forskningsmaterialet, det vill säga intervjuerna, medförde även gränsöverskridande dialog. Dels överskred den tid och rum, då informanterna inte bara gick in i dialog med andra personer, tider och platser i sina berättelser utan även med sig själva. Eftersom det var frågan om personliga erfarenhetsberättelser lika mycket som en återgivning av vad som en gång skett, berättade informanterna också om sig själva och gick därmed in i en dialog med sina tidigare jag (Koskinen-Koivisto 2014: 32). Dels ingick även en tyst dialog med det Oscar Pripp kallar för den tredje närvarande i artikeln "Reflektion och etik" (Pripp 1999). Med den tredje närvarande avses de attribut som givits en person eller en grupp och hur detta påverkar sättet att berätta om någonting (ibid.: 43).

Dialogen i intervjuerna överskred även generationsgränser. Intergenerationell dialog medför många utmaningar. I mitt fall rörde det sig om tre olika informanter med olika bakgrund och även de av olika generationer. Kalle var vid intervjutillfället i 80-årsåldern med finskspråkig bakgrund, pensionerad från statligt ämbete, bosatt i centrala Helsingfors och inte längre så aktiv inom folkdansrörelsen. Jag hade inte heller träffat honom personligen innan intervjutillfället. Lisa och Maria är båda finlandssvenska, medelålders kvinnor, och jag kände bådadera från förut. Maria är lite äldre än Lisa, och vid intervjutillfället jobbade som pedagog på en yrkeshögskola, hade sin mest aktiva period inom folkdansverksamheten bakom sig och var bosatt i huvudstadsregionen. Vår

¹¹ Begreppet intertextualitet är myntat av Julia Kristeva i samband med hennes tolkning av Bakhtin i artikeln "Word, Dialogue, and Novel" (1980/1977).

bekantskap sträckte sig inte längre än att jag träffat henne sporadiskt på kurser organiserade av Finlands Svenska Folkdansring. Lisa och jag har en nära relation. Vid intervjutillfället var hon i 50-årsåldern, farmaceut, bosatt i Lovisa och aktiv inom folkdansrörelsen på flera plan. Samtliga informanter har varit aktiva inom såväl Förbundet Nordlek som någon av de finländska organisationerna, det vill säga SKY eller FSF (IF mgt 2015/106–108).

Generationsskillnaderna medför komplikationer och utmaningar i intervju-situationen och därmed i dialogen. I Kalles och Evas fall fanns det en risk för att de kunde känna misstänksamhet gentemot mig som representant för en betydligt yngre generation. De kunde ha ifrågasatt huruvida jag verkligen förstod dem eller trodde på deras berättelser. Rädsla för att missförstås eller ignoreras i intergenerationell dialog har studerats tidigare, och forskare såsom Marja Saarenheimo och Gia Virkkunen har kommit fram till att äldre informanter, speciellt kvinnliga sådana, har en tendens att misstro sina yngre lyssnare (Saarenheimo 1997: 100–101, Virkkunen 2010: 31). Här hade jag fördelen att dela ett inifrånperspektiv på folkdansrörelsen i Finland och Norden med mina informanter, men trots det kan en viss oro ha förekommit, en rädsla för att jag inte skulle förstå folkdansrörelsen som den var under exempelvis 1960- och 1970-talet, en tid då jag inte ens var född¹².

Intervjun med Lisa kan å ena sidan ses som problematisk, eftersom vi har en nära relation, och därmed fanns det stor risk att jag skulle ha kunnat inta auktoritet över berättelser om sådant jag själv varit med om och upplevt. Att intervjun dessutom handlade om någonting vi båda kände väl till och var aktivt involverade i gjorde risken ännu större. Oron gick dock snabbt över då vi kom igång, eftersom Lisa med säker hand tog kontroll över sina berättelser och bara då och då frågade efter detaljer hon hoppades att jag skulle minnas bättre. Intervjun blev också mera ingående än de två andra, eftersom Lisa av erfarenhet naturligt kunde förvänta sig att jag skulle lyssna, förstå och respektera det hon berättade utan att pressa henne. Det ledde till att stämningen var avslappnad och inte spänd, som bland annat Eerika Koskinen-Koivisto och Eeva

¹² Intervjuaren är född 1991.

Peltonen menar att kan vara en risk (Koskinen-Koivisto 2014: 42, jfr Peltonen 1997).

Det som blev tydligt speciellt i Kalles fall var den uppenbara viljan att undervisa mig som representant för en yngre generation. Sofie Strandén påpekar i sin doktorsavhandling *"I eld, i blod, i frost, i svält": Möten med veteraners, lottors och sjuksköterskors berättande om krig* (2010) att den undervisande aspekten är en viktig del av berättandet. Då berättaren berättar någonting med syfte att undervisa är det den mottagande parten, lyssnaren, central. Undervisning i allmänhet är inte möjlig om det inte finns en aktivt mottagande part som kan ta till sig den nya kunskapen (Strandén 2010: 381). Mina informanter hade i och med åldersskillnaderna mer kunskap och erfarenhet om folkdansfältet i Finland och Norden än vad jag hade, och speciellt då de berättade om händelser som ägt rum innan jag föddes kunde deras framställningar anta en pedagogisk, undervisande ton.

Dialog innebär inte bara en konversation mellan två parter. I berättandet går man i dialog med den kontext där berättelsen berättas, med de tider och platser berättelsen behandlar, med de personer som framställs i berättelsen, vilket inkluderar framställningar av berättaren själv, samt med den eller de som lyssnar. Utöver detta blir det också en dialog över gränser, såväl generationella som kulturella.

4.2.2 Dialogisk berättelseanalys

Berättelser kan ses som estetiska uttrycksmedel för att framföra personliga erfarenheter. Genom dem formar berättaren det förflutna eller projicerar en bild av framtiden som hen vill, och det här är viktigt att minnas då man analyserar och tolkar dialogiskt berättande. Berättelserna är även ett verktyg berättaren kan använda för att skapa en bild av sig själv och av andra. Berättelserna kan såväl skapa som bryta relationer, sätta och överskrida gränser och så vidare (Fine 1984: 78ff, Frank 2010: 71).

Jag har använt mig av kontext, med fokus på små berättelser i relation till stora berättelser, mikronarrativ och nyckeldialog för att få svar på frågan hur informanterna berättar om samarbete. Kontextualiseringen av en berättelse är av yttersta vikt inom berättandets etnografi. Lena Marander-Eklund skriver i

boken *Att vara hemma och fru. En studie av kvinnligt liv i 1950-talets Finland* (2014) att det är av vikt att kontextualisera de berättade erfarenheterna för att kunna tolka och förstå det som berättas. Att kontextualisera en berättelse innebär att man knyter den till dels den omgivning där den kommer ifrån, och dels den omgivning där den berättas (Marander-Eklund 2014: 23).

En berättelse har således aldrig bara en kontext. Om jag intervjuat informanterna för tio eller tjugo år sedan hade de kanske svarat annorlunda, och jag hade också säkert läst och tolkat materialet på ett annat sätt. Berättandet och tolkandet i intervjusituationerna påverkades av det omkringgivande samhället och dess ideal, och samtidigt påverkades de av de situationer där intervju-personerna upplevt dem (jfr Strandén 2010: 49–54).

Det omgivande samhället med tillhörande värderingar och ideal utgör den stora berättelsen som ligger bakom det berättaren framför. Lena Marander-Eklund talar om stora, kulturella berättelser och menar att dessa är uppbyggda av idéer som kan ses som gemensamma vid en viss tid och plats. De formar berättelsen. Vidare talar Marander-Eklund om små, individuella berättelser, vilka är baserade på erfarenhet. Genom dessa små berättelser ger informanterna kontext till det de talar om, och därmed är de av vikt för avhandlingen (Marander-Eklund 2014: 22).

Bland de små berättelserna återfinns mikronarrativ. Mikronarrativ är täta, mer detaljerade berättelser som återger en, enligt berättaren, betydelsebärande händelse och används för att exemplifiera en ståndpunkt. De innehåller samma strukturella uppbyggnad som vilken berättelse som helst, det vill säga inledning och avslutning, konflikt och upplösning, och samma berättelsemarkörer, såsom emotioner, tystnader och metaforer som lyfter fram betydelsebärande element i berättelsen och fyller den med mening (Marander-Eklund 2011: 148, Koskinen-Koivisto 2014: 48).

Alla mikronarrativ i en berättelse är dock inte jämställda i signifikans. En del kan visa sig vara viktigare, medan andra kanske inte har så stor betydelse för berättelsen som helhet. De berättelser som starkast relaterar till andra berättelser och som är mest betydelsefulla för helheten och kontexten kallar Eerika Koskinen-Koivisto nyckelberättelser (eng. key narrative), och hon

menar att deras uppgift är att sammanlänka flera berättelser och lyfta fram det meningsfulla i dem (ibid.: 49). Det finns dock även nyckelberättelser som istället för att sammanlänka lyfter fram kontraster och olösta konflikter mellan berättare, då och nu, och de erfarenheter hen berättar om. Dylika berättelser kallar Varpu Löyttyniemi för kärndialog (eng. core dialogue) och Eerika Koskinen-Koivisto för nyckeldialog (eng. key dialogue). Av dessa har jag valt att fokusera på nyckeldialog, eftersom det genom dem framkommer hur berättaren förhåller sig till det omgivande samhället och den omgivande kulturen i jämförelse med den tid och plats där hen upplevde det hen berättar om (Löyttyniemi 2004: 100, Koskinen-Koivisto 2014: 49).

Det för avhandlingen insamlade intervjumaterialet är dialogiskt. Dels har informanterna berättat berättelser i väntan på något slags reaktion eller respons från mig som intervjuare, dels i dialog med den tredje närvarande¹³, och dels med dem berättelsen handlar om. Det senare inkluderar även att berättaren går in i dialog med sig själv och hur berättaren då i stunden upplevde det hen berättar om (Koskinen-Koivisto 2014: 32, Pripp 1999: 43, Frank 2012: 33).

Mikhail Bakhtin skrev bland annat att ”the author speaks not *about* a character, but *with* him” (Bakhtin 1984/1929: 63, ursprunglig betoning). Detsamma gäller berättaren och de personer hen berättar om, det vill säga att hen inte talar om dem, utan går in i dialog med dem. I fallet med det kvalitativa intervjumaterial jag samlat in för avhandlingen kan berättelserna inte ses varken som speglingar av informanternas identitet och personlighet, eller som representationer av det förflutna. Det här beror på att berättelserna bildats utgående från intervju-tillfället, genom interaktionen mellan intervjuaren och informanten. Det här bör jag således beakta i analysen av materialet (Blix et. al. 2012: 72, jfr Riessman 2008).

I boken *Letting Stories Breathe: A Socio-Narratology* (2010) skriver Arthur W. Frank:

Dialogical narrative analysis studies the mirroring between what is told in the story – the story’s content – and what happens as a result of telling that story – its effects. (Frank 2010: 71–72)

¹³ Den tredje närvarande syftar på attribut som tillskrivits en person eller en grupp och hur dessa attribut påverkar hur man berättar om någonting (Pripp 1999: 43).

Dialogisk berättelseanalys fokuserar jämlikt på berättelsens innehåll och effekt. Liksom andra former av berättelseanalys är startpunkten de attityder forskaren har gentemot berättelser, de vill säga på vilket sätt hen definierar en berättelse. För avhandlingens syfte utgår jag från att en berättelse är en narrativ formulering som innehåller konflikt och upplösning, dock inte nödvändigtvis en positiv sådan (Apo 1992: 63, Deutsch 2014b: 4–5, 10).

Frank påpekar vidare att även om berättelsen är berättarens egen, så är den det ändå inte helt, eftersom en berättelse är en mosaik av tidigare berättelser, arrangerade av berättaren för den kontext där den berättas (Frank 2012: 35). Lauri Honko har myntat termen traditionsdammen (eng. pool of tradition) för att åskådliggöra att det material som lagras i berättarens minne har en relativ rörelsefrihet, det vill säga att berättaren kan plocka bland materialet och komponera en berättelse utgående från det (Honko 1998: 36).

I de för avhandlingen relevanta intervjusituationerna finns det två fysiskt närvarande parter vid samtliga intervjutillfällen, det vill säga en berättare och en lyssnare. Huvudsakligen är informanten berättare och intervjuaren lyssnare, men vid några få tillfällen är rollerna omvända. Frank uttrycker sig om detta på följande sätt:

The researcher never understands a person as fixed in any representation of his or her words. Instead, the meaning of any present story depends on the stories it will generate. One story calls forth another, both from the storyteller him or herself, and from the listener/recipient of the story. (Frank 2005: 967)

Frank anser att forskaren bör inse informantens ofullständighet¹⁴, och säger även att detta gäller båda parterna i en dialog. För att en dialog ska kunna äga rum bör båda parterna omfatta tanken att den andra parten är sådan som man uppfattar hen i stunden, men ingendera kan rakt ut säga hurdan den andra parten är hur hen kommer att bli. Kort sagt är människan inte stöpt i en oföränderlig form (ibid.: 967).

Vidare menar Frank att en berättelse ger upphov till en annan, en kedja av berättelser som uppkommer genom dialog, vare sig det handlar om dialog inom

¹⁴ Fri översättning av termen ”unfinalizability”, myntad av Mikhail Bakhtin (Bakhtin 1984/1929: 58–59).

berättelsen, dialog med lyssnaren eller dialog med den tredje närvarande. Berättelserna flyter in i varandra och har inte strikt dragna gränser, och forskaren är också själv med om att skapa berättelserna och därmed sitt forskningsmaterial (ibid.: 967, Blix et. al 2012: 72, jfr Riessman 2008).

Dialogisk berättelseanalys handlar för det första om att kunna urskilja vilka olika röster som blir hörda i berättelsen genom den enskilda berättaren, och hur dessa röster interagerar med varandra. För det andra handlar det om att urskilja vad man menar med en berättelse, och vad som skiljer en berättelse från andra typer av berättande. För det tredje bör man ställa frågan varför berättaren väljer att berätta en berättelse istället för att välja en annan uttrycksform, och varför hen väljer att berätta en specifik berättelse och inte en annan. För det fjärde måste man också fråga sig på vilka villkor berättaren framför berättelsen i en viss situation, och på vilka sätt det kan påverka berättarens förhållande till lyssnaren och lyssnarens bild av berättaren i den situationen. Frank kallar det sistnämnda att hålla sin ståndpunkt och avser då de olika rösternas, inkluderat berättarens, förmåga att bibehålla sin identitet och sitt egenvärde trots det möjliga hot berättelsen kan utgöra gentemot dem (Frank 2012: 33). Det här har jag haft i åtanke då jag analyserat materialet.

Med dialog som teoretisk utgångspunkt och kontext, mikronarrativ och nyckeldialog som analytiska begrepp har jag undersökt de dialogiska och narrativa aspekterna i materialet. I samband med detta framkom konflikter som, enligt informanterna, uppkommer i samarbetet, och därför har jag vänt mig till konfliktteori för att undersöka den biten närmare.

4.2 Konfliktteori

I Nationalencyklopedin definieras konflikt som en ”motsättning som kräver lösning” (Konflikt, NE, 18.1.2016). Ordet konflikt kommer från latinets *conflictus*, som betyder ”sammanstötning”, vilket i sin tur kommer från verbet *confligo*, som står för ”sammanstöta”, ”kollidera”, ”råka i strid” och ”kämpa” (ibid.). Konfliktbegreppet har negativa konnotationer, men om en konflikt hanteras konstruktivt kan den leda till någonting positivt och uppbyggande (Stewart 1998: 7).

Då en konflikt uppstår och ska lösas finns det många komponenter att ta i beaktande. Relationer mellan involverade parter, konfliktens möjliga utgång, dess konsekvenser, hur den hanteras och hur olika faktorer och processer påverkar dess utveckling. Det sistnämnda omfattar bland annat makt-förhållanden, kommunikation och känslor (Deutsch 2014a: xxiv–xxviii).

I artikeln ”Telling Troubles – Narrative, Conflict, and Experience” (1996) skriver Donald Brenneis: ”Conflict is a process, not a state.” (Brenneis 1996: 43). En konflikt är inte ett fryst stadium utan en process i ständig rörelse och därmed föränderlig. Jag har främst utgått från antologierna *Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice* (ed. Coleman et. al. 2014), som är närmast socialpsykologisk, och *Disorderly Discourse: Narrative, Conflict and Inequality* (ed. Briggs 1996), som är mer antropologiskt inriktad.

Utgående från antologierna kan man urskilja delar som utgör konfliktprocessen. För det första finns det en konfliktgrund som uppstår genom spänningar mellan de involverade parterna. Här är parternas relation till varandra av stor betydelse. Lewicki och Tomlinson (2014a) nämner två olika typer av relation: personlig och professionell. Personliga relationer fokuserar på två individers sociala och känslomässiga relation till varandra, medan professionella relationer är mer uppgiftsorienterade. Parterna i en professionell relation har mål som står utanför deras personliga relation, som att värva medlemmar till en förening (Lewicki & Tomlinson 2014a: 106).

En konflikt mellan två eller flera personer på personlig nivå kallas en interpersonell konflikt. På en professionell nivå, som mellan arbetskamrater angående någonting arbetsrelaterat, kallas det en intragruppsslig konflikt. Om två eller flera grupper, exempelvis föreningar, är involverade i en konflikt är den intergruppsslig¹⁵ (Deutsch 2014b: 6, jfr Fisher 2014).

En konfliktgrund kan bestå av flera underliggande spänningar mellan de involverade parterna. Det kan handla om exempelvis värderingar, ekonomi, kultur eller språk. Ju djupare spänning, desto mer svårlöst konflikt. Om de involve-

¹⁵ Det kan även handla om en konflikt inom individen själv, och kallas då en intrapersonell konflikt. Intrapersonella konflikter handlar om att ens värderingar och uppfattningar prövas och kan leda till känslomässiga reaktioner. Den här aspekten är dock närmast psykologisk och inte av större vikt för avhandlingen (Marcus 2014: 518).

rade parternas värderingar är fundamentalt olika, kommer konflikten att vara såväl svårhanterlig som svårlöst. Om parterna har en gemensam eller delvis gemensam värdegrund och oenigheten är av exempelvis kulturell art, är konflikten lättare att hantera, även om den kanske fortfarande inte är lätt att lösa. Är situationen idealisk delar parterna värdegrund och söker att samarbeta med varandra för ett gemensamt mål, vilket inte ger någon vidare grogrund för en konflikt (Deutsch 2014a: xxiv–xxvii).

Då spänningarna mellan de involverade parterna kokar över till följd av en händelse uppstår en konflikt. Konfliktorsaken är tröskeln mellan konfliktgrunden och själva konflikten. För att händelsen ska äga rum krävs det att en av parterna gör någonting som får de andra att skrida till handling, och därmed befinner de sig i en konfliktsituation (Fisher 2014: 232–233, Briggs 1996: 216). Ett exempel kunde vara en tonåring med en spänd relation till en förälder. Om tonåringen exempelvis vill gå för att träffa vänner och föräldern nekar hen att göra det, uppstår ett gräl. Om grälet sedan förblir ouppklarat, tonåringen kanske går till sitt rum och smäller igen dörren eller föräldern lämnar huset, uppstår en konflikt. Familjens andra eventuella medlemmar påverkas också av konflikten och kan försöka hjälpa till med att lösa den på något sätt.

Konfliktorsaken är dock inte nödvändigtvis någonting som sker på ett ögonblick. En nedgång i medlemsantalet i en förening kanske inte känns av först, men en ständig nedgång kommer förr eller senare att leda till att föreningen befinner sig i en intragruppsslig konflikt. En dylik konflikt, där konfliktgrunden har byggts upp under en längre tid och även konfliktorsaken tagit sin tid, tar även länge att lösa (Deutsch 2014a: xxvii, Putnam 2000: 125).

Konflikten är en process som påverkas av andra processer. Det finns flera konfliktpåverkande processer, varav följande haft mest betydelse för analysen av forskningsmaterialet: inställning (samarbete och konkurrens), social rättvisa och upplevd orättvisa, motivation, förtroende och misstro, kommunikation, språkets roll, känslor, övertalning, makt och sociala relationer (Deutsch 2014a: xxiv–xxviii). Dessa processer är de som varit mest framträdande i materialet och har varit av betydelse för analysen. Jag kommer att relatera till dessa

konfliktpåverkande processer där jag funnit dem speciellt framträdande och relevanta.

Parternas inställning till konflikten är långt avgörande. Om samtliga parter är villiga att samarbeta är övriga konfliktpåverkande processer lättare att styra i en konstruktiv riktning och därmed nå en positiv konfliktupplösning. Om en eller flera av parterna däremot söker konkurrens, exempelvis om man ser att konflikten är en "vinna eller förlora"-situation¹⁶, sprider sig den negativa inställningen även till övriga konfliktpåverkande processer och ifall ingen av parterna är villig att samarbeta får konflikten sannolikt en negativ upplösning (Deutsch 2014b: 3–12).

För att fruktbart kunna analysera positiva och negativa aspekter i en konflikt-situation kan man ställa några frågor kring de konfliktpåverkande processerna. Till att börja med måste man fråga sig vilka faktorer som leder till att en konflikt utvecklas i en konstruktiv, samarbetsvillig riktning, eller i en destruktiv, tävlingsorienterad riktning. Då kan man fråga sig vad de enskilda parterna har för behov och huruvida behoven motsvarar deras intressen. I samband med detta kommer frågan om motivation, det vill säga vad som lett till att parterna befinner sig i en konflikt, vad som upprätthåller den, huruvida nya motiv uppkommer ur konflikten, samt vilka motiv som kunde främja en konfliktupplösning (Deutsch 2014a: xxiv–xxv).

En annan aspekt som påverkar de sociala processerna är kommunikation. Det eftersträvarsvärda är fruktbar, verkningsfull kommunikation mellan parterna, och då måste man fråga sig hur man kunde gå tillväga för att främja god kommunikation. Här spelar även språket en viktig roll, speciellt om språket råkar vara en grund för konflikten. Det handlar inte bara om att parterna eventuellt har olika modersmål, utan också om språkanvändningen. Värdeladdade ord och uttryck kan påverka konflikten på ett positivt eller negativt sätt, och speciellt om parterna inte delar modersmål måste man vara försiktig med att använda ett värdeladdat språk (ibid.: xxv).

¹⁶ En konflikt kan leda till att den ena parten vinner medan den andra förlorar, eller att båda parterna antingen vinner eller förlorar (Deutsch 2014b: 3).

Parterna i en konflikt kan även försöka vända den till sin fördel genom att utöva makt de besitter. Makt medför ansvar, och används makten väl kan konflikten vändas i en positiv riktning. Om parterna dock använder sin makt för att påverka de övriga involverade negativt går konflikten i en destruktiv riktning. I bästa fall kan makten användas till att övertala den andra eller de övriga parterna till en konstruktiv konfliktupplösning (ibid.: xxv).

För att samarbete och kommunikation ska fungera måste det sociala samspelet också göra det. Då man interagerar med andra människor kommer man att tillskriva dem vissa egenskaper. En vanlig orsak till ett icke-fungerande samarbete är att personkemin inte fungerar, och bakom detta kan det ligga tillskrivningsfel. Det första intrycket är av yttersta vikt, och har man inte lyckats ge ett bra intryck från början kan den andra parten tillskriva en felaktiga, fördomsfulla egenskaper. Fördömandet ger i sin tur upphov till missförstånd och negativa spänningar, vilket kan resultera i att en eller flera av parterna upplever orättvisa. Om man däremot gett ett bra första intryck och även tillskrivit de övriga involverade parterna positiva attribut, är chansen större att man åtnjuter de andras förtroende. Finns det förtroende är det också troligt att parterna behandlar varandra rättvist och även upplever social rättvisa¹⁷ (ibid.: xxiv–xxvi).

Konflikthanteringen kommer in i bilden genast då en konflikt uppstår. På ett eller annat sätt söker man genast till att så snart som möjligt nå en upplösning på konflikten, och hanteringen pågår i stort sett under hela konfliktens gång. Konflikthanteringen kan ses som en del av de konfliktpåverkande processerna, eftersom konflikten påverkas av sättet man handskas med den på. Den är ändå skild från själva konflikten, vilket beror på att man måste kunna ta ett steg tillbaka och analysera den utifrån med ett inifrånperspektiv för att kunna nå en lösning. Om parterna själva klarar av detta kan de gå in i dialog med varandra och söka lösningar genom att lyssna och samarbeta. I professionella relationer kan parterna förhandla sig fram till en lösning, och om parterna inte klarar av

¹⁷ Viljan att samarbeta och arbeta konstruktiv är dock inte alltid ömsesidig. Även om den ena parten är inställd på samarbete kanske den andra parten inte är det, vilket försvårar situationen. Det hela kan ytterligare förvärras ifall den icke-samarbetsvilliga parten tar till ojusta knep för att vända konfliktsituationen till sin fördel. I värsta fall är ingendera parten samarbetsinriktad och bådadera tar till ojusta knep för att motarbeta varandra (Deutsch 2014b: 23–24).

att förhandla tas en tredje, neutral part in för att medla (Fisher-Yoshida 2014: 879–882, Kressel 2014: 817, Lewicki & Tomlinson 2014b: 759).

Konfliktens upplösning är långt beroende av de villkor en konflikt ställer på de involverade parterna. Om konflikten är uppbyggd så att bara den ena parten kan vinna, leder det ofta till konkurrens och tävlingsinriktad konflikthantering. Om konfliktupplösningen däremot kommer att innebära att samtliga parter antingen vinner eller förlorar tillsammans är chansen för samarbete och konstruktiv konflikthantering mycket större (Deutsch 2014b: 4).

Parternas relation till varandra är också avgörande för huruvida de är villiga att samarbeta i en konfliktsituation. Om relationen är symmetrisk, det vill säga att båda parterna påverkas och är beroende av vad den andra gör, är de på samma våglängd och då är det också lika beroende av utgången av konflikten. Relationen kan dock också vara asymmetrisk, vilket innebär att parterna inte är jämställda med varandra. Parten B kan vara beroende av vad part A gör, medan part A är helt oberoende av vad part B gör. I så fall har part A mer inflytande och makt i relationen (ibid.: 5).

Konfliktupplösningen ses som positiv om utgången av konflikten gynnar samtliga parter på något vis. Det här kan handla om såväl konstruktiv tävling, där det finns en vinnare och en förlorare men bådadera gynnas, och konstruktiv kontrovers, det vill säga då samtliga parter kommer till nya insikter och djupare förståelse som följd av oenigheterna. Om en eller flera av parterna inte gynnas av utgången ses upplösningen som negativ, även om det skulle finnas en eller flera parter som gynnas (ibid.: 10).

För att ställa konfliktteori i ett kulturellt perspektiv kunde språkstriderna vid sekelskiftet 1900, som jag tog upp i kapitel 2, fungera som ett exempel. Konfliktgrunden var såväl språklig som kulturell, ideologisk och värderande. Konfliktgrunden kan ses som en trädstam med många grenar. Ur grunden växte det fram en mängd gräl som tillsammans bildade en enda stor konflikt mellan språkgrupperna, främst mellan fennomanerna och svekomanerna. Det var en svårlöst konflikt som aldrig fick någon egentlig upplösning, utan föll i tystnad då hela landet fick ett gemensamt yttre hot i form av andra världskriget. Andra

kulturella perspektiv på konflikt kunde vara mobbning eller äktenskapsgräl. Parternas värdegrunder överensstämmer inte och ger upphov till en konflikt.

Konflikt visade sig vara en relevant aspekt i informanternas berättande om samarbete. Jag har byggt upp analysen enligt de mest framträdande konflikterna, och har även analyserat materialet med konflikt i åtanke då ett mönster blev synligt. Tillsammans med dialogisk berättelseanalys har jag använt konfliktteori för att uppnå avhandlingens syfte att undersöka berättande om samarbete inom folkdansfältet i Finland och Norden med fokus på konflikter som uppkommit i samarbetet.

5 Dialog och konflikt – Berättande om samarbete

De för avhandlingen utförda intervjuerna hade fokus på samarbete inom folkdansfältet i Finland och Norden. Genom berättandet framställde informanterna konflikter som uppkommit inom samarbetet, och jag har beslutat strukturera analysen enligt de fem huvudsakliga teman som förekom: organisation, sociala relationer, språk och kommunikation, tradition, samt intresse. Stora delar av materialet kunde passa in på flera än en kategori. Jag har därför valt ut flera exempel ur samtliga intervjuer för att belysa den enskilda delen, och därefter visa på hur de går in i varandra. Förutom intervjumaterialet har jag även använt mig av protokoll och verksamhetsberättelser från SKY, FSF och Förbundet Nordlek för att kontextualisera delar av berättelserna där det behövs. En detaljerad lista över verksamhetsberättelser och protokoll från de olika organisationerna som jag refererar till finns i litteraturförteckningen.

För avhandlingens syfte har jag ur materialet plockat ut kontext, mikronarrativ och nyckeldialog som exempel i analysen. Samtidigt är jag intresserad av dialogen mellan de olika parterna i berättelserna och hur samarbete mellan parter med ett gemensamt intresse, i det här fallet folkdans, kan ta sig uttryck. Genom exempelcitaten eftersträvar jag dels att illustrera konflikter i samarbetet, dels till att synliggöra betydelsebärande dialoger i berättelserna, och dels till att visa på återkommande mönster i informanternas berättande. Jag har analyserat citaten med utgångspunkt i det specifika syfte de exemplifierar.

5.1 Organisation

I informanternas berättande om samarbete framhövdes organisationens roll en hel del, såväl samarbetet inom en organisation som samarbete mellan olika organisationer. Det handlar alltså om såväl intra- som intergruppslig dialog och konflikt. Gruppen, eller grupperna, påverkas dels av de personer som är en del av dem och dels av utomgruppsliga faktorer som ställer krav på dem. Ett illustrativt exempel på detta är Kalles berättelse om SKY:s väg till riksomfattande paraplyorganisation för finska folkdanssektioner i Finland:

K: Det var nämligen så att SKY [på] den tiden var samtidigt en riksorganisation och en lokalorganisation i Helsingfors. /.../ Och SKY hade fått bistånd från både staden och staten. /.../ Men då, samtidigt, så märkte dessa två att det här passar inte. Att staten ger *inte* pengar åt lokalverksamhet, och Helsingfors ger *inte* pengar för nationell verksamhet. Och båda hotade att avbryta... vårt bistånd. Det skulle ha varit katastrof, naturligtvis. Och den enda utvägen var att dela upp SKY till en riksorganisation och en lokalorganisation. (IF mgt 2015/106: 3)

Här ovan redogör Kalle för konfliktgrunden i processen genom kontext, han ger en bakgrund baserad på sin egen individuella erfarenhet av händelsen. Spänningen låg mellan den finska staten, Helsingfors stad och SKY, och eftersom såväl staten som staden hade betydligt mer makt över situationen än SKY låg de i ett asymmetriskt förhållande till varandra. Staten och staden skulle inte komma att påverkas av att de slutade ge bistånd till SKY, men för SKY skulle det hela ha betytt att hela deras ekonomiska grund skulle ha rämnat och möjligen resulterat i att föreningen måste upplösas. Enligt en svenskspråkig promemoria över SKY:s verksamhet under åren 1965–1969 står det att det var ”vanskligt med understöd av myndigheterna” och att ”staten betraktade nämligen SKY som en lokal förening och Helsingfors stad som en riksorganisation!” (SKY promemoria 1969: 1).

I och med statens och stadens hot på indrag av ekonomiskt understöd måste SKY avgöra om de skulle fortsätta som riksorganisation och bilda en lokalorganisation eller tvärtom. Den intergruppsliga, asymmetriska konflikten ledde i sin tur till en intragrupslig konflikt då det viktiga beslutet skulle tas:

K: Styrelsen kom till den slutsatsen att det är bättre att SKY fortsätter som national-, som en nationell organisation, och att vi

ska bilda en lokalavdelning för Helsingfors. /.../ Men när det kom årsmötet där frågan togs upp /.../ [så] kom omröstning, och styrelsens förslag fick majoritet, men inte tillräcklig... Och *då* avsade ordförande, att han lägger ner med *detsamma*, gick ut ur rummet med **pang!** på dörren... nå där satt vi. /.../ Och vice ordförande var en... gamling, kan man säga, och alla förstod att han hade inga som helst förutsättningar att ta över ordförandeskapet, så att vad ska vi göra? Och mötet avslutades med stor förvirring. Och... det såg inte bra ut (K och B skrattar). (IF mgt 2015/106: 3)

Den här delen av intervjun berättade Kalle mer inlevelsefullt och detaljerat, det vill säga i mikronarrativ form, genom att skildra en ur hands perspektiv betydelsebärande händelse inom organisationen. Han drog sig till minnes mötet som förorsakade en skakande intragrupslik konflikt, och speciellt fokus ligger på incidenten då ordförande steg upp och gick ut. Samtidigt skrattar han då han drar sig till minnes händelsen, och får även mig att skratta med honom. Det fanns en förståelse mellan oss gällande samarbete inom en organisation som drivs av rent intresse, en fritidsverksamhet. Alla ville arbeta för ett gemensamt mål, det vill säga folkdansen, men kunde inte komma överens om hur det skulle göras (jfr Putnam 2001: 97–120). Det här resulterade i att ordförandes känslor kokade upp till ytan och tog sig ett aggressivt uttryck, enligt Kalles berättelse, då han menade att ordförande avgick med en gång och smällde igen dörren då han gick.

De underliggande spänningarna inom organisationen ledde till en konfliktorsak, och konflikten var ett faktum. Organisationen var splittrad och det fanns en förvirring bland medlemmarna. Samtidigt fanns den tredje parten, staden och staten, i bakgrunden som en påminnelse om varför det var viktigt att ta ett beslut i frågan. En förändring måste ske, men man kunde inte inom organisationen komma fram till en lösning, vilket ledde in dem i en ny konflikt. En konflikt bör dock hanteras, och där fortsatte Kalles berättelse:

K: Men sen... var det så att... både från majoritetens och minoritetens sida tog man kontakt till mig, därför att man hade märkt att jag hade erfarenhet i föreningsverksamhet och när jag var så... så *ung* i organisationen, så identifierades jag inte med någondera av dessa... fraktioner. /.../ Sen vid ett extra möte valdes jag enhälligt till ordförande för SKY, och SKY fick en ny styrelse... och nu hade vi en styrelse där alltså jag var ordförande, och sen hade vi två medlemmar från majoriteten och två

medlemmar från minoriteten (skrattar lite). /.../ Och då tog jag som min vägledning det som min historielärare hade sagt /.../ om vad demokrati betyder. Demokrati betyder det, att det är en majoritet som besluter, men att majoriteten måste ta *hänsyn* till minoritetens rättigheter. Och då beslöt jag att när majoriteten var för det att SKY ska vara en riksorganisation, så måste det vara utgångspunkten (B: Mm.). Men *annars* i stadgar, som vi alltså skrev om helt, ska vi ta hänsyn till *alla*... önskemål från minoritetens sida... som var möjliga. (IF mgt 2015/106: 3–4)

Enligt Kalle sökte såväl de som förespråkade att SKY skulle bli en riksfattande organisation och de som förespråkade en lokal organisation ett sätt att hantera konflikten genom att kontakta en person som inte synbarligen hade tagit någon ställning i frågan. Kalle valdes till ordförande och fortsatte, enligt egen utsago, hantera konflikten tillsammans med den nya styrelsen. Det hela resulterade slutligen i en positiv konfliktupplösning, som gynnade den enda parten i den ursprungliga konflikten mellan staden, staten och SKY som hade någonting att vinna:

K: Och vi fick enhällig styrelse, och sen när vi hade extraordinarie möte för hela organisationen... och vi lade fram vårt förslag, det godkändes utan diskussion enhälligt. (B: Mm, just det.) Så att det var verkligen en triumf. Och sedan dess... var jag ordförande för SKY. Hade varit medlem i ett och ett halvt år (K och B skrattar). (B: Wow!) Det var **wow!** (K och B skrattar). (IF mgt 2015/106: 4)

Kalle drog sig här till minnes känslan av att ha blivit vald till föreningens ordförande efter en så kort tid som medlem i SKY, och han sade även strax efteråt att ”det berodde på den här krisen” (ibid.: 4) och syftade på konflikten mellan de två fraktionerna inom föreningen och den ekonomiska pressen från bidragsgivarna.

Enligt SKY:s verksamhetsberättelse år 1965 markerade det året en vändpunkt i föreningens verksamhet. Föreningen blev en riksfattande organisation och en skild lokalorganisation, Helsingin Kansantanssin Ystävät, grundades. Beslutet krävde en hel del organisatoriska omställningar, allt från föreningens stadgar¹⁸ till dess mål: att bevara den finska folkulturen och dess värden

¹⁸ Omställningen krävde ekonomiska omställningar, och man utarbetade därför speciella ekonomistadgar som godkändes 1967. Styrelsen gav även förslag på allmänna ideella direktiv för föreningen, och de godkändes 1969. Enligt en promemoria från 1969 innebar detta att SKY ”definitivt fått karaktären av en organiserad centralförbund [sic].” (SKY Promemoria 1969: 1).

levande bland det finska folket och speciellt bland ungdomarna (SKY TK 1965: 1, Huuskonen 2001: 45).

I sitt berättande om SKY:s väg till riksorganisation gick Kalle in i dialog med flera parter. Han berättade det hela för mig och tog med mig in i berättelsen genom att först ge mig kontext och därefter berätta i mikronarrativ form så jag fick en egen upplevelse av ett möte jag inte själv deltagit i. Kalle kom även upp ur berättelsen för att ta mer direkt kontakt med mig, exempelvis på slutet då han underströk min kommentar ”Wow!” med ”Det var **wow!**” (IF mgt 2015/106: 4). Han gick även in i dialog med sig själv genom att berätta hur han då i medlet av 1960-talet upplevt händelserna. I sitt berättande kunde han reflektera kring det hela igen en gång, och det märktes tydligt att han berättat om händelseförloppet förut. Han avvek inte på några sidospår, utan höll i den röda tråden hela tiden genom hela berättelsen. Dessutom gick han in i dialog med flera andra i själva berättelsen, såsom ordföranden som fick nog, SKY:s medlemmar ur båda fraktionerna, Helsingfors stad och även den finska staten.

Med berättelsen om SKY:s väg till riksorganisation, allt från den ursprungliga konflikten med staden och staten till godkännandet år 1965, placerade Kalle in sig i intervjuens tema, det vill säga samarbete inom folkdansfältet i Finland och Norden. Han inledde intervjun med att berätta hur det kom sig att han blev medlem i SKY. Därefter frågade jag hur han kom in på det mer administrativa, eftersom jag visste att han var långvarig ordförande för SKY och aktiv i det nordiska folkdanssonarbetet, och då lyfte han fram den ovanstående berättelsen. Redan här vidgades min förståelse för SKY som folkdansorganisation och jag kunde omedelbart börja dra paralleller mellan den och den finlandssvenska motsvarigheten, FSF.

Den finlandssvenska paraplyorganisationen FSF föddes ur Föreningen Brage, som var och är en lokalorganisation i Helsingfors, och ur den grundade man en riksomfattande organisation år 1931. Man gjorde alltså det rakt motsatta mot vad SKY gjorde, men också på helt andra grunder. Maria och Lisa, som båda är och har varit aktiva inom FSF, reflekterar över förbundets verksamhet och dess organisationsform i respektive intervjuer. Maria delade med sig sina tankar kring förbundet idag genom erfarenhetsbaserad kontext:

M: ...och Folkdansringen har... verksamhet på många nivåer. Men hur det ska se ut i framtiden och... inte bara i Norden, utan hela *världen*, att... där har ju Folkdansringen *inte* varit så aktiv, utan där är det ju sedan då... kommer på varje... [folkdans]lags eget... initiativ, på vilket sätt man är aktiv eller, och sedan då att... Folkdansringen har sin representant med i den här... organisationen då där de här internationella frågorna tas upp, att på det sättet är Folkdansringen ett sådant här knutpatriotiskt... mera en sådan här knutpatriotisk organisation. (IF mgt 2015/108: 16)

FSF:s huvudsakliga uppgift, enligt stadgarna, är att ”samordna folkdansverksamheten på det svenska språkområdet i Finland.” (Om Folkdansringen, 16.3.2016). Samtidigt så ska förbundet också främja samarbete med likasinnade organisationer både i Finland och Norden (ibid.). Eftersom organisationen drivs på ideell grund och har enbart två deltidsanställda är det inte så lätt att få bådadera målen att gå ihop (IF 2015/108: 16).

Lisa, som av de intervjuade var den enda fortfarande fullständigt aktiva inom en riksorganisation (FSF) och en nordisk organisation (Förbundet Nordlek), ser däremot på läget inom själva förbundet och inte på de yttre faktorerna då hon talar om vikten av kommunikation och stöd på alla nivåer inom förbundet. FSF är uppbyggt så att olika folkdansdistrikt är medlemmar i centralorganisationen, och folkdanslagen i sin tur är medlemmar i distrikten. Den enskilda medlemmen är ansluten till det hela genom sitt eget folkdanslag (Om Folkdansringen, 16.1.2016). Det här leder till att det är flera komponenter som måste tas i beaktande då verksamheten organiseras, och då finns det en risk för att någon av dem blir i skymundan:

L: Nå, om vi tänker riktigt på Finlands Svenska *Folkdansring*... (B: Mm.) ...så ser jag nog att... vi behöver ett... större samarbete mellan... centrala organisationen och distriktena. (B: Mm.) Och distriktena i sin tur... det ska förstås vara ömsesidigt... (B: Mm.) ...inte ensidigt, utan det ska vara ömsesidigt. Men också distriktena har i sin tur ett jättestort ansvar mot sina egna medlemsföreningar. Och sedan medlemsföreningarna igen har ett otroligt stort ansvar att sköta om sina... medlemmar och sina instruktörer. /.../ Att alla *behövs*. (IF mgt 2015/107: 20)

Det Lisa exemplifierar här rent berättelsemässigt är en nyckeldialog, en olöst konflikt mellan henne och det hon berättar om. Att samarbetet inom organisationen fungerar är viktigt för henne, och det fungerar inte som den väloljade maskin hon skulle önska.

I ett föredrag om SKY:s stadgar, verksamhet och arbetsfördelning under FSF:s årsmöte den 26–27.4.1986 uttryckte sig Kari Bergholm från SKY på följande sätt: ”Ju bättre administration, desto lättare kan man koncentrera sig på själva verksamheten.” (Lindholm 1986a: 6). Efter diskussionerna som följde talet beslöt man att föreningens stadgar skulle ses över och man skulle sträva mot att förenkla organisationsstrukturen (FSF VB 1986: 1). I verksamhetsberättelser från de påföljande åren framkommer att inga förändringar skedde under år 1987, men år 1988 hade man anställt en förbundssekreterare på halvtid i samarbete med Föreningen Brage, och FSF hade även fått ett kansliutrymme i Föreningen Brages lokaler. Förbundet kurser hade även fått nya riktlinjer som resultat av ett seminarium där man diskuterat ärendet, och idéerna bearbetades därefter av FSF:s skolningsutskott. Det framkommer dock också att förändringarna var ekonomiskt ansträngande för förbundet (FSF VB 1987: 1, FSF VB 1988: 1).

Den samnordiska folkdansorganisationen Förbundet Nordlek har däremot gått igenom stora omställningar under årens lopp. Från början gick samarbetet ut på att ordna samnordiska stämmor och före varje stämma sammankallades alla intresserade parter till ett nordiskt möte för att diskutera det hela. Proceduren hade pågått på dylikt vis sedan början av 1940-talet (Biskop 2007a: 181). Då Kalle blev vald till ordförande för SKY och gick med i det nordiska samarbetet lade han snart märke till hur ineffektivt det hela var, och redogör för det genom en nyckeldialog som på den tiden var för honom en olöst konflikt:

K: Och... *före* varje stämma hölls det ett nordiskt möte... där man kom överens... regler för den nästkommande stämman. Jag hann inte vara med på så många, kanske tre, innan jag märkte att man diskuterade om och om samma saker. Och *ingen* kom ihåg att vi hade diskuterat dem *förut*, ingen kom ihåg att vi *hade beslutat dessa saker redan tre eller fyra gånger*, **nej!** Det kom om och om samma saker. (IF mgt 2015/106: 6)

Samarbete fanns och det fanns en vilja till det, men samtidigt ville man inte binda sig till någonting. Mot slutet av 1940-talet bildades en samlingsorganisation för de nordiska konferenserna, det vill säga mötena. Samarbetsorganisationen bestod av två representanter från varje land med uppgift att koordinera konferenserna, som i praktiken kom att hållas alltid året innan en nordisk stämma, och platsen för konferensen roterade mellan samarbetsländerna. På

initiativ av SKY under en nordisk konferens i Köpenhamn år 1954 kom man överens om att de nordiska stämmorna skulle börja hållas vart tredje år. I skrivande stund gäller beslutet fortfarande¹⁹ (Biskop 2007a: 182–183).

Trots att mötena protokollfördes var samarbetet i praktiken trögt. Samma ärenden togs upp om och om igen och det hela verkade stå stilla. Redan år 1961 togs frågan om att underlätta samarbetet på något sätt upp, men i praktiken kom processen igång först på ett möte år 1972 i Varala i Tammerfors. Kalle, som var närvarande på mötet, berättade i mikronarrativ form:

K: Och då tog [Svenska Ungdomsringen för Bygdekulturs riksinstruktör] Nils Presto ordet, och sade att ”det här är helt tokigt”, och ”vi behöver *regler*, vi behöver *regler* för det här nordiska samarbetet, annars gjorde vi *om och om samma saker*, och kommer inte ihåg vad vi har beslutat tidigare”, att ”vi måste få *regler*, vi måste få en fast organisation.” (IF mgt 2015/106: 6)

Som Lisa uttryckte sig om det nordiska samarbetet före teknologins framfart på vid millennieskiftet: ”Nå det är klart, inte känns det ju roligt att prata om samma saker i fem år och ingenting händer.” (IF mgt 2015/107: 12). Kalle menade att det på grund av rädslor bland samarbetsparterna inte var så lätt att nå en lösning på hur man kunde göra arbetet smidigare:

K: Och... ingen kunde ju vara emot ökat nordiskt samarbete. Så att alla sade ”**ja**”, men alla sade ”**ja, men!**” (K och B skrattar) Det var en väldig misstänksamhet mot en fastare organisation. Några sade att det blir byråkratiskt. Andra sade att ”inte kan vi acceptera att en nordisk organisation beslutar för *oss*, och gör beslut som vi inte accepterar.” (IF mgt 2015/106: 6)

Nils Prestos uttalande fungerade som en konfliktorsak, som drog upp alla de underliggande spänningarna till ytan. Även om man ville samarbeta var man rädd att ge ifrån sig sin egen beslutanderätt i någon annans händer. Faktum var också att medan Sverige och Norge hade bara en organisation per land som var med i det nordiska samarbetet så hade Danmark fyra och Finland sex stycken. Kalle menade att den här ojämna fördelningen av aktiva samarbetsparter gjorde att det fanns en rädsla att bli överkörd av länder med fler medlemmar, och han menade att ”det hela började gå helt på tok” (ibid.: 6).

¹⁹ År 2015 hölls NORDLEK i Viborg i Danmark, och år 2018 kommer den att infalla i Sverige. Finlands tur att ordna NORDLEK-stämman infaller 2021. Senaste NORDLEK i Finland var i Lahtis år 2009.

Konflikten fick dock nästan genast en upplösning då Kalle kom med förslaget att göra det nordiska samarbetet avtalsbaserat (ibid.: 6–7). På det viset skulle man undvika det känsliga ämnet att grunda en organisation:

K: Och ett avtal kan inte... liksom... *tvinga* någon att göra någonting. Ett avtal kan [man] ändra bara med konsensus, ett avtal kan man-, måste man *alltid* komma överens. Och omedelbart tyckte alla att det var [en] utmärkt idé. Att *istället* för en organisation eller förening, vi ska ha ett avtal, ett nordiskt avtal. (ibid.: 7)

Enligt Kalles kontextuella berättelse togs förslaget alltså bra emot och han fick också i uppdrag att formulera själva avtalstexten. Det första Nordlek-avtalet undertecknades år 1975 på Biskops-Arnö i Sverige (Biskop 2007a: 186). I FSF:s verksamhetsberättelse år 1975 framkommer att i och med avtalet så konstituerades Nordlekrådet, och tre utskott grundades: organisationsutskottet, ekonomiutskottet och skolningsutskottet (FSF VB 1975: 4). Kalle menade dock att beslutsprocessen fortfarande var ytterst trögflytande:

K: När alla var så *misstänksamma*, att man *påbjuder* dem någonting som de inte *vill*, så blev... beslutsprocessen helt omöjlig. Först: alla beslut måste vara enhälliga. **Alla** beslut! (B: Mjoo-o.) (K och B skrattar lite) Till och med protokollskrivare måste väljas enhälligt. *Alla beslut endast enhälligt*. Och det var inte tillräckligt, utan *sen* måste protokollen skickas till alla avtalsparter för deras beslutande organ att ratificeras. Och *först* när alla avtalsparter beslutande organ hade ratificerat... blev det beslut som man gjort i Nordlek gällande. (K andas långsamt ut, K och B skrattar) (B: Vilken process!) Nå, det fungerade aldrig. (K och B skrattar) (B: Det låter inte fungerande.) Jag tror att efter ett år lämnade vi i all tysthet bort den här ratificeringsprocessen. Men bara så att du nu liksom förstår vilken misstänksamhet det fanns. Så att organisationerna *litade inte ens på sina egna representanter*! (IF mgt 2015/106: 8)

Som Kalle lade fram det hela fanns rädlorna fortfarande kvar trots att man valt att underteckna ett avtal istället för en organisation. Konflikten hade fått en upplösning, men det var ingen slutgiltig lösning på det hela. Då samarbetet verkligen kom igång åberopades aldrig ratificeringsprocessen av någon, och man lämnade bort den för att göra det hela smidigare. Avtalet skrevs om år 1981, och då tillsatte man en styrelse för att underlätta beslutsprocessen ytterligare (ibid.: 8–9, FSF VB 1981: 6, SKY TK 1981: 3).

I det kontextuella citatet ovan berättade Kalle inlevelsefullt om den tillkrånglade beslutsprocessen i det första Nordlek-avtalet, och ville understryka för mig hur starkt rädslan för att bli överkörd påverkade det hela. Här gick vi in i en intergenerationell dialog. Eftersom jag kommit in i det nordiska samarbetet först efter millennieskiftet, närmare bestämt i början av 2010-talet, var rädslan Kalle beskrev obekant för mig. Mina personliga upplevelser av samarbetet inom Nordlek är att det inte finns en rädsla för att bli bortglömd, utan en gemensam vilja att lyfta fram nordisk folkkultur samtidigt som man vill visa på landsvisa skillnader.

År 2003 blev det aktuellt att skriva om Nordlek-avtalet, och då beslöt man tillsätta en arbetsgrupp med en representant från varje land. Kalle valdes till Finlands representant i Framtidsgruppen, som den kallades, och enligt honom själv berodde det delvis på att han skrivit det föregående avtalet (IF mgt 2015/106: 9, FSF VB 2003: 11). Det nya avtalet godkändes och trädde i kraft år 2006. Den största skillnaden mellan avtalet från år 1981 och det nyskrivna gällde konsensusbesluten, vilket betydde att det genom det nya avtalet inte längre krävdes enhällighet, utan det räckte med att ingen motsatte sig (FSF VB 2006: 9, SKY TK 2006: 8).

Maria, som var aktiv i Nordleks styrelse då det andra avtalet utarbetades och även då beslutet att grunda en organisation togs, lyfter också fram trögheten i den äldre organisationsformen. Hon berättade kontextuellt:

M: Det fanns vissa... saker helt i den här... organisationsformen som var föråldrad[e]. Och det måste arbetas fram ett nytt avtal. /.../ för att egentligen så *var* åtminstone Nordlek en väldigt trög organisation... när varje beslut kräver konsensus för att kunna... bli giltigt och förverkligas. (IF mgt 2015/108: 9)

Genom det andra Nordlek-avtalet fick konflikten mellan samarbetsparterna egentligen en ny upplösning. Efter bara några år togs frågan om att grunda en förening upp på styrelsens initiativ på Nordleks²⁰ extraordinarie rådsmöte den 4 juni 2011 i Steinkjer i Norge. Enligt Nordleks verksamhetsberättelse år 2011 togs förslaget väl emot och styrelsen fick i uppdrag att utarbeta förslag till stadgar för en förening (Nordlek VB 2011: 2). Den rädsla som Kalle beskrev

²⁰ På rådsmötet i Messilä sommaren 2009 böt Nordlekrådet namn till Nordlek (FSF VB 2009: 10).

att fanns tidigare är helt osynlig i verksamhetsberättelsen, och varken Maria eller Lisa talar om någonting dylikt i sina berättelser. Det som tydligen var en realitet i början då man försökte organisera det nordiska samarbetet fanns inte längre, och stod inte heller i vägen för att ”äntligen [grunda] en organisation” som Kalle uttryckte det (IF mgt 2015/106: 10).

På Nordleks ordinarie rådsmötet i Steinkjer i juli 2012 fattades beslutet att registrera Nordlek som förening. Den nya organisationen fick namnet Förbundet Nordlek och registrerades i Sverige. I ett utskick till alla samarbetsparter, som då blev medlemmar i förbundet, presenterades organisationen. Där framkom att föreningens stadgar och målsättningar formulerats med det andra Nordlek-avtalet som grund, samt diverse organisatoriska omställningar som skulle underlätta arbetet inom förbundet (Nordlek utskick 2012: 1–2).

Trots att det nordiska samarbetet var trögflytande innan undertecknandet av det andra Nordlek-avtalet och övergången till förening var det ändå ett fungerande samarbete, och det fanns en stark samarbetsvilja. Inom Finland var samarbetet mellan förbunden inte lika smidigt, och enligt Kalle begränsades samarbetet till att ordna nordiska stämmor. Verksamhetsberättelser och protokoll från såväl FSF som SKY från tiden innan år 1967 stöder hans påstående. De innehåller närmast en tystnad kring det nationella samarbetet, och enbart under år då Finland skulle stå värd för en nordisk stämma nämns ett samarbete mellan förbunden, främst mellan FSF och SKY. År 1967 grundades Samarbetsnämnden för Folkdansverksamhet för att underlätta bland annat planeringen av de nordiska stämmorna (SKY Promemoria 1969: 2). Kalle, som var med om att grunda nämnden och även dess första ordförande berättar:

K: Fast vi hade många medlemmar... så hade... som i Förenta Nationerna har man säkerhetsrådet, med medlemmar med vetorätt, så hade vi också i den här samarbetsnämnden ett säkerhetsråd med vetorätt. Det bestod av Nuorisoliitto, FSF och SKY. (K och B skrattar) Det vill säga att ordförandeskapet *roterade* mellan oss tre. /.../ Och... representant från någon annan organisation... inte ens, inte ens något förslag för sådant... **kätter!** (K och B skrattar) (B: Hohh!) Och den här samarbetsnämnden... tog upp också andra samarbetsfrågor, inte enbart det här nordiska samarbetet. Fast det gick inte så bra som det nordiska samarbetet. /.../ Men i alla fall, det fanns inte mera någon *fiendskap* mellan olika organisationer. Vi var *vänner* nu.

Och inte några *påtvingade* vänner utan (skratt) *verkliga* vänner.
(IF mgt 2015/106: 11)

I dokument från respektive föreningar, i det här fallet SKY och FSF, framkommer prioriteringarna under tiden för grundandet av Samarbetsnämnden tydligt. Exempelvis kan man jämföra FSF:s och SKY:s verksamhetsberättelser år 1975. I FSF:s verksamhetsberättelse ägnas det nordiska stor uppmärksamhet, med en utläggning om den nordiska stämman på Island och undertecknandet av det första Nordlek-avtalet. Det nationella samarbetet framkommer dock enbart genom konstaterandet att FSF:s dåvarande ordförande Kim Hahnsson var ordförande i Samarbetsnämnden (FSF VB 1975: 3–4, 7). I SKY:s verksamhetsberättelse från samma år omnämns det nordiska samarbetet dels i ett stycke i inledningen där det framkommer att SKY varit med om att underteckna Nordlek-avtalet, samt i ett senare stycke att SKY deltagit i stämman på Island. Det nationella samarbetet tillägnas däremot nästan en hel sida (SKY TK 1975: 1, 5–6).

Med berättelsen, som faller under både nyckeldialog och kontext i och med att det dels handlar om olöst konflikt och dels ger en bakgrund till händelserna baserat på erfarenhet, söker Kalle till att illustrera hur självklart det var då att SKY, FSF och det dåvarande Suomen Nuorisoseurojen Liitto²¹ skulle vara de som styrde skeppet. I dagens läge finns Samarbetsnämnden inte längre, utan Centret för folkmusik och –dans fungerar som en paraplyorganisation för folkmusik- och folkdansorganisationer i Finland²² (KEK TK 2011, 17.3.2016). Kalle understryker att samtliga parter i Samarbetsnämnden kunde samarbeta och att det inte förekom någon fiendskap, som han uttryckte det, mellan medlemmarna. Trots detta var alltså det allmänna intresset för ett ökat nationellt samarbete inte alltför starkt.

Innan det stod klart att FSF och SKY skulle satsa på att arrangera en gemensam stämma sommaren 2016²³ var min kunskap om de SKY och de övriga finska förbundena mycket begränsad. Från början var det ett samarbete mellan SKY

²¹ Sedan år 2013 heter organisationen Suomen Nuorisoseurat, då Suomen Nuorisoseurojen Liitto och Kalevannuorten Liitto fusionerades (FSF Organisationskunskap 2014: 3).

²² Centret har en verksamhetsledare och samtliga medlemsföreningar har rätt till en plats i styrelsen (KEK TK 2011, 17.3.2016).

²³ Stämman gavs namnet GraniFolk och planerades gå av stapeln i juni 2016.

och FSF, och därtill kom SKY:s barn- och ungdomsförbund Kansantanssi-
nuorten Liitto (KTNL). I skrivande stund är det även fastslaget att Karjalainen
Nuorisoliitto (KN) är med i GraniFolk-samarbetet. Då intervjuerna gjordes var
detta inte ännu fastslaget och Lisa oroade sig över hur det hela skulle skötas,
eftersom samarbetet mellan de andra förbunden redan kommit igång:

L: ...och nu har ju då... faktiskt... en grupp inom... *Karjalainen*
Nuorisoliitto börjat fundera att skulle inte de också kunna komma
med i det här samarbetet... men de har då inte varit i kontakt med
sin egen *styrelse* före de först tog kontakt med FSF och SKY, så
att där är nu lite... man måste lite fundera hur man gör, för att nu
har ju samarbetet redan börjat komma *igång*, och... sådana helt
praktiska saker som vem som får använda stämmobankkonto och
sådant är redan bestämt och... tillika så vill man ju inte stöta bort
någon. /.../ Jag kan tänka mig att det bästa skulle vara att vi gör
ett nytt försök med alla tre sedan kanske om... två eller tre år. (IF
mgt 2015/107: 6)

I nyckeldialogen implicerar Lisa egentligen tre separata konflikter: en inom
KN, där medlemmarna som tagit kontakt med SKY och FSF inte tagit upp
ärendet med förbundets egna styrelse först, en inom samarbetsgruppen för
GraniFolk, där de tvingats hitta en lösning till problemet, samt en mellan henne
själv och den olösta konflikten hon berättar om. I det andra fallet, vilket är det
som Lisa beskriver mest, funderar hon kring olika sätt att lösa konflikten så
rättvist som möjligt. Hon understryker att det inte finns en vilja att stöta bort
någon. Då jag senare talat med Lisa privat har det framkommit att KN kom
med i samarbetet, men de har inget eget festuppvisningsprogram, utan deltar i
ett gemensamt program med SKY.

Samarbetet inom och mellan organisationerna är inte problemfritt. Samtliga
informeranter understryker dock viljan till samarbete och lyfter fram den som
drivande kraft. Trots fraktionerna inom SKY kunde man komma överens om
att föreningen skulle bli en riksorganisation, och trots det trögflytande sam-
arbetet på nordisk nivå kunde man komma överens om att underteckna ett
avtal. Den här viljan till samarbete har flera aspekter, bland dem fungerande
sociala relationer, kommunikation och, kanske viktigast av allt, det gemen-
samma intresset för folkdans. Jag kommer att behandla alla dessa aspekter.
Sociala relationer tar jag upp härnäst, kommunikation i därpå följande under-
kapitel, och intresse i den sista delen av analysen.

5.2 Sociala relationer

Engagemanget i såväl det nordiska som det nationella samarbetet berodde på både organisatoriska faktorer och sociala aspekter. Kalle berättade exempelvis att samarbetet mellan SKY och Suomen Nuorisoseurojen Liitto innan han blev ordförande var ytterst spänt och existerade egentligen överhuvudtaget inte. Det hela berodde delvis på att föreningarna hade helt olika ideologiska grunder, och delvis på att personkemin mellan två personer inte fungerade:

K: Framför allt hade vi [SKY] fientliga relationer till Suomen Nuorisoliitto, alltså Nuorisoseurat. (BW: Jo) Orvokki Komulainen, som var den *starka* kvinnan i SKY, och Sirkka Viitanen, som var den *starka* kvinnan i Suomen Nuorisoliitto, tyckte *inte* om varandra. (K och B skrattar) (B: Just så.) Och ett av mina första initiativ var att... verkligen... få till stånd ett samarbete med Suomen Nuorisoliitto också. (IF mgt 2015/106: 4–5)

Året efter att Kalle valts till ordförande för SKY deltog Suomen Nuorisoseurojen Liitto i den nordiska stämman i Odense i Danmark år 1966. I en rapport över de finländska folkdansarnas deltagande i stämman nämns att den ovannämnda Sirkka Viitanen från Suomen Nuorisoseurojen Liitto fungerade som vice ledare för de finska deltagarna under stämman, medan Orvokki Komulainen från SKY fungerade som huvudansvarig instruktör (SKY Kertomus 1966: 2).

Det intressanta i Kalles berättelse om relationen mellan SKY och Suomen Nuorisoseurojen Liitto, i det här fallet, är att han valde att kontextualisera det hela genom att lyfta fram den interpersonella konflikten mellan Sirkka Viitanen och Orvokki Komulainen istället för att ta upp andra möjliga orsaker till det nästintill obefintliga samarbetet mellan organisationerna. En interpersonell konflikt kan vara svår att lösa, och i det här fallet presenterade Kalle heller ingen konfliktgrund, -orsak eller -upplösning för det hela. Han berättade bara att de två kvinnorna inte gillade varandra, och varför de inte gjorde det sade han inte. Han indikerade dock att deras meningsskiljaktigheter gjorde att ett verkligt samarbete mellan SKY och Suomen Nuorisoseurojen Liitto kom igång först år 1966 då Suomen Nuorisoseurojen Liitto inbjöds att delta i den nordiska stämman i Odense (IF mgt 2015/106: 5).

Eva uttryckte de interpersonella faktorerna i samarbete mycket träffande då hon funderade kring varför samarbete fungerar eller inte gör det:

M: För samarbete... det är ju inte organisationer som samarbetar, utan det är *personer* som samarbetar, och då måste man... *personer*, olika personer måste så att säga kunna samarbeta. Och det är kanske inte alltid en självklarhet inte. (IF mgt 2015/108: 12)

Det här eventuellt det viktigaste citatet i hela materialet. Oberoende om det handlar om samarbete inom eller mellan organisationer är det alltid personer som ska utföra samarbetet. Om personkemin då inte går ihop, som i Kalles berättelse om de två kvinnorna som inte gillade varandra, försvåras också samarbetet. Man kanske inte alls vill gå in i det om man har meningsskiljaktigheter med den andra parten. Kalles initiativ att ta med Suomen Nuorisoseurojen Liitto i det redan etablerade finländska folkdanssamarbetet visar att viljan till samarbete vägde tyngre än SKY:s och Suomen Nuorisoseurojen Liitto:s olika ideologiska grunder, vilka jag tar upp i kapitel 5.4 om tradition.

Maria vasar på hur en hel organisation kan påverkas av de ledande personernas intressen. Enligt henne berodde FSF:s nordiska engagemang och bristen på intresse för nationellt samarbete, och senare även engagemanget för det, långt på de ledande personerna inom förbundet:

M: Man kan *klart* säga att också Stina och Kim [Hahnsson]²⁴ /.../de det där satte... prägel på det sättet på... samarbetet i organisationen, för *de* var nordiskt inriktade. /.../ ...och Lasse Svahnström som [var] ordförande efter Kim Hahnsson²⁵ så var också en... en *förespråkare* för det nationella samarbetet, likväl som för det nordiska. /.../ ...*personerna* som finns i de olika organisationerna har jättestor betydelse. Att, och sedan att man lär *känna* varandra. (IF mgt 2015/108: 3–4)

Intervjuer med Kim Hahnsson understöder bilden av honom som nordiskt inriktad, medan intervjuer med Stina Hahnsson och en artikel skriven av Lasse Svahnström ger bilden av att deras intressen var rätt så balanserade mellan det nordiska och det nationella samarbetet (jfr Herrgård 1998 och 1999, jfr Biskop 1999a, Svahnström 1991: 14–16). Stina och Kim råkade dock vara verksamma

²⁴ Stina Hahnsson var riksinstruktör för FSF åren 1968–1990, och Kim Hahnsson var ordförande åren 1955–1982 (Biskop 2007a: 291–292).

²⁵ Innan Lasse Svahnström innehades ordförandeskapet av Leif Hammarström åren 1982–1985, Svahnström var därefter ordförande åren 1985–1993 (Biskop 2007a: 291).

under folkdansens blomstringsperiod på 1970-talet, och därmed hade de också ett stort inflytande på organisationens prioriteringar och verksamhet. Då FSF:s medlemsantal nådde sin högsta punkt någonsin år 1983²⁶ hade Kim slutat som ordförande året innan, medan Stina fortfarande var riksinstruktör. Kim var dock fortfarande inflytelserik som ordförande i Nordlek-rådet åren 1981–1984 samt medlem i Nordleks styrelse åren 1981–1987 (Biskop 1999b: 9, Biskop 2007a: 286–287).

Maria kopplade naturligt ihop makarna Hahnsson som nordiskt inriktade tillsammans i kontrast till Lasse Svahnström, men samtidigt är det också ett faktum att Stina Hahnsson inte bara var nordiskt aktiv utan även nationellt. Hon fick exempelvis motta SKY:s förtjänsttecken i guld, och satt även med i Statens danskonstkommission. Lasse Svahnström vidgade dock det nationella och även det internationella samarbetet ytterligare under sin period som ordförande. Utöver att vara aktiv inom Nordlekrådet och det nationella samarbetet på olika plan var han också aktiv inom internationella folkkulturorganisationer (Biskop 2007a: 288–289).

Trots att personer med högre maktposition också har mer inflytande över organisationens verksamhet måste även de sociala relationerna ute på fältet, bland dansarna, fungera för att verksamheten ska fortgå. Lisa tog upp tankar kring varför det i folkdansen, som i Svenskfinland mest dansas parvis, ibland kan uppstå konflikter mellan dansarna på fältet, och inte bara interpersonella utan även, i någon mån, intrapersonella:

L: Och vill man då ha en... äkta partner, (B skrattar lite) så då kommer man inte och dansa. Om man är så hårdnackad att ”jag kan inte dansa med en flicka.” (B: Mm.) Eller ännu ovanligare att man skulle dansa med en pojke, att två pojkar skulle dansa, det är ju nog ganska oerhört, fastän det nog också kan förekomma, men... (B: Börjar bli vanligare.) /.../ ...på något sätt så förknippas det ändå... den där dansen just så mycket till det där att man är nära varandra /.../ man behöver ju inte ta det alltid som att det är någonting sexuellt, utan man bara dansar. (B: Nej.) Och sedan är det ju en stor, stor rikedom om den där pojken *kan* damstegen, för då har han också mycket, mycket lättare att... (B: Att föra.) att

²⁶ FSF hade 3677 medlemmar, varav 1636 var juniorer, det vill säga barn under 17 år (Biskop 2007a: 311).

föra, när han vet vad damen också gör och hur hon för sig, så att säga. (IF mgt 2015/107: 5–6)

Det här blev en dialog i samförstånd mellan Lisa och mig. Vi såg båda det lustiga i hennes kommentar om ”äkta partner”, eftersom vi båda är vana att såväl föra som följa i dans och gärna också gör både och. Kommentaren om det oerhörda i att ”två pojkar skulle dansa” uttrycktes också i god ton, vilket är svårt att fånga i transkriberingen, men citatet är alltså närmare kontext än nyckeldialog, även om den innehåller spår av bådadera. Förutom tanken på att man i pardans är nära varandra och att det fortfarande finns en konservativ, negativ syn på att två män skulle dansa tillsammans så är det också, enligt egen erfarenhet, vanligare att det i dansverksamhet finns ett överskott på kvinnor snarare än på män (jfr Hanna 1988: 7–8).

Lisa indikerar i sina funderingar kring att dansa tillsammans mer en intrapersonell konflikt som i sin tur leder till en interpersonell konflikt. Om en, i det här fallet, kvinna inte av någon personlig anledning går med på att dansa parvis tillsammans med en annan kvinna kan den andra parten ta illa upp och tro att det är fråga om någonting personligt, vilket kanske inte alls är fallet, utan det har skett ett missförstånd. Här blir dialogen mellan parterna ytterst viktig, och ifall kommunikationen inte fungerar kan konflikten få en negativ upplösning, exempelvis genom att den ena eller båda slutar dansa. Detta leder i sin tur till att medlemsantalet i gruppen minskar och konflikten blir intragrupslik. En positiv upplösning kan nås om de övriga medlemmarna i gruppen kommer in som medlare i konflikten och övertygar de som slutat att börja dansa igen, och man löser den ursprungliga konflikten tillsammans.

Dialog är alltså i en nyckelposition vad gäller samarbete, eftersom ett samarbete alltid sker på personnivå. Härnäst ska jag gå in på språkets betydelse i det finländska och nordiska samarbetet, och hur kommunikation över språkgränser påverkar engagemang och intresse i de gemensamma frågorna.

5.3 Språk och kommunikation

För att återgå till det trögflytande nordiska samarbetet innan det andra Nordlek-avtalet och grundandet av Förbundet Nordlek nämnde Lisa kommunikativa problem i samarbetet. Hon menade att det innan millennieskiftet var svårt att

hålla kontakten mellan bland annat styrelseledamöterna, och att det därför gick så långsamt framåt. Här exemplifierat genom kontextbetonad nyckeldialog:

L: I dagens internetvärld så är det ju så mycket lättare att hålla kontakt där emellan de här fysiska mötena... ännu på 90-talet var det ju svårt att hålla kontakten, det hände liksom ingenting på ett år, för att man sågs så sällan. (B: Mm.) Man hade lovat att man skulle göra någonting, men på något sätt så glömde man bara bort det, för att man inte då såg varandra och såhär, och så (B: Mm.) blev många saker hänga[nde] i luften och man kunde bli sådär att ”nämen det händer ju ingenting”, att ”vad är det här nu då?” /.../ Det kändes sådär meningslöst. (IF mgt 2015/107: 11–12)

De geografiskt långa avstånden mellan de aktiva medlemmarna var en betydelsebärande faktor till att arbetet inom organisationen gick långsamt framåt. Brev och enstaka telefonsamtal var inte lika effektiva kommunikationsmedel som e-post och möjligheten att hålla möten med hjälp av exempelvis Skype. Lisa menade också att man lätt glömde bort vad man hade lovat ta itu med innan nästa möte, eftersom man inte var i aktiv kontakt med de övriga råds-, styrelse- eller utskottsmedlemmarna under perioden mellan ett möte och det påföljande. Då man sedan möts igen, eller då man kommer att aktivt tänka på det stundande mötet, kan man minnas vad det var man lovade, men då kan det redan vara försent och det hela måste skjutas upp. Mötena fungerade som ett sätt att kollektivt minnas vad det var man skulle göra, och ju oftare man sågs desto bättre hölls uppgiften också i minnet (jfr Halbwachs 1992: 38–39).

För att samarbete överhuvudtaget ska vara möjligt måste man kunna kommunicera med varandra så att samtliga parter förstår. Man måste hitta ett gemensamt språk, och vid behov kunna översätta så att alla är med på noterna och ingen lämnas utanför. Kalle berättar:

K: Apropå, från det där, från det mötet i Sverige där det här... nya upplagan för [Nordlek-]avtalet... godkändes. Efter mötet kom Färöarnas representant till mig och sade att ”Tack! Jag förstod varje ord som du sade!” (IF mgt 2015/106: 10)

I Kalles mikronarrativa berättelse kom Färöarnas representant i Nordlekrådet fram till honom efter mötet där han presenterat det andra Nordlek-avtalet år 2006 och tackade för att Kalle talat så tydlig svenska att hen förstod vad det var frågan om utan att behöva be om förtydligande eller skild översättning till

danska eller färöiska. Berättelsen skildrar ett exempel på god kommunikation över språkgränserna.

Maria påpekade även i sin intervju vikten av att alla blir förstådda och hörda, och att språket inte får vara ett hinder för samarbete. Därtill poängterade hon att risken inte bara finns mellan finskan och de övriga nordiska språken. Hon kontextualiserade:

M: Men det just att språket är ju inte bara för *dem* [de finskspråkiga] ett språk man inte kan, att man behöver ta de färöiska ungdomarna eller grönlänningarna eller... (B: Mm.) ...många islänningar så har också svårt att klara sig på skandinaviska. Därför finns det ju ibland en liksom sådan här tanke att kunde man ha någonting på engelska. (B: Mm.) Så den där språkfrågan är ju nog en evighetsfråga, inte bara i Norden utan... säkert på många andra ställen också. (IF mgt 2015/108: 9–10)

Många färingar, grönlänningar och islänningar har en del kunskaper i danska, precis som finskspråkiga finländare har en del kunskaper i svenska, och det kan hjälpa en del. Faktum kvarstår att svenska inte är deras modersmål, och eftersom svenskan än idag är huvudspråket inom Förbundet Nordlek och därmed det språk som främst används på rådsmötena, kan det kännas som uteslutande för personer med bland annat finska eller grönländska som modersmål (IF mgt 2015/107: 8).

Kalle menade att ”*norrmän* är de som bäst förstår andra nordiska språk, men *finlandssvenskan* är *det* som andra förstår *bäst*.” (IF mgt 2015/106: 10) Av egen erfarenhet känner jag igen i alla fall den senare delen. Finlandssvenskarna i det nordiska samarbetet har varit en stor resurs vad gäller att upprätthålla kommunikationen med finskspråkiga.

Lisa menade att språket har upplevts som ett stort hinder för de finskspråkiga i det nordiska samarbetet, och tog upp det genom nyckeldialog:

L: Nå, där [inom Nordlek] har det varit på det sättet alltid... alltid svårt med språket... för det heter i... Förbundet Nordlek, att rådsrötets alla ärenden och allt tas upp på svenska. Man får prata sitt eget språk, men liksom, svenska är det där huvudspråket. Och... det har gjort att många... som pratar, eller ska vi säga som... tror att de inte kan prata svenska (B: Mm.) inte vågar yttra sig eller vågar överhuvudtaget komma med på möte, fastän vi

alltid har nog försökt få tolk. /.../ Jag skulle nog säga att språket har varit den där största... stöttestenen. (IF mgt 2015/107: 8)

Om man ser på referat från Nordleks rådsmöten framkommer viljan att alla medlemmar ska kunna förstå dokumenten. Exempelvis i protokollet från råds-mötet i Steinkjer i Norge den 4 juni 2011 framkommer det att mötessesekreteraren varit dansk, och att protokollet sedan översatts av en finlandssvensk till svenska och finska. Mötesspråket var i huvudsak svenska (Nordlek rådsmöte 2011). Lisa framhävde även i intervjun att det inte finns någon vilja att stöta bort någon och att det funnits personer som ”alltid försökt hjälpa till” vad gäller språket. Hon har även själv fungerat som tolk i olika sammanhang inom Nordlek (IF mgt 2015/107: 8).

Det att alla tre, det vill säga Kalle, Lisa och Maria, framhäver att svenska var och är huvudspråket inom Förbundet Nordlek är intressant då man ser på förbundets stadgar. Det framkommer ingenstans att ärendena på rådsmötena ska behandlas på svenska, och inte heller någonting som indikerar att någon sådan skriftlig språkregel skulle förekomma. Vad beträffar utskottens verksamhet, där Lisa menar att det i dagens läge är vanligt att man talar engelska, finns det inte heller någonting som specificerar språket på dessa möten heller. Det verkar alltså finnas en norm, en oskriven lag, som styr vilken språket under råds-mötena i huvudsak ska vara svenska. Kanske har det varit en självklarhet (Nordlek stadgar 2012, hämtat 18.3.2016, IF mgt 2015/106: 8, IF mgt 2015/107: 8, 13, IF mgt 2015/108: 7, 9).

Exakt varför det varit så självklart att svenska ska vara huvudspråk på Nordleks rådsmöten ligger möjligen i det nordiska folkdanssamarbetets bakgrund²⁷. I dagens läge, som även Lisa och Maria tar upp, finns det debatt kring användningen av engelska i det nordiska samarbetet. Samtidigt som det kunde vara ett sätt att göra tröskeln lägre för exempelvis finskspråkiga och grönlänningar kvarstår dock eventuellt en oro för att den gemensamma ”skandinaviskan” försvinner och att man inte längre kommer att klara sig med svenska i nordiska sammanhang (IF mgt 2015/107: 13, IF mgt 2015/108: 7, 10). Under intervjun

²⁷ Folkdansföreningar i Stockholm bjöd in Finland, Danmark och Norge till en kongress år 1920, och från Finland inbjöds Föreningen Brage. SKY fick en inbjudan först år 1925 (Biskop 2007a: 181, SKY Pöytäkirja liite 20.4.1925). Se även kapitel 2.

med Maria kommenterade jag då diskussionen kring engelska i det nordiska samarbetet togs upp:

B: ...på något vis finns det ännu den där tanken att ”när jag åker till NORDLEK så klarar jag mig på svenska.” M: Joo-o, och det gör man ju, fortfarande jo. (IF mgt 2015/108: 10)

Jag har deltagit i flera NORDLEK-stämmor, och jag har aldrig upplevt att jag skulle behöva byta språk till engelska i något som helst sammanhang. Den tanken verkar fortsättningsvis vara stark, och inte bara på svenska, utan även norrmän och danskar upplever att de klarar sig på sina modersmål, och det är också det de talar då de håller kurser, tal eller dylikt. Jag har ju också fördelen att kunna byta till finska vid behov, då de finskspråkiga fortsättningsvis utgör en stor del av deltagarantalet på de nordiska stämmorna²⁸.

Både Lisa och Maria lyfter även fram finlandssvenskarnas roll som språkligt stöd i det nordiska samarbetet. Maria tar upp frågan på organisationsnivå genom att kontextualisera FSF:s språkliga roll i samarbetet för Finlands del:

M: Folkdansringen har också varit *den* organisation i *Finland* som har upprätthållit mycket av kontakterna just genom att den språkliga identiteten är densamma. Så att... också de finska organisationerna i Finland har *förlitat* sig på att Folkdansringen håller kontakterna till Norden. Och samtidigt har det ju varit en styrka, men också en belastning. (B: Mm.) Att Folkdansringen har blivit ett språkrör till Norden för *hela* Finland. Och det har sedan satt... också förstås... plikter och krav på ett annat sätt på de som har varit aktiva. (IF mgt 2015/108: 3)

Lisa understöder Marias ord då hon tar upp Finlands Nordlek-kommitté, där hon menar att det är lättare för de finskspråkiga att våga tala och därmed också höras. De som är aktiva inom Nordleks styrelse och råd kan därefter föra fram också de frånvarande medlemmarnas åsikter (IF mgt 2015/107: 9).

Tolkningsverksamheten inom Nordlek har dock varit relativt osynlig, om än närvarande, fram till år 2012 då organisationen ansökte om pengar för ett tolkprojekt. Tanken var att tolkar skulle finnas närvarande vid den kommande NORDLEK-stämmans olika evenemang och kunna hjälpa till med språkliga

²⁸ På NORDLEK i Næstved i Danmark år 2003 var det totala deltagarantalet kring 4500 personer, varav ca 550 var finskspråkiga i kontrast till finlandssvenskarna, som hade ca 250 deltagare (FSF VB 2003: 2–3, SKY TK 2003: 1, 9).

hinder där det behövdes (Westerholm 2012: 3). Till BARNLEK på Island år 2014 söktes sedan också tolkar för samma ändamål, men då byttes benämningen till språkambassadörer (Miekk-oja & Andersson 2014: 17).

De skandinaviska språken, det vill säga svenska, danska, norska, isländska och färöiska, har också sinsemellan diverse kommunikativa problem, mest på grund av att det finns många ord som i ett av språken betyder en sak medan det i de övriga kan ha en helt annan betydelse. Kalle drog sig till minnes att det första Nordlek-avtalet från 1975 måste genomgå språklig finslipning för att undvika missförstånd:

K: ...i Biskops-Arnö kunde vi komma överens om det förslaget med några språkliga... förbättringar. (B: Mm.) Och det var ju självklart, jag är finskspråkig, så att där fanns någonting att förbättra... beträffande språket. /.../ Alla kunde komma överens om textens sakinnehåll, men /.../ om jag kommer ihåg var det så att när det skrivits på svenska så kunde man missuppfatta några satser om man talade norska. Och då var det nödvändigt att omforma texten så att den inte kunde missförstås... i Danmark eller Norge. (IF mgt 2015/106: 7–8)

Även i FSF:s verksamhetsberättelse år 1975 har de språkliga slipningarna av avtalet uppmärksammats: ”[Det visade sig att] de skandinaviska språkens gemensamma ord ingalunda alltid har samma betydelse och att de även kan ge upphov till fatala missförstånd.” (FSF VB 1975: 4). Enligt verksamhetsberättelsen kunde man dock komma överens om innehållet och avtalet undertecknades efter de språkliga korrigeringsarna (ibid.: 4). De språkliga problemen med avtalet lyfts dock inte alls fram i SKY:s verksamhetsberättelse år 1975. Där nämns att avtalet undertecknats och att man genom det eftersträvar ett tätare och smidigare samarbete (SKY TK 1975: 1).

Kalle tog också upp en incident, i mikronarrativ form, i samband med att han gavs uppgiften att skriva det första Nordlek-avtalet. En av de finlandssvenska representanterna, Klas Gustafsson, hade motsatt sig att en finskspråkig skulle skriva ett svenskspråkigt avtal:

K: Apropå, jag måste gå tillbaka till... (B: Absolut.) ...till när jag först prese-, jo, när jag åtog mig att göra första förslaget. Det var en som motsatte sig. Och det var Finlands Svenska Spelmansförbunds ordförande... Klas Gustafsson. /.../ Han tyckte att det är *oförskämt* att en *finskspråkig* ska skriva ett

svenskspråkigt avtal. (K och B skrattar) Men han fick inget stöd ens från de svenskspråkiga medlemmarna. (K och B skrattar) Han förblev **helt** ensam. (K och B skrattar) Jo, och sen när jag presenterade mitt förslag... så opponerade han igen, därför att han tyckte att det var inte riktig svenska. (K och B skrattar) (BW: Okej.) Men igen fick han inget stöd från något håll. Jo. Men annars vi var goda vänner så att det var inte någonting *personligt*, utan det var bara det att han ville att det är svenskt, **pursvenskt**. (IF mgt 2015/106: 7–8)

Den lilla konflikten förblev tydligen ensidig då Gustafsson²⁹ inte fick något stöd för sin ståndpunkt i frågan. Det här kunde eventuellt förklaras med att Gustafsson, som var född 1906, hade växt upp under språkstriderna under början av 1900-talet (jfr Enqvist 2008, jfr Enqvist 2011). Den bakgrunden kan ha påverkat hans syn på att en finskspråkig skulle skriva ett svenskspråkigt avtal var oerhörd, som Kalle beskrev det (Hahnsson 1986: 5).

Det bör också nämnas att Kalle inte synbarligen tagit illa upp av händelsen, utan verkade snarare road av det hela. I berättelsen gick han in i dialog både med sitt dåvarande jag, såsom han kom ihåg att han upplevt händelsen, och med representationen av Klas Gustafsson, som han ville presentera för mig.

Vikten av att kunna samarbeta på personnivå blir tydlig i Lisas utredning av kommunikation och relationer mellan FSF:s olika nivåer. Hon lyfter exempelvis fram centralorganisationens och distriktens kontakter till folkdanslagens instruktörer:

L: ...distriktena och Ringan får inte glömma bort instruktörerna. Och särskilt inte de där yngre... som känner sig helt ensamma. *knackar med fingrarna i bordet* (B: Mm.) Att du kan vara en *jätteduktig* instruktör, men du behöver inte vara en *bra* koordinator /.../ utan där ska *föreningen* *knackar med fingrarna i bordet*, föreningens styrelse ska ju vara den som sköter om de där praktiska sakerna, som ordnar med lokalen och ser till att någon betalar lön eventuellt... och såhär. Att det är inte den här dansledarens sak. Dansledaren borde få fokusera sig på det som

²⁹ För mig personligen var det en nyhet att Klas Gustafsson skulle ha haft så starka åsikter i en språkfråga, då han inte i något sammanhang i de artiklar, intervjuer och övrigt jag läst om eller av honom framställs som en svenskhetsivrare. Gustafsson, som var hemma från Borgå, började dansa folkdans i Hammars ungdomsförening i medlet av 1920-talet och grundade sedermera Finlands Svenska Spelmansförbund (1969) och Östnylands Brage (1974). Han hade en mängd intressen utöver folkdans och folkmusiken och beskrevs som en väldigt unik personlighet. Han var vegetarian, sysslade med friskvård och hade även under sin vistelse på indianreservat i Nordamerika korats till indianhövding (Lindholm 1986b: 10–12, Hahnsson 1995: 5, Gustafsson 1990: 5, Biskop 2007a: 138–139).

den är utbildad för. *knackar med fingrarna i bordet* /.../ Det [praktiska] är en helt annan sak, jo, och det glömmar man lätt bort. Du får ihop till exempel en juniorgrupp, och så är styrelsen jättenöjd att ”jess, vi har en grupp”, och så glömmar man *bort* den där gruppen. (B: Jo.) Frågar aldrig att ”hur går det för er?”, ”har du många där?”, eller sånt. Ingen, ingen tar kontakt. (B: Nä.) Så då känns det lite... (B: Man känner sig ensam.) *Helt ensam*. (IF mgt 2015/107: 21–22)

Det här var ett för Lisa mycket närliggande ämne, då hon själv som ung folkdansinstruktör började leda en stor grupp juniorer, därefter seniorer, och hon har även lett en grupp för utvecklingsstörda. Samtidigt har hon också en bred erfarenhet av föreningsarbete och att koordinera praktiska företeelser. Genom dessa erfarenheter vet hon att det finns många som är bättre på antingen det ena eller det andra, men inte nödvändigtvis på bådadera. I det nyckeldialogiska exemplet ovan finns en underliggande oro för att speciellt unga instruktörer ska tappa modet då de känner sig bortglömda och ensamma på grund av att ingen tar kontakt med dem eller visar intresse för det arbete de utför. Det här kan leda till att instruktören inte längre vill fortsätta med gruppen (jfr Houghton et. al. 2013).

Maria tar också upp instruktörerna och hur deras arbetsbild förändrats med tiden, vilket antagligen är en delorsak till Lisas engagemang i frågan. Maria berättade:

M: Instruktörerna var förbundna på lite annorlunda sätt till det här arbetet i sina organisationer än vad de är idag. Man gör vissa punktinsatser och så är det liksom... där... kanske. Men det är liksom annorlunda. Och det här gjorde att i och med att man, vi [instruktörer som gick utbildning tillsammans] hade liksom vår... *kontaktgrupp*... så var det också en kontaktgrupp för det nationella, vad som händer i Finland och det var en kontaktgrupp också mot Norden... och vi kände varandra bra, så att... via det så intensifierades där här också samarbetet, via den här liksom instruktörspoolen. (IF mgt 2015/108: 11)

Maria lyfter fram vikten i att lära känna varandra och bygga kontaktnät för att göra samarbetet smidigare, men också för att sporra en själv till att vilja fortsätta, att ge en motivation. Genom erfarenhet kan hon kontextuellt berätta om detta. Med ett starkt kontaktnät drabbas man inte lika lätt av en känsla av ensamhet och övergivenhet, utan blir påmind om att det finns andra som är i samma situation som man själv och känner samhörighet med dem. Genom

samhörighet växer också en större tillit. Robert D. Putnam visar dock på att trots att tilliten till nära vänner fortfarande är stark, så håller det han kallar för den tunna tilliten, det vill säga tilliten mellan människor man inte känner så bra, på att minska. På folkdansfältet skulle detta indikera att instruktören har större tillit till dansarna i sin egen grupp än för andra instruktörer som hen träffar mera sällan, vilket kan leda till att det mer bestående kontaktnätet, som Maria talar om, lider (Putnam 2000: 149).

Ur ett språkligt perspektiv finns det även en liten, men intressant, skillnad mellan Kalles intervju och de två andra. Medan Lisa och Maria enbart diskuterat rent språkliga frågor i samband med det nordiska samarbete går Kalle djupare in på språkgränserna i det nationella samarbetet:

K: När jag kom [in] i bilden³⁰ så var det redan ett... fast samarbete mellan SKY och FSF. Inte annars, nej! Det begränsades **strikt** till att ordna NORDLEK-stämmor, ingenting annat. FSF var... de ville vara rent svenskspråkiga och vi ville vara rent finskspråkiga. Och det var det. (IF mgt 2015/106: 5)

Den här språkgränsen hade möjligen sina rötter i början av 1900-talet. SKY grundades år 1901 som en tvåspråkig förening med det svenska namnet Finska Folkdansens Vänner. I och med Föreningen Brages grundande år 1906 uppstod språkliga spänningar inom organisationen. Kalle berättade:

K: SKY var ju från början tvåspråkigt. (B: Mm.) /.../ Men då Brage grundades, då ansåg de finskspråkiga inom SKY att det var *mot*... liksom, principer för fortsatt gott samarbete. Och då... kastade man *ut* de svenskspråkiga från SKY. Jag tycker att det var väldigt fint att man nittonhundraett kunde ha en tvåspråkig förening, (B: Mm.) därför att språkstriden var då ganska hård. (IF mgt 2015/106: 14)

I ett protokoll från den 29 februari 1908 framkommer att det försiggick en hetsig diskussion³¹ om föreningens tvåspråkighet och Föreningen Brage togs också upp i sammanhanget. Mötet kom till slut, efter omröstning, fram till att föreningen skulle fortsätta som tvåspråkig, men med finska som huvudspråk. Alltihop verkar ha börjat med att man inte kunde komma överens om ifall man skulle skaffa en stämpel med bara det finska namnet, eller om man därtill

³⁰ Det vill säga då Kalle valdes till SKY:s ordförande år 1965.

³¹ ”villi keskustelu” (SKY Pöytäkirja 29.2.1908).

skulle beställa även en svenskspråkig stämpel (SKY Pöytäkirja 29.2.1908). Samtliga protokoll från år 1908³² är fyllda med beskrivningar av språkliga tvister som verkar utgå från stämplarna. De får funktionen av en konfliktorsak då konfliktgrunden var tydligt språklig. Då omröstningen för att SKY skulle bli helt finskspråkigt slutligen vann med rösterna 10-9 på mötet den 20 november 1908 avgick många finlandssvenskar ur föreningen, och konflikten fick således en mer eller mindre negativ upplösning, eftersom föreningen förlorade i medlemsantal på grund av beslutet (SKY Pöytäkirja 20.11.1908, Huuskonen 2001: 18–19, IF mgt 2015/106: 14).

Varken Lisa eller Maria nämnde några språkliga problemfaktorer i det finländska samarbetet utan fokuserade på språket i nordiska sammanhang. Det kan indikera att de gamla språkfejden inte längre kändes av lika starkt då Eva och Lisa kom med i det finländska samarbetet. Kalle har däremot kommit in i samarbetet då efterdyningarna av språkstriderna vid 1900-talets början fortfarande var starka och det fortfarande fanns spänningar mellan svensk- och finskspråkiga. Kanhända kändes det därför för honom som en naturlig aspekt att ta upp.

Språkets roll i samarbetet inom folkdansfältet i Finland och Norden ligger alltså i en nyckelposition, speciellt i de nordiska sammanhangen. I Finland verkar inte språket i sig medföra några större spänningar i det nationella samarbetet i dagens läge. Däremot finns det en annan faktor i det hela som får känslorna på båda sidor att bubbla upp till ytan och avslöjar ett ämne som ligger som grund för mången konflikt, men också för många lyckade samarbeten: tradition.

5.4 Tradition

Ett ämne som inte alls fanns med på intervjuernas frågeschema, men som kom upp rätt frekvent i alla tre, var tradition. Traditionens betydelse inom det finländska och nordiska samarbetet var tydligt en faktor som inte kan förbises. Det var också det ämnet som mest konsistent förde informanternas känslor mot ytan. Tradition visade sig vara ett känsligt ämne, som jag som intervjuare inte behövde leda in på överhuvudtaget. Det dök upp i intervjuerna i alla fall.

³² SKY Pöytäkirja 6.3.1908, 30.10.1908, 20.11.1908, 24.11.1908

Henry Glassie definierar tradition som ”the creation of the future out of the past” (Glassie 1995: 395). Tradition är en process som bygger på överföring av folkloreuttryck från en generation till en annan, och så länge en tradition kan anpassas till tid och rum fortlever den. Samtidigt finns det ett starkt konserverande tänkande kring tradition som någonting stöpt i en fast form och som inte kan eller ska förändras (Blank & Howard 2013: 2–3, 6). Det är dessa motsägelsefulla faktorer, det vill säga konserverande och förändring, som gör att tradition blir ett så känsligt ämne. De aspekter på tradition som informanterna tog upp handlar om insamling och bevarande, användning och ägande av tradition, såväl vad gäller folkdanserna som organisationernas prioriteringar och målsättningar.

Vad insamlingen och bevarandet av folkdanser beträffar tog Kalle upp skillnader mellan de nordiska länderna gällande detta (IF mgt 2015/106: 13). Först tog han upp Sverige, där man först på 1970-talet lade märke till att de danser man dansat som folkdanser i själva verket var koreografier gjorda av Kungliga Operans balettmästare Anders Selinder (1806–1874). Stora delar av hans koreografier och kompositioner hade nämligen publicerats i den så kallade Gröna Boken från 1933, som även användes i Finland, och då detta upptäcktes började man samla in danser igen, men kom då främst över flera olika varianter av parpolska. Det hade dock samlats in danser tidigare och utgivits i bland annat boken *Lekstugan: Beskrifning öfver gamla svenska folkdansar* [sic] från 1879 (Andersson 2007a: 206, 209–214, Andersson 2007c: 533, 543, Nilsson 2007: 548–551).

Danmarks insamling lyfter Kalle fram som en motpart till den svenska insamlingen, vilken han menade skedde väldigt sent. Han berättade:

K: I Danmark... hade de börjat samla folkdanser redan på adertonhundrafyrtiotalet. Och de ansåg att som *folkdans* kan nämnas *bara* danser som har dansats *före* adertonhundrafemtio. *Ingen dans* som har *inte* dansats före *adertonhundrafemtio* kunde kallas *folkdans*. (K och B skrattar) Då skulle vi ha inga danser alls. (K och B skrattar) (IF mgt 2015/106: 13)

Skillnaden mellan Danmark och Sverige låg egentligen i att medan man i Sverige inte under 1800-talet satsade på att samla in dans lika mycket som musik och visor, så samlades dans in i Danmark som en naturlig del av

folkkulturen. Beskrivningarna av danserna var dock mer eller mindre obefintliga, och de danser som dansas inom den danska folkdansrörelsen idag härstammar från 1900–1930-talet (Christensen 2007: 103, Urup 2007: 406).

Kalles kontextuella uttalande tyder även på att dansens ålder skulle vara av betydelse för vad som får kallas folkdans och vad som inte faller under den genren. Då kommer man in på diskussionen kring skillnaden mellan folklig dans och folkdans och om och när den folkliga dansen övergår till att vara folkdans istället. Gunnel Biskop (1990) listar tre olika definitioner av begreppet folkdans: 1) någonting som dansas av folk i allmänhet, 2) allmogens dans och 3) det som utövas inom folkdansrörelsen (Biskop 1990: 31). Den tredje definitionen omfattas av bland annat Ann-Mari Häggman (1982), och är också den som känns mest tilltalande för mig som aktiv inom folkdansfältet. Folkdans är det som anammats av och utövas inom folkdansrörelsen, medan folklig dans är någonting som dansas av människor i allmänhet (jfr Häggman 1982: 10).

Den norska danstraditionen väckte dock blandade känslor. Kalle kontextualiserade:

K: Norge har tre typer av danser, som du troligtvis vet. Dom har turdanser, sångviseleikar och bygdedanser. Och de här turdanser är äkta folkdanser på samma sätt som finländska folkdanser. Bygdedanser är ännu mera folkdanser därför att de är levande tradition. Varje bygd har sin egen variant av dessa bygdedanser, och de dansades kontinuerligt till våra dagar. Och sådant har vi *inte* i Finland... ja, kanske någon menuett i Österbotten. /.../ Men sångviseleikar... de är inte folktradition. Det var... två norska damer besökte Färöarna... och såg där deras sångdanser... och tog därifrån idén. Man hade i Norge... folksånger, som vi har i Finland, folksånger. Och de antog det här färöiska sättet att dansa... och tog sedan norska folksånger... och sen *koreograferade* lite grann så att det blev inte [sic] så enformigt. (IF mgt 2015/106: 13–14)

Det som inte framkommer i Kalles berättelse är att det i stort sett låg en enda person³³ bakom det hela: Klara Semb (1884–1970). Hon efterlämnade ett stort arv för den norska folkdansrörelsen både vad gällde turdanser, bygdedanser,

³³ Delvis också Hulda Garborg (1862–1934), men hon utmärkte sig aldrig särskilt som exempelvis dansinstruktör eller insamlare, utan råkade bara vara en färgstark personlighet som var vida uppmärksammad i Norge (Bakka 2007: 504–505).

sångdanser och även folkdräkter. Sångdanserna, det som Kalle kallar sångvisleikar, är dock det hon uppmärksammades för mest, eftersom det tydligen var ett hjärteämne för henne. Hon ville lyfta fram de norska folkvisorna och samtidigt få fram glädjen i att röra på sig, så för henne var en fusion av norska folkvisor och dans, med inspiration i den färöiska kvaddanstraditionen som hon upplevde under en resa till Färöarna år 1911, antagligen en självklarhet (Bakka 2007: 506–525, jfr Sælid 1981/1964). Kalle, som har sin folkdansbakgrund i det traditionsinriktade SKY, ansåg inte att en fusion av två olika länders traditioner var helt acceptabelt. Poängen med utredningen över de olika nordiska ländernas insamling av folkligt dansmaterial var att belysa olika sätt att bevara tradition, och hur man förhåller sig till tradition i de nordiska länderna. I stort sett är de lika, men det finns en del skillnader som Kalle ansåg vara av intresse (IF mgt 2015/106: 14).

Att Kalle framställde SKY, och även FSF, som traditionsorganisationer blev även tydligt då han tog upp traditionsbevaring som en orsak till att de spända relationerna till Suomen Nuorisoseurat. Exemplet nedan kan ses som en nyckeldialog, eftersom det handlar om en konflikt som egentligen aldrig fått en upplösning och tydligt upprörde Kalle:

K: ...för Nuorisoseurat... det var en ungdomsorganisation. Och *allt* som man kunde *använda* för ungdomsarbete... accepterades. Och därför gjorde de inte någon skillnad mellan folkdans och koreograferade danser. Däremot SKY... liksom FSF, vi håller på traditioner. Vi tycker det är viktigt, alltså *vi* är traditionsorganisationer. Och många inom SKY ansåg att Nuorisoliitto **fördärvar** den finska traditionen och... och delvis hade de rätt, därför att när Nuorisoseurat hade uppvisningar så *berättade* de *aldrig* om danser som de uppvisade var folkdanser eller egna uppfinningar. Och de presenterade, eller uppvisade också... så att säga, konstgjorda danser *som* folkdanser. Så att publiken... blev vilseledd. Och många bland oss var verkligen *arga* för det. Vi var inte arga för det att de hade egna koreografier, därför att det här är ett fritt land och var och en får dansa det som man vill dansa, men man måste var uppriktig. Alltså... publiken måste veta vad den ser. (B: Mm.) Och... där felade Nuorisoliitto. Det var en... det var den främsta sakfrågan. (BW: Okej.) Men sen, som sagt, fast den frågan *bestod* så kunde vi upprätthålla samarbete. (IF mgt 2015/106: 12)

Enligt Kalle var SKY:s medlemmar inte upprörda över att Suomen Nuorisoseurat koreograferade traditionella danser, utan för att de inte medvetande-

gjorde publiken om att det de fick uppleva inte var traditionell finländsk folkdans, utan någonting nyskapat med rötter i traditionen. Det viktiga här är att skilja på den föränderliga, levande traditionen och den frusna, bevarade traditionen. De nedtecknade danserna från början av 1900-talet representerar enbart en ögonblicksbild av traditionen, men det är denna tradition som även Kalle avser i det här fallet (Björkholm 2011: 296).

Här uppkommer frågan om det anses vara okej att koreografera ett traditionsmaterial. Lisa menade exempelvis att ”det får vara *koreografi*, men det får inte vara för *mycket* koreografi” och att ”det ska inte ändras på själva karaktären i dansen” (IF mgt 2015/107: 17). Lynne S. McNeill (2013) har artikeln ”And the Greatest of These Is Tradition” poängterat att tradition snarare är en social process än en tidsbunden sådan. Hon menar att även om tradition kännetecknas av överföring och förändring från en generation till en annan måste dock något konservativt element bestå för att traditionen ska vara igenkännbar. Tradition betyder inte någonting gammalt, utan kan ses som ett medel för att kunna framställa det förflutna i nuet (McNeill 2013: 176–177). Ur den här synvinkeln håller Lisas tanke om att om man skapar en ny koreografi till en traditionell dans så måste något element i den nedtecknade versionen av dansen lämnas kvar för att bli igenkänd.

Maria funderade kring huruvida Nordleks traditionella inriktning påverkat Suomen Nuorisoseurat:s deltagande och engagemang i de nordiska stämmorna. Hon kontextualiserade enligt följande:

M: ...i och med att de finska organisationerna på 90-talet så starkt började... koreografera folkdansen... och också det där... sätta *in* andra dansformer i folkdansen, där bland annat då moderna dansen... och gymnastiken... och andra element från det där... sällskapsdansen... egentligen det där fick fotfäste, så gjorde det att Nordlek med sin... ganska traditionella förankring i den traditionella dansen inte mera var så intressant, och i synnerhet för Suomen Nuorisoseurojen Liitto. Så att... mot slutet av 90-talet... så sjönk egentligen intresset för de finska organisationerna i det nordiska samarbetet. (IF mgt 2015/108: 6–7)

I Nordleks stadgar står det att en av förbundets målsättningar är att främja den traditionella folkkulturen. Även om det blir allt vanligare med uppvisningar

med koreograferad folkdans på NORDLEK-stämmorna³⁴ så är festuppvisningsprogrammet fortfarande väldigt traditionellt utformat. Som Egil Bakka uttryckte det, lite karikerat, på den nordiska folkkulturkongressen i Köpenhamn år 2010, så ser uppvisningarna än i dag likadana ut som på 1920-talet (jfr Bakka 2010). Suomen Nuorisoseurat, som har gått in för en mer nyskapande linje vad gäller folkdansen, lockas antagligen inte av det mer eller mindre konservativa synsättet på tradition som avspeglas i festuppvisningarna. Följer man den här linjen kommer man in på en diskussion kring autenticitet och huruvida de koreograferade uppvisningarna är autentisk folkdans eller inte. Autenticitetsbegreppet är dock lika problematiskt som tradition. Det omfattar såväl att någonting är auktoritärt som att någonting är skapat av en själv (Bendix 1997: 14). I det här fallet skulle jag argumentera för att autenticitet representeras av dansens karaktär, det vill säga element i koreograferade dansen som gör den igenkännbar.

Lisa däremot menar att finska Finland i Nordlek-samarbetet fått en stor roll i att framhäva det föränderliga i traditionen. Hon ställer dem exempelvis i kontrast till finlandssvenskarna och danskarna, som kan ses som mer konservativa i sammanhanget:

L: Men att, jag skulle säga att finska Finlands roll i Nordlek är just det här att försöka få fram det här högklassiga i traditionerna, så att hålla nog på traditioner, men de är beredda till [att]... ändra en hel del, göra modern koreografi och att liksom... leva i nuet, medan (harkling) ...kanske i Danmark och finlandssvenskarna, vi håller hemskt hårt på våra gamla traditioner, och det ska nog inte så hemskt mycket ändras på det. (IF mgt 2015/107: 15)

Här framställs kontextuellt de finskspråkiga organisationerna som spridare av de föränderliga traditionerna, det som kunde ses som representationer av det förflutna i nuet. Finlandssvenskarna och danskarna får däremot rollen som de konservativa som framför den genom dokumentationen frusna bilden av tradition (Glassie 1995: 395, Björkholm 2011: 296). Det här kan eventuellt markera ett brytningsskede i Nordleks, så att säga, traditionella inriktning då Lisa, som fortfarande är aktiv inom Förbundet, inte trampar ner på någondera

³⁴ Det har ordnats en hel del konserter med koreograferad folkdans under de senaste NORDLEK-stämmorna, och jag har gått på fler av dem och även uppträtt själv på sådana (jfr Westerholm, K. 2012: 7–9 och Westerholm, B. 2012: 10–12).

utan närmast konstaterar hur det ligger till. Kanhända är det också så att man även inom folkdansfältet mer och mer får upp ögonen för den föränderliga traditionen. Då fäster man inte längre så stor vikt vid huruvida dansen som framförs dansas enligt uppteckningar från början av 1900-talet, eller om man skapat någonting nytt utgående från uppteckningarna. Återigen består det något konservativt element som gör att dansen är igenkännbar (McNeill 2013: 177).

Lisa uttrycker sina åsikter om att man över språkgränserna använder, så att säga, varandras tradition för att skapa någonting nytt. I sitt resonemang kommer hon mer eller mindre in på frågan om ägande av tradition:

L: Så att det [nationella samarbetet] fungerar nog bra, var och en håller på sin egen tradition ändå. /.../ Men det som... ibland är lite skrämmande är det att om man liksom tar den andras traditionella dans och ändrar den till sin egen då... kan man ju alltid diskutera att är det rätt eller fel. /.../ Det är sådana där svåra saker. Tillika ska man hålla på sitt, och tillika så kan man inte förbjuda någon till... till att ändra den till sin egen. (skratt) /.../ Och det är farligt. (B: Jo.) För att du tar bort den där glädjen också lite, om man är för hårdnackad... (B: Mm.) ...i det här samarbetet. (IF mgt 2015/107: 7)

Kort sagt framkommer det ett "vi och de andra"-tänkande gällande de finländska traditionerna. Trevor J. Blank och Robert Glenn Howard menar att tradition är ett knepigt begrepp eftersom det samtidigt både omfattar att vara konserverande och att vara föränderlig, vilket också gör det svårt att bestämma vem det egentligen är som äger tradition. De menar att tradition som inte dokumenterats och fått en fast, frusen form är allmängods och fritt fram för vem som helst att använda (Blank & Howard 2013: 17). Enligt det här tanke-sättet skulle dansuppteckningarna från början av 1900-talet inte vara allmängods, men då följer problemet med vem som får använda det nedskrivna traditions materialet och vad hen får göra med det.

Då folkdansinstruktörer möts och diskuterar blir det ofta diskussion kring vad som är "rätt" och "fel" i en dans, speciellt om de dokumenterade instruktionerna är otydliga. Instruktörerna kommer då överens om hur en dans ska dansas och hur och när alla detaljer, såsom stampar och klappar, ska utföras. På det här viset kan instruktörerna sedan lära ut en dans så enhetligt som möjligt i sina respektive grupper. Den allmänna uppfattningen är att en dans utförs på

”rätt” sätt då den dansas enligt beskrivningen, och på ”fel” sätt då man avviker från den. Det är alltså främst folkdansinstruktörerna som ställer upp regler för hur danser ska utföras (Biskop 1990: 136–137). Instruktörerna får alltså en slags auktoritet över danserna, och med den kommer ett ansvar att hålla sig så nära den ursprungliga beskrivningen som möjligt. Man litar även på att instruktören känner till danserna och traditionen så bra att de kan bibehålla dansens karaktär även då de skapar nya koreografier.

Ett exempel är Kalle berättelse om hur den nyaste versionen av *Tanhuvakka* (red. Rausmaa 2012) sammanställdes:

K: Apropos den här misstänksamheten... SKY gav ju ut Tanhuvakka. /.../ Och då... i tidigare upplagor hade vi haft några... danser från det svenskspråkiga Finland också... från urminnes tider. /.../ Men *sen* när vi samlade till [1997 års upplaga av] Tanhuvakka, som blev mycket mera omfattande än tidigare /.../ *frågade* vi Brage... kunde vi få översätta danser i 45 Folkdanser till Tanhuvakka. Och vi vägrades tillstånd. /.../ Men när vi *nu...* för några år sedan utgav den *tredje* upplagan... tog vi med finlandssvenska folkdanser utan att fråga någon något. (K och B skrattar) (B: Ingen brydde sig, så vitt jag vet.) (K och B skrattar) Jo, *vi har märkt det, ingen brydde sig!* (K och B skrattar) (B: ...jag har ju nog tittat på den, och nog märkte jag, och tänkte ”oj, men vad roligt!”) (K och B skrattar) Jo. *Jag har märkt också att det har varit reaktionen* på den svenska sidan, närmast. (IF mgt 2015/106: 14–15)

Som jag kommenterade under intervjutillfället har jag inte lagt märke till att det skulle ha varit några negativa inställningar till att finlandssvenska danser ingår i den nya upplagan av *Tanhuvakka*. Då nytrycket annonserades i det första numret av *Tanhuviesti* år 2012 stod det även i beskrivningen att man lagt till finlandssvenska danser och purpurier, medan en del annat tagits bort (SKY:n ja KTNL:n uusien julkaisujen 2012: 12).

Att SKY inför den andra upplagan av *Tanhuvakka* (som utkom 1997) vägrades tillstånd av Brage att använda danser ur deras publikation *45 Folkdanser* (nyaste upplagan är från 1981) kunde i och för sig ha handlat om upphovsrättsliga skäl snarare än ”min och din”-tradition, men samtidigt är materialet i *45 Folkdanser* direkt baserat på Yngvar Heikels dansbeskrivningar från 1938 (jfr Heikel 1982/1938). Det bör dock påpekas att dansbeskrivningarna är bearbetade, och musiken i det tillhörande nothäftet har arrangerats (*45 Folk-*

danser 1981, *Nothäfte till 45 Folkdanser* 2002). Det intressanta ligger sist och slutligen i frågan om ”min och din”-tradition. Ännu år 1997 var man på den finlandssvenska sidan ovillig att låta de finlandssvenska folkdanserna publiceras i ett finskspråkigt material, medan man år 2012 var mer välvilligt inställd till det hela och inte opponerade sig. Kalle berättade att instruktörer från FSF även hållit kurser för SKY:s medlemmar i de finlandssvenska danser som ingår i den tredje upplagan av *Tanhuvakka* (IF mgt 2015/106: 15).

Det som också är intressant är att Kalle inte ens förväntade sig att jag som finlandssvensk skulle ta illa upp över det faktum att SKY publicerat finlandssvenska danser i *Tanhuvakka*. Det här kan eventuellt vara en följd av den allmänt positiva responsen till boken bland de finlandssvenska folkdansarna, som han talade om, och att han således inte bekymrade sig för det. Som jag kommenterade vid intervjutillfället tyckte jag det var roligt att se finlandssvenska danser i *Tanhuvakka*. Min inställning har flera orsaker. Dels har det under min aktiva tid inom folkdansrörelsen varit väldigt tunn interaktion över språkgränserna, åtminstone så att jag som dansare ute på fältet knappt lagt märke till att samarbetet finns, fastän det nog funnits. Dels har jag ett intresse för folkdans i allmänhet, inte bara den finlandssvenska traditionen, och skulle gärna lära mig mer om folkdansen i det övriga Norden också, inklusive den finska traditionen. Att det finns finlandssvenska danser med i den tredje upplagan av *Tanhuvakka* ser jag som ett stort steg framåt i spridning av medvetenhet om den finlandssvenska danstraditionen.

Maria tar upp det personanknutna i att lyfta fram, i det här fallet, den finlandssvenska danstraditionen, och menar att det inom FSF främst har handlat om forskning. I följande kontextualisering understryker hon speciellt vikten i det arbete som Gunnel Biskop utfört:

M: ...och tack vare också Gunnel Biskop (B: Mm.) och hennes forskning i finlandssvensk folkdans, och också det att hon satt i skolningsutskottet i Folkdansringen och stödde upp det här tänkandet att vi måste våga lämna det här nordiska och inte återupprepa det, utan vi måste hitta vår... vår egen dans. (IF mgt 2015/108: 5)

I delkapitlet om sociala relationer och kommunikation tog jag upp Marias påpekande om att de styrande personerna inom en organisation starkt påverkar

dess verksamhet. Där lyfte hon fram bland annat Stina och Kim Hahnsson, som tillsammans präglade verksamheten med nordiska danser, samt danser ur den finska folkdanstraditionen. Maria visar att Biskops inflytande inom FSF hade en betydande inverkan på att man inom förbundet började fokusera mer på det finlandssvenska. Att FSF under 1980- och 1990-talet, enligt Eva, i och med Biskops forskning fick mer upp ögonen för det, så att säga, egna traditionsmaterialen lades det möjligen även större vikt på att värna om det. Det kunde i sin tur förklara Brages motvilja att dela med sig av de finlandssvenska dansbeskrivningarna till 1997-års upplaga av *Tanhuvakka* (IF mgt 2015/3–5, Biskop 2007a: 287–288).

Som exempel på en följd av det nyuppväckta intresset för finlandssvensk folkdans tar Eva menuetten. Menuetten associeras i Finland till den finlandssvenska danstraditionen, och den fick ett lyft inom folkdansverksamheten under den tid Eva var som mest aktiv inom FSF:s organisation:

M: Menuettboomen återupplivades och den föddes på nytt inom *folkdansverksamheten*, inte... inte liksom inom det levande... livet och allmogen, men inom *folkdansverksamheten* kom menuetten tillbaka med en annorlunda kraft. (IF mgt 2015/108: 5)

I FSF:s verksamhetsberättelser från åren 2003 och 2004 syns det tydligt att menuetten var populär inom folkdansrörelsen under den tiden. Det ordnades så kallade ”menuettnätter” runtom på verksamhetsområdet, och i verksamhetsberättelser från millennieskiftet kan man se att FSF erbjöd och höll kurser i menuett även för finska grupper, samt grupper från de övriga nordiska länderna (FSF VB 2003: 12, 2004: 10, 2001: 13, 1999: 10). Enligt Biskop drog den första menuettnatten, som hölls år 2003 i Oravais, drygt hundra dansare, och således är menuettkurserna de som sedan blomstringsperioden på 1970-talet väckt störst intresse på folkdansfältet i Finland (Biskop 2007a: 113).

Menuetten är också en dans som fortsättningsvis fascinerar inom folkdansrörelsen i Svenskfinland.³⁵

För att tradition ska fortleva, vare sig den dokumenterats eller inte, så måste det finnas ett intresse för den. Folkdansverksamheten är trots allt hobbybaserad,

³⁵ Det senaste rönet på menuettfronten är boken *Menuetten – älsklingsdansen. Om menuetten i Norden – särskilt i Finlands svenskbygder – under trehundraårtio år* av Gunnel Biskop, och utkom på hösten 2015 (jfr Biskop 2015).

och går därför framåt på grund av det gemensamma intresset för traditionen och för själva dansandet. I analysens sista delkapitel går jag in på intresset för folkdansen och vad det haft för inverkan på verksamheten och samarbetet.

5.5 Intresset

Folkdansrörelsen grundar sig på hobbyverksamhet. För att den organiserade folkdansverksamheten ska kunna fortgå så måste det alltså finnas ett intresse för den. Hela systemet bygger på att det finns personer, enskilda individer, som är intresserade av folkdans och som tillsammans med andra som också delar intresset upprätthåller verksamheten (jfr Putnam 2000). Lisa delade med sig av sina tankar kring varför folkdansen kan vara en nedåtgående trend i dagens läge genom att kontextualisera:

L: Jag tror att det har just också med... det här allmänna dagsläget... hur mycket man är intresserad av någonting. (B: Mm.) Dagens ungdomar är vana med att göra allting ensam. (B: Mm.) De är *individualister*, de lärs det också i skolan, att vara individualister, man ska lära sig... att säga *sin* egen åsikt och man ska lära sig hålla *sitt* eget föredrag och... (L och B skrattar) ...ja, ja, alltså allt går ut på att **du, du, du**, (B: Mm.) och så sitter du ensam där framför datorn på internet och är social... mukamas [sic]. /.../ Men du kan inte... du är jätteosäker och rädd till att vara i kontakt med en annan så här fysiskt, för du är så ovan med det... så att... därför tror jag just att den här FolkJam:en har slått så bra igenom i Finland... för att, som sagt, människan vill ha den där... motionsformen, men jag vill fara hem ensam och gå i duschen och... (skratt) ...gömma mig. (skratt) (B: Och sedan är det här fitness, öh...) (L och B skrattar) Det också, och man ska hålla sig i *form*, jo. (L och B skrattar) (sakrastiskt) Och man *kan* ju inte hålla sig i form om man dansar pardans, det är ju *omöjligt*. (L och B skrattar) (IF mgt 2015/107: 18–19)

Robert D. Putnam tar upp flera orsaker till att engagemanget i sociala aktiviteter varit och är en nedåtgående trend. Privatiseringen av fritiden i och med den elektroniska underhållningens framfart menar han att började redan då TV-tittandet blev ett allmänt fenomen. Han nämner även brist på tid och pengar som en avgörande faktor i huruvida man engagerar sig i olika typer av sociala fritidsaktiviteter, och också utbredningen av städerna som lett till att avstånden upplevs som långa verkar också vara av betydelse. Därtill pekar han på generationsväxlingen. De generationer som kommit efter teknologins framsteg och det övriga ovannämnda är inte lika engagerade i exempelvis förenings-

verksamhet (Putnam 2000: 298–299). Lisa uppmärksammade att medan det i dagens läge nog finns juniorer, så finns det ytterst få dansare i åldern kring 17 och 40 år. Hon resonerar att det kan ha att göra med tid, yrkeslivet, familjen, men också att man kanske att ens livspartner inte dansar och man eventuellt hellre fokuserar på gemensamma intressen snarare än att ensam fortsätta med folkdansen (IF mgt 2015/107: 5). Maria var inne på samma linje och kontextualiserade enligt följande:

M: Det var ju ett sådant där uppsving på 70-talet /.../ Och så kom det där juniorernas liksom start och... och då fanns det inte så mycket ännu organiserad... direkt sådan här tävlingsinriktad idrottsverksamhet, om man nu säger det på det sättet. Och 70-talet var ju inte heller så rikt ännu för Finland... så att kulturen, som var billig, var ju faktiskt slagkraftig /.../ Folkdansrörelsen var verkligt stark 70-talet, jag tror att det är det starkaste årtionde. Och sedan fortsatte det nog, och sedan insåg man ju betydelsen liksom på 80-talet, man utbildade... instruktörer /.../ Och man ville förstärka det och det dansades mycket och vuxna, de här ungdomarna blev äldre och många fortsatte och... de som är kvar är liksom från den perioden, kan man säga. Men sedan kom ju vårt... industri- och teknologisamhälle... och med 90-talets liksom mobiltelefoner och... IT och datorer och... de här andra starka... mera tävlingsinriktade hobbyerna. Så de tog ju över, och tog ungdomarna bort från folkdansen på 90-talet... [Det var] liksom en starkt nedåtgående trend, och man kan säga att den här nedåtgående trenden har hållit i sig sedan dess. (IF mgt 2015/108: 14–15)

Om man ser på medlemsantalet i exempelvis FSF sedan det nådde sin kulmen år 1983 med 3677 medlemmar så märker man att det sedan dess pågått en stadig nedgång i medlemsantalet³⁶ (FSF VB 1983: 17). Här kan man också se en korrelation med folkmusikvågen och dess inverkan på intresset för folkmusik, och därmed folkdans, på 1960- och 1970-talet (jfr Roth 1985a, jfr Roth 1985b).

Som dock tidigare nämndes menade Lisa att ”det finns *juniorer*.” (IF mgt 2015/107: 5). Enligt verksamhetsberättelserna ökade antalet juniormedlemmar mellan åren 2011 och 2013 från 163 till 194. Ökningen kan åtminstone delvis ha varit en följd av olika projekt som organisationen satsat på under 2000-talet,

³⁶ År 1993 hade organisationen 2148 medlemmar, år 2003 låg siffran på 1155 medlemmar, och år 2013 hade antalet sjunkit till 812 medlemmar. Enligt de senaste siffrorna från år 2015 hade FSF 728 medlemmar (FSF VB 1993: 25, 2003: 32, 2013: 37, 2015: 34).

såsom Projekt Danslust³⁷ och Projekt Dansglädje och delvis på grund Projekt Dansglädje³⁸ (FSF VB 2011: 27, 2013: 37).

Medlemsantalet kan fungera som en slags intresseindikator, och man kan se att trenden är, såsom både Lisa och Maria menar, nedåtgående. Samtidigt måste man komma ihåg de aspekter Putnam tog upp (Putnam 2000: 298). Även Liisa Nuutinen är inne på samma spår då hon talar om delokaliseringen av folkdansverksamheten i boken *Suomalainen kansantanssi kulttuurisena ilmiönä* (Nuutinen 2005). Folkdansverksamheten är i hög utsträckning föreningsbaserad, och eftersom de organisatoriska strukturerna i dag är väldigt centraliserade blir systemet lätt byråkratiskt och invecklat. De praktiska arrangemangen kring att överhuvudtaget ordna en dansövning kan upplevas som onödigt komplicerade, och tillsammans med det sjunkande intresset kan det leda till att motivationen för att ordna dansövningar minskar (ibid.: 84–85).

Den stora skillnaden i medlemsantalet då och nu verkar vara speciellt påtaglig för dem som varit aktiva kring 1980-talet. Lisa berättade exempelvis att ”på den tiden var folkdansstämorna stora”, och tog som exempel då stämman 1983, det vill säga då medlemsantalet var som störst, hölls i Lovisa (IF mgt 2015/106). Enligt FSF:s verksamhetsberättelse år 1983 samlades ungefär tusen seniorer i Lovisa för att delta i stämman (FSF VB 1983: 1). Vidare berättade Lisa att då hon själv började dansa i en juniorgrupp vid medlet 1970-talet var intresset så stort att de måste delas in i två grupper. De var 82 stycken på kursen i Lovisa år 1977 (FSF VB 1977: 13).

I takt med att medlemsantalet har sjunkit har även stämmornas deltagarantal blivit lägre och lägre. Om det i Lovisa år 1983 deltog kring 1000 seniorfolkdansare, det vill säga personer över 17 år, deltog det i stämman i Pargas 2013³⁹ knappt 300 folkdansare sammanlagt (FSF VB 2013: 4).

³⁷ Projekt Danslust gick ut på att utarbeta lektionsplaner för grundskolornas (klass 1–6) där folkdans ingick (jfr Palmu 2007, 2010).

³⁸ Projekt Dansglädje engagerade kring 30 ungdomar i åldern 13–16 år och gick ut på att deltagarna på olika sätt genom uppvisningshelheter skulle lära sig lyfta fram folkdanstraditionen i nytappning (Centralstyrelsen 2014: 6–8).

³⁹ Stämman kallades SamStämt och hölls i samarbete med Finlands Svenska Spelmansförbund. Från det andra förbundet deltog drygt 100 personer. År 2014, då FSF ensam ordnade en stämma i Solf låg deltagarantalet kring 200 personer varav 50 var juniorer. Det ordnades dock

För att råda bot på det låga deltagarantalet beslöt SKY och FSF att under Folkdansens Jubelår⁴⁰ ordna stämman GraniFolk tillsammans. Lisa sade rakt ut att det sjunkande deltagarantalet var en direkt orsak till att stämman började planeras. Enligt henne känns det ”lite tokigt” att hålla en stämma för bara 200–300 personer, och att det hela ”ger så lite åt deltagarna också” (IF mgt 2015/107: 6). Kalle såg stämman som ett tillfälle att lyfta fram det gemensamma i den finska och den finlandssvenska folkdanstraditionen, och gav som ett exempel dansen Vackra Svägerskan som finns i lite annan variant i den finska folkdanstraditionen med namnet Kaunis Käly (IF mgt 2015/106: 15). Maria menade att initiativet är ”*jättebra*”, och att det är ett tecken på att ”man har vissa svårigheter att överleva själv, och att man behöver varandra”, samt att det visar på att det finns ”en *vilja* till samarbete” (IF mgt 2015/108: 12).

Samtliga informanter var överens om att initiativet till en gemensam stämma var gott och att det är någonting som behövs. De nationella folkdansförbunden har närmat sig varandra för att kunna bjuda sina medlemmar på en stämma i större skala, och genom det, som Lisa uttryckte det, ge den enskilda deltagaren någonting mer än vanligt. Då dansarna möts, så möts också olika folkdanstraditioner, och då är fördelningen inte längre bara språklig, utan även regional. Den karelska danstraditionen är annorlunda än den västfinländska, och den nyländska skiljer sig från den österbottniska. Förbunden har dock också närmat sig varandra eftersom intresset för folkdansverksamheten, och föreningsarbete i övrigt, har sjunkit och man söker nya sätt att dels hålla kvar de medlemmar som finns, och dels rekrytera nya. Lisa sade:

L: Det är ju bara ett faktum att vill vi [FSF] ha kvar medlemmar och intresse för det här [folkdanzen och traditionsverksamhet] så måste vi ju följa med tiden. /.../ Men alla [folkdansförbund i Finland] har ju samma utmaning att försöka få intresset att hållas kvar när man kommer till vuxen ålder. (IF mgt 2015/107: 17–18)

BARNLEK på Island det året, vilket möjligen påverkade antalet deltagande juniorgrupper på stämman (FSF VB 2013: 4, 2014: 4–5).

⁴⁰ Den 5 februari 2016 var det 150 år sedan den första dokumenterade folkdansuppvisningen i Finland. Den ägde rum på Konstnärsgillet årsfest på Brunnshuset i Helsingfors. Den 5 februari 2016 rekonstruerades uppvisningen på samma plats av Haga UF, Helsingin pitäjän tanhuujat, Helsingin Kansantanssin Ystävät och Föreningen Brages Folkdanslag (Biskop 2012: 54–75, Programblad 5.2.2016: 2).

Den stora frågan Lisa funderar kring i nyckeldialogen ovan är vad som måste göras för att i dagens läge väcka intresse för folkdansen, och vilka åtgärder som bör tas för att även hålla kvar dem som redan är medlemmar. För att få reda på vad som i dag uppfattas som intressant måste man gå direkt till den tilltänkta målgruppen för att ta reda på. Att gå in i dialog med människor man önskar nå kan hjälpa att väcka intresse för dansen. Många som kommer med i folkdansverksamheten har först introducerats till den av någon eller några som de känner, och det hela har långt spridits muntligt (jfr Biskop 1990: 123–148).

Marias tankeflöde gick i samma banor som Lisas, även i större skala. Om Förbundet Nordlek sade hon nyckeldialogiskt:

M: Så att, och vad är det då som ska göras på ett annorlunda sätt eller... eller göras mera attraktivt, så det är... det är ju inte så lätta frågor inte, och det är så många, många viljor, det är ju det som har varit Nordleks... styrka och Nordleks svaghet att... där finns alla generationer och där finns mycket olika slag av intressen och så ska man få ihop det. (IF mgt 2015/108: 8)

Om det i det finländska samarbetet finns många viljor och intressen att ta i beaktande mångdubblas det hela då man går upp till nordisk skala. Kalles berättelser om rädlorna som gjorde att det tog så länge för det organiserade nordiska samarbetet att hitta sina strukturer visade att det inom en så bred organisation som Förbundet Nordlek finns många viljor. Samtidigt visade de att fanns en gemensam vilja, enligt Lisas ord: ”att få [folk]dansen och [folk]-musiken känd inom hela Norden” och ”att folk skulle bli mer intresserade av den [folkkulturen]” (IF mgt 2015/107: 11). Kalle menade att man inom det nordiska samarbetet, även kring tiden för det första Nordlek-avtalet ”alltid kunde komma överens”, och att han ”verkligen tycker att det är... *enastående*... och *underbart* att man i nordiska sammanhang *kan komma överens*” (IF mgt 2015/106: 9).

Att det finns så många viljor inom den samordnade folkdansverksamheten i Norden har en mängd förklaringar. För det första måste man ta de landsvisa intressena i beaktande, bland annat de språkliga faktorerna. För det andra har de nationella förbunden, i de länder det finns mer än en organisation, olika

uppfattningar och prioriteringar, och ju längre ner mot gräsrotsnivån man går desto fler olika viljor och intressen finner man⁴¹.

För det tredje överskrider folkdansverksamheten i Norden generationsgränser. Svårigheten ligger i att kunna skapa och upprätthålla en verksamhet som är attraktiv för såväl barn, ungdomar, vuxna och pensionärer, som samtliga har olika viljor och intressen. Det enda de alla har gemensamt är folkdansen, som är kärnan i verksamheten. Här blir dialogen mellan parterna av yttersta vikt. Ett fungerande samarbete kräver en fungerande dialog, vilket informanterna i sina uttalanden signalerat. Maria menade att folkdansförbunden i Finland har insett att de behöver varandra, och då har de öppnat förhandlingar mellan förbunden, som runt ett mötesbord tagit formen av en dialog, ett samtal för att hitta de faktorer som ska hjälpa till med att möjliggöra ett gott samarbete mellan dem.

På något vis har man trots skillnaderna och de många viljorna, som Kalle sade, alltid kunnat komma överens. Med folkdansen som gemensamt intresse har man överkommit en mängd olikheter och upplevda gränser och kunnat fortsätta ett samarbete som pågått sedan början av 1900-talet. Med detta avrundar jag analysen och går vidare till resultaten.

6 Resultat – Dialog för ett gemensamt intresse

Folkdansfältet i Finland och Norden är uppbyggt på samarbete mellan människor med ett gemensamt intresse för folkdans. Det är många pusselbitar som måste gå ihop för att samarbetet på alla nivåer ska fungera, allt från gemenskapen mellan de enskilda dansarna på gräsrotsnivå till kommunikationen mellan organisationer på ett internationellt plan. Det är trots allt inte organisationer som samarbetar, utan det äger rum i dialog mellan personer.

⁴¹ Medan FSF är den av de finländska organisationerna som varit mest aktiv i det nordiska samarbetet, så har de finska folkdanslagen ”mangrant ställt upp” på nordiska stämmor (IF mgt 2015/108: 6). Även här har deltagarantalet sjunkit i takt med det allmänna medlemsantalets. År 1985 deltog 6000–7000 dansare i NORDLEK i Åbo, varav ca 2200 deltog via någon av de finskspråkiga organisationerna. År 2003 deltog sammanlagt ungefär 4500 personer på NORDLEK i Næstved i Danmark. Ungefär 800 av dem var finländare, varav runt 550 var finskspråkiga. I SKY:s verksamhetsberättelse år 2003 nämns även att det i festuppvisningen deltog 412 uppträdande från de finska organisationerna, och att det från SKY:s sida deltog 358 personer (SKY TK 1985: 1, 5, FSF VB 1985: 1, 1994: 3, 2003: 2–3, SKY TK 2003: 1, 9).

Avhandlingens syfte var att analysera berättande om samarbete inom folkdansfältet i Finland och Norden med fokus på de konflikter som uppkommer i samarbetet. Till mina frågeställningar hörde hurdana typer av konflikt som uppkommit i samarbetet och på vilka sätt informanterna berättar om dessa konflikter.

I materialet framkom organisatoriska, sociala, samt språkliga och kommunikativa konfliktgrunder. Därtill fanns två distinkta, värdeladdade konfliktgrunder som handlade om tradition och intresse.

Konflikterna på organisationsnivå var såväl intra- som intergruppsliga, och för det mesta handlade det om symmetriska konflikter där parterna på sätt eller annat var jämställda med varandra. Ett avvikande exempel var då de SKY:s ekonomi hotades av Helsingfors stad och den finska staten, eftersom varken staden eller staten hade lidit eller påverkats av utgången av konflikten.

Konflikterna var långt strukturella, riktlinjerna var oklara och organisationen var för tillkrånglad på ett eller annat sätt. Det nordiska samarbetet bromsades av rädsla för att bli överkörd av andra organisationer, och det nationella samarbetet begränsades rätt långt till att samordna nordiska stämmor i Finland. Gradvis har det nordiska, organisatoriska samarbetet underlättats, först av två Nordlek-avtal och därefter grundandet av Förbundet Nordlek. Det nationella samarbetet har också gradvis ökat genom att man bildade Samarbetsnämnden för Folkdansverksamhet, och i skrivande stund har FSF, SKY, Kansantanssi- nuorten Liitto och Karjalainen Nuorisoseura närmat sig varandra för att ordna en gemensam stämma.

Vad sociala relationer och kommunikation beträffar var det fråga om intra- gruppsliga och interpersonella konflikter. Där lyfte jag även fram ett exempel på hur en intrapersonell konflikt kan leda till en interpersonell konflikt med Lisas tankar kring hur en del dansare vägrar dansa med en annan person av samma kön. Personkemin blev här i en nyckelroll, och den viktiga poängen att samarbete är någonting som alltid sker mellan människor kom fram. Det betyder också att konflikter, trots att de kan påverka allt från en enskild person till flera olika grupper så handlar det ändå alltid om människor. I samband med detta framkom att kommunikativa problem var en delorsak till konflikter

människor emellan, och att dessa kommunikativa svårigheter mellan personer som förväntades samarbeta kunde leda till att arbetet led. Då någonting inte blir gjort uppstår nya problem, och många små problem kan leda till nya konflikter. I och med teknologins framfart blev det lättare att hålla kontakten, och då man är mer i kontakt med människor man kanske inte annars träffar så ofta kommer man bättre ihåg vad man lovat ta itu med och har en annan motivation att göra det också. Det blev även tydligt att de sociala nätverken är av stor betydelse för ett fungerande samarbete, och innan teknologins framfart var dessa nätverk av yttersta vikt. I dagens läge, då möjligheterna finns, kan man arbeta på ett annorlunda sätt än tidigare, vilket dock har lett till att de mer bestående nätverken inte riktigt längre finns.

De språkliga faktorerna går starkt in i de alla de övriga konfliktkategorierna. Det som dock uppkom i samband med berättandet om språkliga konflikter var att de kan vara interpersonella, intra- eller intergruppsliga, och att språket har varit kanske den största stöttestenen i såväl det nordiska som det nationella samarbetet historiskt sett. Under språkstriden i Finland i början av 1900-talet kunde man grunda en tvåspråkig förening, Suomalaisen Kansantanssin Ystävät – Finska Folkdansens Vänner, för ett gemensamt intresse, men då Föreningen Brage grundades och det skedde en del missförstånd slutade det hela med att SKY efter omröstning blev helt finskspråkigt och många finlandssvenskar i föreningen avgick. I det nordiska samarbetet är svenskan ett slags huvudspråk, vilket gör att det kan vara svårt för exempelvis finskspråkiga och grönlänningar att ta steget över språkgränsen. Tolkprojekten och personkontakterna blev viktiga i det här fallet för förståelse och kommunikation. Samtidigt har man inte velat övergå till engelska, då tanken om man i Norden klarar sig på skandinaviska lever vidare. I det nationella samarbetet, åtminstone inom den före detta samarbetsnämnden, är huvudspråket finska, vilket är logiskt eftersom det är majoritetsspråket. Ingen av informanterna uttryckte sig kring ovilja att tala finska i det nationella samarbetet, och då kan det antas att det fungerar väl.

Traditionsrelaterade konflikter var bland de mest laddade ämnena i intervjuerna. Det uppstod mer frågor än svar, såsom vem som äger tradition och vad man får göra med den, vilket kan signalera att ämnets känslighet delvis beror på att det är en så självklar del i verksamheten att man inte lägger märke

till hur mycket man värdesätter den innan den används i ett sammanhang man inte varit beredd på. Möjligen indikerar det också att det finns en osäkerhet kring vad tradition egentligen är och vad det innebär. Det fanns ett starkt ”min och din tradition”-tänkande i berättelserna, och det framkom att det fanns starka åsikter kring vad man får göra med ett traditionsmaterial och vem som i så fall får göra det. Här tog jag upp traditionsbegreppets motsägelsefulla definition som konservativ men föränderlig, och konstaterade att det som inom folkdansrörelsen kallas folkdanser är nedteckningar från början av 1900-talet, vilket betyder att folkdanserna är frusna ögonblicksbilder av tradition. För en fortlevnad av traditionen har beskrivningarna bearbetats, och med det tanke-sättet skulle det också vara acceptabelt att koreografera folkdanser, så länge det finns kvar något konservativt element som gör den igenkännlig för den som är bekant med traditionen. Positivt nog menade alla informanter att det finns en gemensam vilja att sprida kunskap och intresse om folkdanstraditionen och att man gärna samarbetar för det syftet.

Intresset visade sig vara den drivande kraften i hela folkdansverksamheten. Skulle det inte finnas ett intresse skulle inte heller verksamheten existera. Speciellt Lisa och Eva funderade kring det sjunkande medlemsantalet och stämmodeltagandet, och använde det som en slags intresseindikator. De tog upp möjliga orsaker till det nedåtgående deltagarantalet, och det kom fram att det kan handla om tid, pengar, familj, individualiseringen och det allmänt sänkta intresset för ideell verksamhet. Den föreningsbaserade folkdansrörelsen lockar inte. De som redan är inom fältet har även egna intressen och prioriteringar, allt från den enskilda dansaren till de internationellt aktiva organisationerna. Det finns många viljor, och verksamheten måste göras ändamålsenlig och attraktiv för människor i alla åldrar över generations-, lands- och språkgränser. Genom det gemensamma intresset för folkdans har det varit möjligt.

Under transkriberingsprocessen använde jag mig av etnopoetisk transkribering för att så noggrant som möjligt kunna skildra nyanserna i det muntliga materialet. På det sättet kunde jag analysera på vilka sätt informanterna framställde konflikter i samarbetet i berättandet.

De organisatoriska konflikterna var de mest synliga och mest framträdande, vilket kan förklaras av ämnesvalet och även valet av informanter. De fungerade som en spretig, men sammanhängande, röd tråd. Organisationsbundna konflikter berättades ofta i mikronarrativ form, det vill säga mer komprimerat och detaljrikt. Vad sociala relationer beträffade lades fokus på enskilda individer, och informanterna kunde berätta ingående om en enskild person och dess betydelse i ett sammanhang. Kommunikationen var framträdande både i de sociala relationerna och i språket, men också enskilt, som exempelvis vad gällde att hålla kontakt. Oftast framställdes kommunikativa konflikter i samband med något annat och bara undantagsvis enskilt. Språket var det som mest koncistent dök upp med jämna mellanrum i intervjuerna, och användes såväl som ensam konfliktgrund men också som en delfaktor för andra konflikter. Det mest känsliga ämnet var tradition. Ämnet väckte såväl positiva som negativa känslor, och jag framhävde i analysen att det var intressant hur lätt ämnet togs upp trots att traditionsbegreppet inte förekom på intervjuernas frågeschema överhuvudtaget. Vad intresset för folkdansen beträffade var det också ett ämne som uppkom utan att nämnas på frågeschemat, och speciellt Lisa och Eva visade att det är någonting de funderar på och eventuellt oroar sig över, eftersom det inte finns några klara svar på frågan vad man ska göra för att väcka och upprätthålla intresset för folkdans. Det mesta togs upp som kontext, det vill säga berättande som gav bakgrund och förståelse för varför informanterna upplevt någonting på ett visst sätt. De mest känsliga ämnena togs upp som nyckeldialoger, olösta konflikter mellan berättaren och det hen berättade om.

Samarbete uppfattades enhälligt av informanterna som någonting positivt, trots skildringar av konflikter. De menade allihopa att samarbetet fungerar och att inte diverse svårigheter står eller ska få stå i vägen för det. Trots att konflikter har uppkommit i samarbetet så har de i det långa loppet inte hindrat de aktiva inom folkdansverksamheten att arbeta tillsammans för ett gemensamt intresse. Den viktigaste aspekten på samarbete som kom fram i intervjuerna, men som egentligen bara Eva sade rakt ut, var att det är någonting personbundet. Samarbete sker alltid mellan personer.

På organisationsnivå har det handlat om oklara riktlinjer och strukturella problem som försvårat ett smidigt samarbete. Personer som inte kunnat komma överens sinsemellan har kunnat dra med sig hela grupper in i konflikter, och eftersom det finns många viljor och prioriteringsskillnader så kan det uppstå konflikter trots det gemensamma intresset. Konflikterna kan också vara känslomässiga, som i fallet med tradition, och då handlar det om att någon överskrider någon annans gränser. För att summera upp det handlar konflikterna i samarbetet långt om gränser och rädslor.

Vid konfliktorsaker beskrev informanterna skeendena mer detaljrikt och inlevelsefullt, det vill säga i form av mikronarrativ. En del konflikter beskrevs mer övergripande. Det skedde främst då de beskrev mer långtgående konflikter, men också då det var svårt att riktigt sätta fingret på problemet. Berättandet om tradition är ett exempel. Vissa konflikter förblev osynliga i berättelserna, men indikerades på andra sätt. Ett exempel kunde vara då Lisa berättade om hur stämmorna var stora, det vill säga hade många deltagare, på 1980-talet och senare tog hon upp det stadigt sjunkande medlemsantalet.

Jag använde dialog som ett övergripande begrepp för avhandlingen. Redan intervjusituationerna i sig var dialoger, inte bara mellan informanten och mig, utan också mellan berättaren och personer som förekom i berättelserna, inklusive representationer av berättarens tidigare jag. Dialogen med den tredje närvarande påverkade också intervjuerna så till vida att berättaren alltid anpassade berättelsen dels till lyssnaren och dels till den tredje närvarande, som utgjordes av uppfattningar och värderingar kring ämnet som diskuterades. I transkriberingsprocessen gick jag in i dialog med materialet då jag gav det muntliga en skriftlig form, och tanken var att behålla talets karaktär så väl som möjligt genom etnopoetisk transkribering. Därefter gick jag in i dialog med materialet igen då jag tog itu med närläsningen och analysen av intervjuerna. Dialogen fanns också med i själva materialet. Berättelserna skapades i dialog mellan berättaren, lyssnaren, den tredje närvarande och personer i berättelserna. Konflikterna var tecken på misslyckad dialog, och förutsättningarna för samarbete utgjordes av ömsesidig dialog.

Jag har gett avhandlingen underrubriken *Dialog om samarbete och konflikt inom folkdansfältet i Finland och Norden*. Samarbete tyder på en lyckad dialog, medan konflikt visar på motsatsen. Om personkemin gör att två personer inte kan samarbeta kan en tredje part gå in för att medla i dialogen mellan dem. Förhandlingar mellan organisationer handlar också om att personer samlas för att genom dialog nå lösningar.

Det har visat sig att det inom folkdansfältet i Finland och Norden finns såväl påtagliga konflikter, såsom de organisatoriska, och konflikter som är svårare att sätta fingret på, såsom traditionsrelaterade faktorer. Medan de påtagliga konflikterna är lättare att se och därmed i teorin lättare att åtgärda, är de mer osynliga konflikterna svårare att hantera då de är mer känslö- och värdeladdade. I den påföljande, avslutande diskussionen spinner jag vidare på dialog, samarbete och konflikt inom folkdansfältet i Finland och Norden, hur kunskapen kan användas och hur man kunde gå vidare med det hela.

7 Avslutande diskussion

Samarbete bygger på att personer i dialog med varandra kan komma överens och arbeta för ett gemensamt intresse, ett gemensamt mål. Konflikter som uppstår i samarbetet är inte alltid lätthanterliga, men om alla involverade parter är eniga om att hitta en lösning som gynnar så många som möjligt, det vill säga en positiv konfliktupplösning, är det också lättare att hantera konflikten.

Inom folkdansfältet i Finland och Norden finns många viljor, olika prioriteringar och många förväntningar. Den samlande faktorn är det gemensamma intresset för folkdansen. Det här leder till att någon kan överskrida någon annans gränser, och rädslor uppkommer då man känner att ens egna värderingar är hotade, vilket ger upphov till känsloladdade och möjligen mer svårösta konflikter. Alla måste tas i beaktande, och att organisera någonting som tilltalar människor i alla åldrar och livssituationer är inte enkelt. Det som jag även personligen upplevt är att det inte heller är helt enkelt för arrangörerna att göra upp ett program som är balanserat och givande för både nybörjare och sådana som dansat en längre tid.

Verksamhetsberättelser, protokoll och dylik dokumentation kan ge en bild av hur samarbetet inom folkdansfältet i Finland och Norden sett ut, men de texterna är ofta avskalade och referatlika. Det som beskrivs som en hetsig diskussion kanske någon upplevde som ett häftigt gräl, och då det står att två förbund samarbetade för att ordna en nordisk stämma berättar snarare tystnaden under rubriken Nationellt samarbete att man inte har velat engagera sig för något annat nationellt samarbete än att få till stånd en nordisk stämma.

Genom samtal med personer som upplevt såväl fungerande som mindre fungerande samarbete inom folkdansfältet i Finland och Norden får man en bredare uppfattning om det hela. Det informanterna berättar är inga universella sanningar, utan framställningar av företeelser och situationer som de upplevt och som för dem är verklighet. Berättelserna lyfter fram konflikter som inte syns i dokumenten, såsom sociala relationer, tradition och intresse.

Medlemsantalet kan ses som en intresseindikator, men bara för att färre personer är intresserade av och engagerade i folkdans betyder det inte att de som är kvar skulle ha mindre intresse än tidigare. Traditionsspridning är ett gemensamt intresse för folkdansorganisationerna, men det som inte framkommer i dokumenten är den starka känslomässiga laddning traditionsbegreppet har inom folkdansrörelsen. Upplevelsen att äga tradition, men inte kunna förbjuda någon annan att använda sig av den, skapar rädslor samtidigt som man i god samarbetsanda inte vill förstöra den andras skaparglädje. Det som verkligen inte framkommer i dokumenten är huruvida två personer gillat eller ogillat varandra, om de kunnat komma överens eller inte, och vad personkemin haft för följd på samarbetet. Man kan dra en del slutsatser genom att ta reda på lite om personerna och se vad de gjort, men det framkommer inte huruvida deras relation hjälpte eller stjälpte samarbete.

Genom att intervjua personer med en bakgrund i samarbetet inom folkdansfältet i Finland och Norden och placera deras berättelser i ljuset av dokumentation över händelser de beskriver har jag sökt till att belysa konflikter som uppstår i samarbetet som inte alltid är synliga i dokumenten. Tystnaden i dokumenten angående interpersonella konflikter och känsloladdade ämnen gör att det är svårt att se de faktorer som kan göra samarbetet knaggligt. Genom att

gå in i dialog med människor som upplevt konflikter inom folkdansverksamheten syns underliggande spänningar som kan leda till nya konflikter.

Det behövs en öppnare dialog kring samarbetet inom folkdansfältet i Finland och Norden för att kunna nå de underliggande spänningar som gång på gång leder till konflikter som inte får mer långsiktiga lösningar. För att få veta vad människor tänker och anser bör man tala med dem, och för att samarbete ska fungera krävs det att båda parterna i en dialog är ömsesidigt positivt inställda till det hela. Det gemensamma intresset för folkdans är motorn i maskineriet, och det är därifrån man måste jobba vidare.

Sammanfattning

Avhandlingens tema är samarbete inom folkdansfältet i Finland och Norden. Syftet var dels att undersöka vilka typer av konflikt som framställs i berättelser om samarbete inom fältet, dels att analysera på vilka sätt informanterna framställer konflikt i sitt berättande. Därtill kom frågor kring hurdana aspekter på samarbete som framställs i berättelserna, hurdana typer av konflikt som uppkommit i samarbetet, samt på vilka sätt informanterna berättar om konflikter. Jag närmade mig materialet genom dialogisk berättelseanalys, där jag fokuserade såväl på vad som berättades som hur det berättades.

De konflikttyper som lyftes fram i materialet var organisatoriska, sociala, kommunikativa, språkliga, samt hade att göra med tradition och intresse. De två sistnämnda var mer känslomässiga, och lyfte fram underliggande gränser och rädslor som inte syntes med blotta ögat i organisationernas dokumentation.

För att fånga hur informanterna berättade använde jag en etnopoetisk transkriberingsmetod för att så bra som möjligt bibehålla den talade, dialogiska karaktären i intervjuerna. Det framkom att informanterna framställde konfliktorsaker i berättelserna mer ingående och detaljrikt, medan långtgående konflikter och för dem mindre viktiga skeenden togs upp mer övergripande. Enskilda personer lyftes fram och en del beskrevs mer ingående. Det känsligaste ämnet var tradition. Intresset, eller snarare det sjunkande intresset, medförde oro och väckte många frågor.

Samtliga informanter uppfattade samarbetet inom folkdansfältet i Finland och Norden som positivt. Det gemensamma intresset för folkdansen överväger enskilda konflikter, som underliggande spänningar medför. För att nå de underliggande spänningarna och undvika konflikter så väl som möjligt behövs en öppen och positivt riktad dialog mellan de parter, de personer, som försöker och förväntas samarbeta.

Viljan att arbeta för ett gemensamt intresse finns, och genom det kan man hitta gemensamma mål att sikta på. Påtagliga konflikter är lättare att lösa än känslomässiga, och det är där en mer öppen dialog behövs.

Källor och litteratur

Arkivmaterial

Åbo, Åbo Akademi

Cultura, Kulturvetenskapliga arkivet vid Åbo Akademi, Folkloristiska samlingarna

IF mgt 2015/106

IF mgt 2015/107

IF mgt 2015/108

Opublicerat material

Centret för folkmusik och –dans r.f.

KEK TK 2011: Kansanmusiikin ja -tanssin edistämiskeskuksen toimintakertomus 2011

[Tillgänglig: <http://www.kansanmusiikki.fi/toimintakertomus-2011>]

Finlands Svenska Folkdansring r.f.

FSF VB 1975: Verksamhetsberättelse 1975

FSF VB 1981: Verksamhetsberättelse 1981

FSF VB 1983: Verksamhetsberättelse 1983

FSF VB 1985: Verksamhetsberättelse 1985

FSF VB 1986: Verksamhetsberättelse 1986

FSF VB 1993: Verksamhetsberättelse 1993

FSF VB 2003: Verksamhetsberättelse 2003

FSF VB 2006: Verksamhetsberättelse 2006

FSF VB 2011: Verksamhetsberättelse 2011

FSF VB 2013: Verksamhetsberättelse 2013

FSF Organisationskunskap 2014: Organisationskunskap, material från den nationella folkdansinstruktörsutbildningen 2014, arr.: FSF och Folkhögskolan Axxell

FSF och SKY

Programblad 5.2.2016 På Brunns huset i Helsingfors: Finlands första

offentliga folkdansuppvisning i repris. Ohjelmalehti 5.2.2016 Helsingin

Kaivohuoneella: Suomen ensimmäinen julkinen kansantanssiesitys uusintana.

Förbundet Nordlek r.f.

Nordlek rådsmöte 2011: Protokoll över Nordleks Rådsmöte den 4 juni 2011.

Nordlek VB 2011: Verksamhetsberättelse 2011

Nordlek utskick 2012: Utskick till medlemsföreningar 2012

Suomalaisen Kansantanssin Ystävät ry

SKY Kertomus 1966: Kertomus suomalaisten kansantanssijoitten osallistumisesta Odensessa 7–11.7.1966 järjestettyihin XXI:n pohjoismaisiin kansantanssipäiviin.

SKY Promemoria 29.4.1969: Översikt av verksamheten under åren 1965–1969

SKY Pöytäkirja 29.2.1908

SKY Pöytäkirja 6.3.1908

SKY Pöytäkirja 20.11.1908

SKY Pöytäkirja liite 20.4.1925: Inbjudan till den femte Nordiska Bygdeungdomsstämman i Tranås

SKY TK 1965: Toimintakertomus vuodelta 1965

SKY TK 1975: Toimintakertomus vuodelta 1975

SKY TK 1981: Toimintakertomus vuodelta 1981

SKY TK 1985: Toimintakertomus vuodelta 1985

SKY TK 2003: Toimintakertomus vuodelta 2003

SKY TK 2006: Toimintakertomus vuodelta 2006

Tryckta källor

45 Folkdanser 1981. Föreningen Brage i Helsingfors, Helsingfors.

Ahlberg, Karin 2004: Att skapa och transkribera en berättelse – en del av tolkningen. *Berättelsens praktik och teori – narrativ forskning i ett hermeneutiskt perspektiv*. Red. Carola Skott. Studentlitteratur, Lund, s. 73–83

Alver, Bente Gullveig 1992: Ethical Issues in Folkloristic Research. *Folklore Processed in Honour of Lauri Honko on his 60th Birthday 6th March 1992*. Ed.

Reimund Kvideland et. al. *Studia Fennica Folkloristica I. Finnish Literature Society, Helsinki*, p. 52–61

Andersson, Göran 2007a: Anders Selinder, nationalromantikens företrädare inom svensk dans. *Norden i Dans, Folk – Fag – Forskning*. Red. Egil Bakka och Gunnel Biskop. Nordisk förening för folkdansforskning. Novus, Oslo, s. 206–214

Andersson, Göran 2007b: Philochoros – grunden till den svenska folkdansrörelsen. *Norden i Dans, Folk – Fag – Forskning*. Red. Egil Bakka och Gunnel Biskop. Nordisk förening för folkdansforskning. Novus, Oslo, s. 309–318

Andersson, Göran 2007c: Insamling och utgivning av danser i Sverige. *Norden i Dans, Folk – Fag – Forskning*. Red. Egil Bakka och Gunnel Biskop. Nordisk förening för folkdansforskning. Novus, Oslo, s. 533–545

Apo, Satu 1992: Analysing the Contents of Narratives. Methodical and Technical Observations. *Folklore Processed in Honour of Lauri Honko on his 60th Birthday 6th March 1992*. Ed. Reimund Kvideland et. al. *Studia Fennica Folkloristica I. Finnish Literature Society, Helsinki*, p. 62–72

Arvidsson, Alf 1999: *Folklorens former*. Studentlitteratur, Lund.

Asp, Margareta 2002: *Vila och lärandet om vila. En studie på livsvärldsfenomenologisk grund*. Göteborg Studies in Educational Sciences 180. ACTA Universitatis Gothoburgensis, Göteborg.

Bakka, Egil 2007: Folkedansspesialistane – Noreg. *Norden i Dans. Folk – Fag – Forskning*. Nordisk Förening för Folkdansforskning, Oslo, s. 497–531

Bakka, Egil 2010: Noen linjer i den nordiske folkedansbevegelsens historie i Norden. *Folkdansforskning i Norden – Brev 33*, s. 49–59

Bakka, Egil & Gunnel Biskop, red. 2007: *Norden i Dans. Folk – Fag – Forskning*. Nordisk Förening för Folkdansforskning, Oslo.

Bakhtin, Mikhail 1984/1963: *Problems of Dostoyevsky's Poetics*. Transl. Caryl Emerson. University of Minnesota Press, Minneapolis.

Bendix, Regina 1997: *In Search of Authenticity: The Formation of Folklore Studies*. University of Wisconsin Press, Madison.

[Tillgänglig: <http://site.ebrary.com/lib/abo/reader.action?docID=10342351&ppg=1>]

Biskop, Gunnel 1990: *Folkdans inom folkdansrörelsen – folklig dans? En folkloristisk studie över hur folkdansen i Svenskfinland idag förhåller sig till folklig dans*. Finlands Svenska Folkdansring r.f., Helsingfors.

Biskop, Gunnel 1999a: Stina Hahnsson berättar I. *Folkdansaren* 4, s. 10–14

Biskop, Gunnel 1999b: Till minnet av Kim Hahnsson – en tillbakablick på ett kvartssekel i Folkdansringens historia. *Folkdansaren* 5, s. 4–10

Biskop, Gunnel 2007a: *Dans i Lag. Den organiserade folkdansens framväxt samt bruk och liv inom Finlands Svenska Folkdansring r.f. under 75 år*. Finlands Svenska Folkdansring r.f., Helsingfors.

Biskop, Gunnel 2007b: Suomalaisen Kansantanssin Ystävät – Finska Folkdansens vänner grundas. *Norden i Dans, Folk – Fag – Forskning*. Red. Egil Bakka och Gunnel Biskop. Nordisk förening för folkdansforskning. Novus, Oslo, s. 437–442.

Biskop, Gunnel 2007c: Organisering, insamling och publicering i Svenskfinland. *Norden i Dans, Folk – Fag – Forskning*. Red. Egil Bakka och Gunnel Biskop. Nordisk förening för folkdansforskning. Novus, Oslo, s. 453–477.

Biskop Gunnel 2007d: Från grupp till massor – i ett nordiskt perspektiv. *Norden i Dans, Folk – Fag – Forskning*. Red. Egil Bakka och Gunnel Biskop. Nordisk förening för folkdansforskning. Novus, Oslo, s. 281–299

Biskop, Gunnel 2012: *Dansen för åskådare – Intresset för folkdansen som estradprodukt och insamlingsobjekt hos den svenskspråkiga befolkningen i Finland under den senare delen av 1800-talet*. Åbo Akademi, Åbo.

[Tillgänglig: <http://www.doria.fi/handle/10024/76834>]

Biskop, Gunnel 2015: *Menuetten – älsklingsdansen: Om menuetten i Norden – särskilt i Finlands svenskbygder – under trehundrafemtio år*. Finlands Svenska Folkdansring, Helsingfors.

Björkholm, Johanna 2011: *Immateriellt kulturarv som begrepp och process. Folkloristiska perspektiv på kulturarv i Finlands svenskbygder med folkmusik som exempel*. Åbo Akademi, Åbo

Blank, Trevor J. & Robert Glenn Howard 2013: Introduction – Living Traditions in a Modern World. *Tradition in the Twenty-First Century. Locating the Role of the Past in the Present*. Ed. Trevor J. Blank & Robert Glenn Howard. Utah State University Press, Logan, p. 1–21

Blix, Bodil Hansen & Torunn Hamran & Hans Ketil Normann 2012: Indigenous Life Stories as Narratives of Health and Resistance: A Dialogical Narrative Analysis. *Canadian Journal of Nursing Research*, vol. 44 (2), p. 64–85

[Tillgänglig: <http://www.ingentaconnect.com/content/mcgill/cjnr/2012/00000044/00000002/art00007>]

Brenneis, Donald 1996: Telling Troubles: Narrative, Conflict, and Experience. *Disorderly Discourse: Narrative, Conflict, and Inequality*. Ed. Charles L. Briggs. Oxford University Press, Oxford, p. 41–52

Briggs, Charles L. 1996: Conflict, Language Ideologies, and Privileged Areas of Discourse Authority in Warao Dispute Mediation. *Disorderly Discourse: Narrative, Conflict, and Inequality*. Ed. Charles L. Briggs. Oxford University Press, Oxford, p. 204–242

Briggs, Charles L., ed. 1996: *Disorderly Discourse: Narrative, Conflict, and Inequality*. Oxford University Press, Oxford.

Centralstyrelsen 2014: Slutrapport över Folkdansringens Dansprojekt för ungdomar. *Folkdansaren* 1, s. 6–8

Coleman, Peter T. & Morton Deutsch & Eric C. Marcus, ed. 2014: *Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice*. 3rd edition. John Wiley & Sons, San Francisco.

[Tillgänglig: <http://site.ebrary.com.ezproxy.vasa.abo.fi/lib/abo/reader.action?docID=10849274&ppg=5>]

Christensen, Anders Chr. N. 2007: 1800-tallets indsamling og udgivelse af folketraditioner i Danmark. *Norden i Dans, Folk – Fag – Forskning*. Red. Egil Bakka och Gunnel Biskop. Nordisk förening för folkdansforskning. Novus, Oslo, s. 103–109

Deutsch, Morton 2014a: Introduction. *Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice. 3rd edition*. Ed. Peter T. Coleman, Morton Deutsch and Eric C. Marcus. John Wiley & Sons, San Francisco, p. xvii–xxxviii

Deutsch, Morton 2014b: Cooperation, Competition and Conflict. *Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice. 3rd edition*. Ed. Peter T. Coleman, Morton Deutsch and Eric C. Marcus. John Wiley & Sons, San Francisco, p. 3–28

Enqvist, Reinhold 2008: *Varför språkstrid i Finland? –Därför!* Reidev Oy Ab, Grankulla.

Enqvist, Reinhold 2011: *Nationalism, intolerans och språkstrid. Om konsten att läras avsky ett språk och dess bärare*. Reidev Oy Ab, Grankulla.

Fine, Elizabeth C. 1984: *The Folklore Text: From Performance to Print*. Indiana University Press, Bloomington.

Fisher, Ronald J. 2014: Intergroup Conflict. *Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice. 3rd edition*. Ed. Peter T. Coleman, Morton Deutsch and Eric C. Marcus. John Wiley & Sons, San Francisco, p. 230–252

Fisher-Yoshida, Beth 2014: Creating Constructive Communication through Dialogue. *Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice. 3rd edition*. Ed. Peter T. Coleman, Morton Deutsch and Eric C. Marcus. John Wiley & Sons, San Francisco, p. 877–879

Frank, Arthur W. 2005: What is Dialogical Research, and Why Should We Do It? *Qualitative Health Research*, vol. 15 (7), p. 964–974

[Tillgänglig:

<http://qhr.sagepub.com.ezproxy.vasa.abo.fi/content/15/7/964.full.pdf+html>]

Frank, Arthur W. 2010: *Letting Stories Breathe: A Socio-Narratology*. University of Chicago Press, Chicago.

Frank, Arthur W. 2012: Practicing Dialogical Narrative Analysis. *Varieties of Narrative Analysis*. Ed. James A. Holstein & Jaber F. Gubrium. Sage Publications, Los Angeles, p. 33–52

Fägerborg, Eva 1999: Intervjuer. *Etnologiskt fältarbete*. Red. Lars Kaijser & Magnus Öhlander. Studentlitteratur, Lund.

Gadamer, Hans-Georg 2004/1975: *Truth and Method. Second, Revised Edition*. Translation revised by Joel Weinsheimer and Donald G. Marshall. Continuum, London.

Glassie, Henry 1995: Tradition. *Journal of American Folklore* 108 (430), p. 395–412

Gustafsson, Klas 1990: Föreningen Östnylands Brage rf. *Folkdansaren* 2, s. 5

Hahnsson, Kim 1995: Klas Gustafsson. *Folkdansaren* 3, s. 5

Halbwachs, Maurice 1992: *On Collective Memory*. University of Chicago Press, Chicago.

Hanna, Judith Lynne 1988: *Dance, Sex and Gender: Signs of Identity, Dominance, Defiance and Desire*. University of Chicago Press, Chicago.

Heikel, Yngvar 1982/1938: *Finlands Svenska Folkdiktning. VI. Folkdans B. Dansbeskrivningar sammanställda av Yngvar Heikel 1938. Faksimilutgåva 1982 med förord av Ann-Mari Häggman*. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors.

Herrgård, Bengt-Göran 1998: Kim Hahnsson berättar I. *Folkdansaren* 6, s. 8–10

Herrgård, Bengt-Göran 1999: Kim Hahnsson berättar III. *Folkdansaren* 2, s. 8–11

Honko, Lauri 1998: Att synliggöra textualiseringsprocessen. *Tradisjon* 28 (1), s. 33–41

Houghton, Stephen et. al. 2013: Conceptualising Loneliness in Adolescents: Development and Validation of a Self-report Instrument. *Child Psychiatry Hum Dev*, Springer Science
[Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/259335779_Conceptualising_Loneliness_in_Adolescents_Development_and_Validation_of_a_Self-report_Instrument]

Huuskonen, Anna-Mari 2001: *Kansantanssi aatteena ja ajanvietteenä. Suomalaisen Kansantanssin Ystävät 1901–2001*. Suomalaisen Kansantanssin Ystävät, Helsinki.

Häggman, Ann-Mari 1982: Förord. *Finlands Svenska Folkdiktning. VI. Folkdans B. Dansbeskrivningar sammanställda av Yngvar Heikel 1938. Faksimilutgåva 1982 med förord av Ann-Mari Häggman*. Sammanställd av Yngvar Heikel. Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors, s. 5–18

Illman, Ruth 2004: *Gränser och gränsöverskridande. Skildrade erfarenheter av kulturella möten i internationellt projektarbete*. Åbo Akademi, Åbo.

Karlsson, Ann-Christine 1981: *Finlands Svenska Folkdansring 1931–1981*. Finlands Svenska Folkdansring r.f., Helsingfors.

Klein, Barbro 1990: Transkribering är en analytisk akt. *Rig* 2, s. 41–66

Klein, Barbro 2006: Introduction: Telling, Doing, Experiencing – Folkloristic Perspectives on Narrative Analysis. *Narrating, Doing, Experiencing. Nordic Folkloristic Perspectives*. Ed. Annikki Kaivola-Bregenhøj, Barbro Klein and Ulf Palménfelt. Studia Fennica Folkloristica. Finnish Literature Society, Helsinki, p. 6–28

Koskinen-Koivisto, Eerika 2014: *Her Own Worth. Negotiations of Subjectivity in the Life Narrative of a Female Labourer*. Studia Fennica Ethnologica. Finnish Literature Society, Helsinki.

Kressel, Kenneth 2014: The Mediation of Conflict: Context, Cognition, and Practice. *Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice*. 3rd edition. Ed. Peter T. Coleman, Morton Deutsch and Eric C. Marcus. John Wiley & Sons, San Francisco, p. 817–848

Kristeva, Julia 1980/1977: Word, Dialogue, and Novel. *Desire in Language: A Semiotic Approach to Literature and Art*. Ed. Leon S. Roudiez. Columbia University Press, New York, p. 64–91

Kvale, Steinar 1997: *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur, Lund.

Labov, William 1981: Speech Actions and Reactions in Personal Narratives. *Analyzing Discourse: Text and Talk*. Ed. Deborah Tannen. Georgetown University Round Table on Languages and Linguistics 1981. Georgetown University Press, Washington D.C, p. 219–247

[Tillgänglig: https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/555474/GURT_1981.pdf?sequence=1]

Lewicki, Roy J. & Edward C. Tomlinson 2014a: Trust, Trust Development, and Trust Repair. *Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice*. 3rd edition. Ed. Peter T. Coleman, Morton Deutsch and Eric C. Marcus. John Wiley & Sons, San Francisco, p. 104–136

Lewicki, Roy J. & Edward C. Tomlinson 2014b: Negotiation. *Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice*. 3rd edition. Ed. Peter T. Coleman, Morton Deutsch and Eric C. Marcus. John Wiley & Sons, San Francisco, p. 759–816

Lindholm, Magnus 1986a: ”Ju bättre administration, desto större koncentration på verksamheten.” *Folkdansaren* 3, s. 4–8

Lindholm, Mao 1986b: Kulturkampen Klas Gustafsson 80 år: ”Ynna lärde mig dansa.” *Folkdansaren* 4, s. 10–12

- Löyttyniemi, Varpu 2004: *Kerrottu identiteetti, neuvoteltu sukupuoli. Auscultatio medici*. SoPhi 90. Minerva, Jyväskylä.
- Marander-Eklund, Lena 2000: *Berättelser om barnafödande. Form, innehåll och betydelse i kvinnors muntliga skildringar av födsel*. Åbo Akademi, Åbo.
- Marander-Eklund, Lena 2004: Att skapa och analysera ett muntligt forskningsmaterial. *Metodkompassen – kulturvetarens metodbok*. Red. Lena Marander-Eklund, Ruth Illman & Blanka Henriksson. Åbo Akademi, Åbo, s. 93–115
- Marander-Eklund, Lena 2011: Livet som hemmafru. *Biografiska betydelser. Norm och erfarenhet i levnadsberättelser*. Red. Lena Marander-Eklund & Ann-Catrin Östman. Gidlunds Förlag, Möklinta, s. 133–156
- Marander-Eklund, Lena 2014: *Att vara hemma och fru. En studie av kvinnligt liv i 1950-talets Finland*. Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet i Finland nr 784. Svenska Litteratursällskapet, Helsingfors.
- Marcus, Eric C. 2014: Change and Conflict: Motivation, Resistance and Commitment. *Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice*. 3rd edition. Ed. Peter T. Coleman, Morton Deutsch and Eric C. Marcus. John Wiley & Sons, San Francisco, p. 513–532
- McNeill, Lynne S. 2013: And the Greatest of These Is Tradition. The Folklorist's Toolbox in the Twenty-First Century. *Tradition in the Twenty-First Century. Locating the Role of the Past in the Present*. Ed. Trevor J. Blank & Robert Glenn Howard. Utah State University Press, Logan, p. 174–185
- Miekk-oja, Markus & Tove Andersson 2014 : Som språkambassadörer på BARNLEK 2014 i Mosfellsbær. *Folkdansaren* 4, s. 17
- Mishler, Elliot G. 1986: *Research Interviewing: Context and Narrative*. Harvard University Press, Cambridge.
- Nilsson, Mats 2007: Nytraditionalismen i Sverige. *Norden i Dans, Folk – Fag – Forskning*. Red. Egil Bakka och Gunnel Biskop. Nordisk förening för folkdansforskning. Novus, Oslo, s. 547–551

- Nothäfte till 45 Folkdanser 2002. Föreningen Brage i Helsingfors, Helsingfors.
- Nuutinen, Liisa 2005: *Suomalainen kansantanssi kulttuurisena ilmiönä*. Joensuun Yliopisto, Joensuu.
- Nyqvist, Niklas 2007: *Från bondson till folkmusikikon. Otto Andersson och formandet av "finlandssvensk folkmusik"*. Åbo Akademi, Åbo.
- Palmu, Heidi 2007: *Danslust – ett projekt om dans i skolan 2003–2006. Projekt rapport av projektkoordinator Heidi Palmu*. Finlands Svenska Folkdansring, Helsingfors
- Peltonen, Eeva 1997: Muistojen sodat – muistien sodat. *Aina uusi muisto. Kirjoituksia menneen elämisestä meissä*. Toim. Katariina Eskola & Eeva Peltonen. Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 54. Jyväskylän Yliopisto, Jyväskylä, s. 88–142
- Portelli, Alessandro 1997: *The Battle of Valle Giulia. Oral History and the Art of Dialogue*. University of Wisconsin Press, Madison.
- Pripp, Oscar 1999: Reflektion och etik. *Etnologiskt fältarbete*. Red. Lars Kaijser & Magnus Öhlander. Studentlitteratur, Lund, s. 41–54
- Putnam, Robert D. 2000: *Den ensamme bowlaren. Den amerikanska medborgarandans upplösning och förnyelse*. Övers. Margareta Eklöf. SNS Förlag, Stockholm
- Riessman, Catherine 1993: *Narrative Analysis. Qualitative Research Methods Series 30*. Sage Publications, Newbury Park.
- Riessman, Catherine 2008: *Narrative Methods for the Human Sciences*. Sage Publications, Los Angeles.
- Roth, Lena 1985a: Inledning. *Folkmusikvågen. The Folk Music Vogue*. Red. Lena Roth. Rikskonserter 1985, [Stockholm], s. 7–17
- Roth, Lena 1985b: Sammanfattning. *Folkmusikvågen. The Folk Music Vogue*. Red. Lena Roth. Rikskonserter 1985, [Stockholm], s. 171–175

- Saarenheimo, Marja 1997: *Jos etsit kadonnutta aikaa. Vanhuus ja oman elämän muisteleminen*. Vastapaino, Tampere.
- Sælid, Kristoffer 1981/1964: *Ho tok oss med. Klara Semb*. Noregs Boklag, Oslo.
- Skott, Carola 2004: Innebörd och mening – det hermeneutiska perspektivet. *Berättelsens teori och praktik – narrativ forskning i ett hermeneutiskt perspektiv*. Red. Carola Skott. Studentlitteratur, Lund, s. 65–71
- SKY:n ja KTNL:n uusia julkaisuja 2012. *Tanhuviesti* 1, s. 12
- Stewart, Susan 1998: *Conflict Resolution: A Foundation Guide*. Waterside Press, Hampshire.
- Strandén, Sofie 2010: *“I eld, i blod, i frost, i svält”*: Möten med veteraners, lottors och sjuksköterskors berättande om krig. Åbo Akademi, Åbo.
- Svahnström, Lasse 1991: FSF – Samarbetet inom landet, i Norden och internationellt. *Folkdansaren* 4, s. 14–16
- Rausmaa, Esko (toim.) 2012: *Tanhuvakka. Suomen perinnetanssit*. Suomalaisen Kansantanssin Ystävät, Helsinki
- Tedlock, Dennis 1983: On the Translation of Style in Oral Narrative. *The Spoken and the Work of Interpretation*. University of Pennsylvania Press, Philadelphia, p. 31–60 [Redigerad version av en artikel som först publicerades i *Journal of American Folklore* 84 (1971), p. 114–133]
- Thompson, Paul 1980: *Det förgångnas röst. Den muntliga historieforskningens grunder*. Övers. Maj Frisch. Gidlunds, Stockholm.
- Todorov, Tzvetan 1984: *Mikhail Bakhtin: The Dialogical Principle*. Translated by Wlad Godzich. Theory and History of Literature, Volume 13. Manchester University Press, Manchester.
- Trost, Jan 1997: *Kvalitativa intervjuer*. Studentlitteratur, Lund.
- Urup, Henning 2007: De danske folkedansorganisationers indsamling og udgivelse af folkedanse. *Norden i Dans, Folk – Fag – Forskning*. Red. Egil

Bakka och Gunnel Biskop. Nordisk förening för folkdansforskning. Novus, Oslo, s. 406–420

Virkkunen, Gia 2010: *“Köyhyydestä ei puhuttu, sitä vaan elettiin.” Köyhyyden kokemus ja selviytyminen 1930-luvun pulan oloissa Suomen maaseudulla.*

Bibliotheca Historica 127. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Westerholm, Katarina 2012: Tolkar behövs på NORDLEK 2012. *Folkdansaren* 2, s. 3

Österlund-Pötzsch, Susanne & Carola Ekrem 2008: *Swedish Folklore Studies in Finland 1828–1918.* Societas Scientiarum Fennica, Helsinki.

Elektroniska källor

Om Folkdansringen, Finlands Svenska Folkdansring r.f., hämtat 16.1.2016

[URL: http://folkdans.fi/sv/om_fsf/]

KEK: Kansanmusiikin ja -tanssin edistämiskeskus, hämtat 16.3.2016

[URL: <http://www.kansanmusiikki.fi/kansanmusiikin-ja-kansantanssin-edistamiskeskus>]

Nationalencyklopedin, Konflikt, hämtat 18.1.2016

[URL: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/konflikt>]

Nordlek, Stadgar, hämtat 16.1.2016

[URL: <http://nordlek.org/wp/om-nordlek/avtaleteksten/>]

Nordlek, Stämmor och arrangemang, hämtat 16.1.2016

[Tillgänglig: <http://nordlek.org/wp/stemner>]

Bilagor

Bilaga 1 – Frågeschema för intervjuerna

Temat för intervjun: folkdans, samarbete, Finland, Norden

1. Introduktion

- Intervju om folkdans och samarbete med [informantens namn, platsen för intervjun, datum], intervjuare Bettina Westerholm
- Berätta lite om dig själv, introduktion

2. Folkdans

- Folkdansbakgrund
- Folkdansfältet i Finland
- Folkdansfältet i Norden
- Upplevelser, exempel, berätta!

3. Samarbete

- Inom Finland
 - Inom den egna organisation
 - Mellan de finländska organisationerna
- Finland och Norden
 - Finland i det nordiska samarbetet
 - Finlands roll i det nordiska samarbetet
 - Språkets roll i det nordiska samarbetet
- Folkdansen och det nordiska samarbetet
- Upplevelser, exempel, berätta!

4. Aktuellt kring temat

- Samarbetet mellan FSF och SKY kring folkdansens jubelår 2016
 - Gemensam stämma
 - Gemensamt program för Runebergsdagen
- Nordleks utveckling och dess betydelse för det nordiska samarbetet
- Det nuvarande kulturella klimatet och folkdansen

5. Till slut...

- Något att tillägga?

Tack så mycket!